

Hatay'ın Tarihi Geçidi BELEN

Uzman Öğretmen Yeliz SEVİM / Dr. Nihat DEMİRTAŞ
Editör: Dr. Gamze ERYILMAZ

Hatay'ın Tarihi Geçidi

BELEN

Uzman Öğretmen Yeliz SEVİM / Dr. Nihat DEMİRTAŞ

Editör: Dr. Gamze ERYILMAZ

Published by
Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.

Certificate Number: 45503

📍 15 Temmuz Mah. 148136. Sk. No: 9 Şhitkamil/Gaziantep

☎ +90.850 260 09 97

📞 +90.532 289 82 15

🖱 www.ozgurayinlari.com

✉ info@ozgurayinlari.com

Hatay'ın Tarihi Geçidi BELEN

Uzman Öğretmen Yeliz SEVİM / Dr. Nihat DEMİRTAŞ

Editör: Dr. Gamze ERYILMAZ

Language: Turkish

Publication Date: 2026

Cover design by Mehmet Çakır

Cover design and image licensed under CC BY-NC 4.0

Print and digital versions typeset by Çizgi Medya Co. Ltd.

ISBN (Paperback): 978-625-8813-03-6

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub1331>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>
This license allows for copying any part of the work for personal use, not commercial use, providing author attribution is clearly stated.

Suggested citation:

Sevim, Y., Demirtaş, N., Eryılmaz, G. (ed) (2026). *Hatay'ın Tarihi Geçidi BELEN*. Özgür Publications.

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub1331>. License: CC-BY-NC 4.01

Belen Kaymakamlığı sponsorluğunda yapılmıştır.

The full text of this book has been peer-reviewed to ensure high academic standards. For full review policies, see <https://www.ozgurayinlari.com/>

Takdim

Hatay'ın stratejik ve kültürel açıdan önemli ilçelerinden biri olan Belen, tarih boyunca Anadolu'yu Akdeniz'e bağlayan en önemli geçitlerden biri olmuştur. Amanos Dağları üzerinde yer alan Belen Geçidi, Antik Çağ'dan Osmanlı dönemine kadar ticaret yollarının ve askerî seferlerin doğal ve vazgeçilmez durakları arasında yer almıştır. Bu özelliğiyle Belen, yalnızca bir geçiş noktası değil; farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan, tarih içinde yoğrulmuş köklü bir yerleşim hâline gelmiştir.

Doğal güzellikleriyle de öne çıkan ilçemiz; serin yayla havası, yemyeşil ormanları ve geniş manzaralarıyla ziyaretçilerine huzurlu bir ortam sunmaktadır. Özellikle yaz aylarında çevre il ve ilçelerden gelen misafirler için önemli bir yayla turizmi merkezi konumundadır. Doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık ve kamp gibi faaliyetlere elverişli alanlarıyla Belen, doğa turizmi açısından güçlü ve gelecek vadeden bir potansiyel barındırmaktadır.

Bu potansiyeli akademik bir disiplin içerisinde ele alarak kitap haline getiren, Belen Kaymakamlığı Proje Koordinatörü ve Öğretmen Yeliz Sevim, son derece kıymetli bir çalışmaya imza atmıştır. Uzun yıllardır yalnızca ulusal değil, uluslararası projelerle de ilçemize önemli katkılar sunan; farklı ülkelerden gelen misafirleri Belen'de ağırlamamıza öncülük eden Yeliz Sevim'in bu alandaki emeği ve gayreti takdire şayandır. Çalışmalarıyla ilçemize çok kıymetli değerler kazandıran Yeliz Sevim'i tebrik ediyor, ilçemiz adına teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca bu çalışmanın hazırlanmasında emeği bulunan Nihat Demirtaş'a ve eserin akademik bütünlüğünü titizlikle ele alan editör Gamze Eryılmaz'a da teşekkür ediyorum. Ortaya konulan bu eser, Belen ilçesini daha yakından tanımak, sahip olduğumuz değerleri doğru okumak ve geleceğe yönelik sağlıklı adımlar atmak isteyen herkes için önemli bir başvuru kaynağı olacaktır.

Emeği geçen tüm yazar ve katkı sunanları tebrik ediyor, bu çalışmanın ilçemiz ve Hatay'ımız için hayırlı olmasını diliyorum.

Onur ŞAN
Belen Kaymakamı

Önsöz

Doğal çevresi, yayla kültürü, gastronomik zenginliği ve stratejik konumu ile dikkat çeken bir yerleşim bölgesi olmasına rağmen, Belen ilçesi turizm açısından kapsamlı ve sürdürülebilir bir yaklaşımla değerlendirilmemiştir. Bu kitap, yerel aktörlerin, kurumsal temsilcilerin ve sektör paydaşlarının görüşleri doğrultusunda ilçenin turizm potansiyelini ele alarak mevcut durumun analitik bir değerlendirmesini sunmuş ve bu boşluğu doldurmayı hedeflemiştir. Bu bakımdan çalışma, sadece akademik bir değerlendirme sunmakla kalmayıp, aynı zamanda pratik bir bakış açısı geliştirmeyi de amaçlamaktadır.

Bu kitap, “Belen (Hatay) İlçesinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezine dayanmaktadır. Akademik bir araştırmanın saha bulgularını, daha geniş bir kitleyle paylaşmak amacıyla kitap formatına dönüştürülmüştür. Çalışmanın ana çıkış noktası, Hatay ilinin Belen ilçesindeki turizm potansiyelinin yeterince görünür olmaması ve bu potansiyelin planlı bir yaklaşımla ele alınması gerekliliğidir.

Tezden kitaba dönüşüm sürecinde, bilimsel yöntem ve analizler korunarak, içerik; yerel yöneticiler, turizm sektörü temsilcileri ve bölgesel kalkınma alanında çalışan uygulayıcılar için erişilebilir ve yol gösterici bir yapıda sunulmuştur. Aynı zamanda içerik analizi, betimsel analiz ve SWOT (GZFT) analiziyle desteklenen bulgular, çok yönlü bir bakış açısı için temel oluşturmaktadır. Bu yönüyle kitapta sunulan öneriler, Belen ilçesinde turizmin geliştirilmesine yönelik stratejik karar süreçlerine katkı sunabilecek nitelikte ele alınmış ve sunulmuştur.

Bu kitabın; Belen ilçesinin turizm alanında sahip olduğu değerlerin fark edilmesi, planlı ve sürdürülebilir bir şekilde değerlendirilmesi ve bölge turizmine yön verecek çalışmalara kaynak oluşturması açısından önemli bir başlangıç noktası olacağı beklenmekle birlikte, alana ilgi duyan tüm okuyuculara katkı sağlaması temenni edilmektedir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında, sürece verdiği destek ve sağladığı katkılar dolayısıyla Belen Kaymakamı Sayın Onur ŞAN'a teőekkürlerimizi sunarız. İlçemizin sahip olduğu değerlerin bilimsel çalışmalarla ele alınmasını teşvik eden ve bu tür akademik üretimlere her zaman destek veren yaklaşımı, bu eserin kitaplaşma sürecinde önemli bir motivasyon kaynağı olmuştur.

İçindekiler

Takdim	iii
Önsöz	v
Simgeler ve Kısaltmalar	ix
Metodolojik Çerçeve	1
1. Kavramsal Alan	3
Turizm	3
Turizm Çeşitleri	6
Turizm Şekilleri	10
Literatür Taraması	14
2. Belen İlçesine Ait Özellikler ve Turizm Potansiyeli	19
Belen İlçesinin Tarihi	19
Belen İlçesinin Coğrafi Özellikleri	21
Belen İlçesinin Nüfus Özellikleri	24
Belen İlçesindeki Ekonomik Faaliyetler	25
Belen İlçesinin Kültürel Çekicilikleri	27
Belen ve Yeme – İçme (Gastronomi) Kültürü	50
Belen İlçesi Yayla Turizmi	65
Belen İlçesi Festival ve Şenlikleri	71
Belen İlçesi Doğal Çekicilikleri	74
Belen İlçesinde Ulaşım ve Altyapı	76
Belen İlçesinde Konaklama İşletmeleri ve Seyahat Acentelerinin Durumu	77
3. Araştırmanın Yöntemi	81
Araştırmanın Amacı	81
Araştırmanın Önemi	82

Araştırmanın Evren ve Örnekleme	82
Araştırmanın Veri Toplama Süreci	84
Araştırma ve Analiz Süreci	85
4. Bulgular	89
Belen İlçesinin Turizm Potansiyelinin Olup Olmadığının Değerlendirilmesi	89
Belen İlçesinin Turizm Etkileyen Sorunların Değerlendirilmesi	94
Belen İlçesinin Mevcut Turizm Potansiyelinin İlçeye Katkılarının Değerlendirilmesi	98
Belen İlçesi Turizm Sorunlarının Çözümü İçin Sunulan Görüşlerin Değerlendirilmesi	101
SWOT Analizi Sonuçları ve Sonuçların Değerlendirilmesi	106
5. Sonuç ve Öneriler	109
6. Kaynaklar	117
7. Ekler	127

Simgeler ve Kısaltmalar

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

ASO	Akşam Sanat Okulu
A.Ş	Anonim Şirketi
DOĞAKA	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
IAGTO	Uluslararası Golf Tur Operatörleri Birliği
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
SWOT	Strengths Weaknesses Opportunities Threats
TGA	Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNWTO	Dünya Turizm Örgütü
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

Metodolojik Çerçeve

Tarih boyunca insanların seyahat etme isteği hiç durmadan artmaktadır. Seyahat isteği, bireylerin artan gelir ve serbest zamanıyla desteklendiğinde dünya çapında önemli bir turizm akışı meydana gelmektedir. Artan seyahat faaliyetleri, yerel ve küresel ekonomiler üzerinde önemli etkiler yaratmakta, ülkeler ve bölgeler için önemli bir gelir kaynağı sağlamaktadır. Bu farkındalığa varan bölgeler, turistik cazibelerini kullanarak gelir elde etmek için çaba sarf etmektedir.

Turizm, insanların farklı amaçlarla yaptıkları seyahatleri ve bu seyahatlerle bağlantılı tüm faaliyetleri kapsayan çok boyutlu bir olgudur. Turizm, temel tanımıyla, kişilerin daimi ikamet ettikleri yer dışında, genellikle maddi kazanç veya ekonomik kaygı olmaksızın dinlenme ve tatil amacıyla seyahat etmesini ifade etmektedir (Çelik, 2018: 194). Ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan önemli bir yere sahip olan turizm, bireyler ve toplumlar için birçok fayda sağlamaktadır.

Turizm, doğal güzellikleri ve tarihi eserleri görmeyi, kültürel etkinliklere katılmayı, akraba ziyaretlerini, sağlık ve dinlenmeyi içeren faaliyetlerin bir parçası olduğu ve bu tür gezinti ve ziyaretlerde maddi kaygılar genellikle söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Bir yerde kısa süreli konaklayanlar, okuma amaçlı ziyaretler yapanlar veya sadece transit geçenler genellikle turist olarak kabul edilmemektedir. Turizm faaliyeti ekonomik ve endüstriyel bir boyuta sahiptir. Turizmde yaşanan gelişmeler, sanayi, ulaştırma ve tarım gibi alanlarda ilerlemeyi teşvik etmekte ve büyük iş fırsatları yaratmaktadır. Turizm hizmetleri genellikle dönemsel olarak sunulmakta ve belirli bir sezon içinde yoğunlaşmaktadır (Hazar, 2014: 14).

Araştırmada, Hatay ili Belen ilçesi turizm kaynaklarına ait potansiyelin tespit edilmesi, değerlendirilmesi ve kullanım olanaklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu çalışma bölgesel turizm potansiyeline yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, Belen ilçesiyle ilgili herhangi bir çalışmanın

olmaması, bu çalışmanın ilçenin gelecekteki turizm potansiyeli açısından önem taşıdığını göstermektedir. Bu yönde ilk çalışma olarak ele alınacağı için yapılan çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer çalışmalardan farklı yönleri bulunmaktadır. Bu çalışma, genellikle büyük şehirler veya popüler turistik destinasyonlar üzerinde yoğunlaşan araştırmalardan farklı olarak, Hatay'ın Belen ilçesi gibi daha küçük ve yerel turizm potansiyeline sahip bölgelere odaklandığı için diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir. Ayrıca, çalışmanın içerik ve betimsel analiz kullanılarak gerçekleştirilmesi, Belen ilçesinin turizm potansiyelini derinlemesine incelemesine ve böylece daha kapsamlı ve detaylı bir analiz sunmasına olanak tanımaktadır. Bu da mevcut literatürdeki benzer çalışmalardan ayrılmasını sağlamaktadır.

1. Kavramsal Alan

Tezin bu bölümünde turizm kavramı detaylandırılarak tanımlanmış, turizm çeşitlerine yer verilmiştir. Turizm çeşitlerinden eğitim, gastronomi, inanç, kültür, mağara ve yayla turizmi gibi Belen ilçesinin turizm potansiyelini ortaya çıkaran türler incelenmiştir. Ardından, turizmin şekilleri üzerinde durularak bu kapsamda turist sayısı, katılımcıların yaşı, gelir düzeyi ve kullanılan ulaşım araçları gibi kriterlere göre yapılan sınıflamalar açıklanmıştır. Turizm potansiyelini inceleyen farklı çalışmaların yer aldığı literatür taraması sunulmuştur.

1.1. Turizm

Turizm, kökeni Latince’de ‘dönmek, geri dönmek, etrafını dolaşmak’ anlamına gelen ‘tornus’ kökünden gelen bir kelime olarak bilinir. Türkçede bulunan ‘tornistan’ ise aynı kökten gelir ve ‘tersyüz etmek, geri dönmek, içini dışına çevirmek’ gibi anlamları ifade eder. Bu köklerdeki ‘tur’ kelimesi, hareketi, dolaşmayı ve geri dönüşü simgeler. Dolayısıyla turizm ve turist kavramlarını tanımlarken öncelikle ‘hareket ve geri dönüş’ olgusuna dikkat etmek gerekir (Sezgin, 1995: 5-7).

Turizmin tarihsel gelişimi açısından incelendiğinde, modern turizm kavramının ilk kez İkinci Dünya Savaşı döneminde İsviçreli ekonomistler Walter Hunziker ve Kurt Krapf tarafından ele alındığı ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşıma göre, turizm; bireylerin sürekli yaşadıkları ve çalıştıkları yerin dışına yaptıkları seyahatler ile bu seyahatlerin doğurduğu ilişkiler ve olaylar olarak tanımlanmıştır (Bahar ve Kozak, 2008).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından yapılan tanıma göre, turizm, bireylerin genellikle yaşadıkları yerlerin dışına bir yıl süresini aşmayan sürelerle,

tatil, iş ve diğer amaçlarla gerçekleştirdikleri seyahat ve konaklama faaliyetlerinin tümünü ifade etmektedir.

Toskay'a göre (1989; akt. Demirtaş, 2017), turizm; dinlenme, eğlence, ticari veya mesleki amaçlarla yapılan seyahatlerin yanı sıra özel toplantılar veya etkinlikler için gerçekleştirilen seyahatlerin tümünü kapsar. Bu seyahatlerin geçici nitelikte olması ve mesleki seyahatlerin iş ile ikamet yeri arasında sürekli bir hareketlilik oluşturmadığı dikkate alınmalıdır.

Caspar'a göre, turizm, turistler, turistik işletmeler ve turizm organizasyonlarından oluşan alt sistemlere dayanan, bu alt sistemlerin ekonomik, sosyal, politik, hukuki, teknolojik ve ekolojik çevreyle olan ilişkilerini içeren küresel bir sistemdir (Tunç ve Saç, 1998: 15).

Turizme dair yaklaşımlar zamanla evrilmiş ve turizm, günümüz hizmet sektörünün en önemli bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Bu sektörün geldiği noktada, öne çıkan ve temel altı özelliği aşağıdaki gibidir (Bahar ve Kozak, 2008):

1. Turizm, toplumsal ve kültürel değerlere dayanan bir sosyo-kültürel etkinliktir; bu etkinlikte sunulan somut ve soyut unsurlar, turizm ürününü meydana getirir.
2. Turizm sektörü, ulaştırma, konaklama, eğlence, yeme-içme, sağlık ve alışveriş gibi geniş bir faaliyet yelpazesine sahip olup, bu çeşitliliğiyle önemli bir ekonomik disiplin teşkil etmektedir.
3. Turizm, turistlerin gittikleri yerde yaptıkları harcamalarla mali bir boyut kazanır.
4. Tatil bölgelerinde, yerel ve çevresel ilişkilerin yanı sıra doğal ve kültürel yapıların korunmasını gerektiren çok boyutlu bir ekonomik aktivitedir.
5. Farklı insanlar, kültürler ve uluslararası ilişkileri pekiştirerek, barış ve dostluğun korunmasına katkı sağlar.
6. Turizm, üreticilerden tüketicilere kadar pek çok kesimi etkileyen, hem mikro hem de makro ekonomik faydalar sağlayan geniş kapsamlı bir faaliyet alanıdır.

Genç (2020), turizmi, bireylerin boş zamanlarında yalnızca eğlenmek, dinlenmek, meraklarını gidermek ve bilgi düzeylerini artırmak amacıyla sürekli ikamet ettikleri yerlerden ayrılarak, ziyaret ettikleri yerlerde mevcut turizm kaynaklarına dikkat ederek en az bir gece konakladıkları deneyimler olarak tanımlamaktadır.

Turizm, insanların günlük yaşamlarının dışında bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla eğlence, tatil ve dinlenme gibi faaliyetlerde bulunmak için gerçekleştirdikleri gezinti ve geçici konaklamaları kapsayan bir faaliyettir (Bayer, 1992: 3).

Turizm, kişilerin sürekli ikamet ettikleri yerin dışında, maddi kaygı duymadan yapılan ve genellikle yirmi dört saatten uzun süren seyahatlerle ilişkili olan konaklama ve deneyimlerin bir bütünüdür (Usta, 2011: 7).

Yukarıdaki tanımların ortak özelliklerine ve günümüzde turizmin ekonomik, sosyal, politik, sağlık, kültürel ve finansal açıdan kabul görmüş önemine bakıldığında, turizmin önemi aşağıdaki gibi belirtilebilir:

1. Ülkenin milli gelirine önemli katkılar sağlayan bir sektördür.
2. Ekonomik büyümeyi destekleyen ve kalkınmaya katkıda bulunan bir hizmet alanıdır.
3. Milyonlarca insanın hem üretim hem de tüketim açısından ilgilendiği bir faaliyettir.
4. İş ve istihdam yaratma potansiyeline sahiptir, ekonomik büyümeye katkıda bulunur.
5. Doğal, kültürel ve sosyal çevrenin korunması ve geliştirilmesinde etkili bir araçtır.
6. Turizm, döviz kazancı oluşturarak ülkenin dışarıya yönelik ödeme dengesini olumlu bir şekilde etkileme potansiyeline sahip bir sektördür (Ulucak, 2000: 6).

Turizm, gelişmiş ekonomilerde topluluklar üzerinde ve gelişmekte olan ekonomilerde ise bireyler üzerinde etkili olabilir. Farklı kültürlerin bir araya geldiği ortamlarda, gelişmiş ülkelerin kültürel yapıları, gelişmekte olan ülkelere etki edebilir. Günümüzde, küresel turizmin yönü genellikle ileri ekonomiler tarafından belirlenmektedir. Bu nedenle, gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelerin kültürel etkisine maruz kalması kaçınılmaz bir sonuç olabilir. Özellikle bir ülkeyi ziyaret eden turistlerin birden fazla ülkenin kültürünü temsil etmeleri düşünüldüğünde, bu etki daha da belirgin hale gelir. Bu bağlamda, turistlerle yerel toplum arasındaki etkileşim sonucunda ortaya çıkabilecek toplumsal etkiler şunlardır (Kozak, 2012: 111):

1. Zamanı kullanma alışkanlıklarında değişiklik meydana gelir.
2. Temizlik konusunda farkındalık artar.
3. Daha önce görünmeyen toplumsal kurumlar ortaya çıkar.

4. Mesleki alanda yeni gelişmeler ve oluşumlar ortaya çıkar.
5. Çevre bilinci ve duyarlılığı artar.
6. Yerel halkın kültür ve tarihine olan bağlılık güçlenir ve insan hakları alanında bazı gelişmeler yaşanır.
7. İnşaat sektöründeki artış kırsal bölgelerde de ivme kazanır.
8. İnsanlar arasında hoşgörü ve anlayış artar.
9. Yabancı bir dil öğrenme motivasyonu artar.
10. Aile içindeki bağlar güçlenir.

Görüldüğü gibi, turizmin ekonomik ve kültürel etkileri oldukça önemlidir.

Turizm, hizmet sektörünün bir parçasıdır ve somut bir ürün gibi depolanamaz, biriktirilemez veya saklanamaz. Turizm deneyimlere dayalı bir hizmet türüdür ve bu deneyimler bireyin kişisel zevk ve tercihlerine bağlıdır. Her bireyin zevk ve tercihleri farklı olduğundan, turizm hizmetlerinin sunumu da değişkenlik gösterebilir. Turizmde mekân, konum ve ziyaretçi profili gibi faktörlere bağlı olarak ürün ve fiyat standartları çeşitlilik gösterebilir. Bu nedenle, turizm sektörü ciddi bir emek gerektirir. Turizmdeki bir diğer önemli özellik, seyahatlerin maddi kazanç amacı gütmemesidir. Turizm faaliyetleri, iş arama veya iş kurma gibi ekonomik nedenlerden ziyade tatmin ve keşif amaçlarına yönelik olmalıdır (Birjakov, 2007; akt. Genç, 2022).

1.2. Turizm Çeşitleri

Turizm açısından yerli halkın katılımı, içsel faydaların artırılması ve ayrılık algılarının ele alınmasıyla artırılabilir; ancak fiziksel zorluklar ve kültürel bağlanma nedeniyle tam olarak sağlanamayabilir (Moore, 2013:26-41).

Turizm çeşitlerine ait kaynaklar incelendiğinde çok fazla turizm çeşidinin olduğu görülmektedir. Ancak Hatay ili Belen ilçesi göz önünde bulundurulduğunda bazı turizm çeşitlerine yer verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu turizm çeşitleri takip eden kısımda sunulmuştur.

1.2.1. Eğlence Turizmi

Eğlence turizmi, insanların eğlenmek, dinlenmek ve yeni deneyimler yaşamak amacıyla seyahat ettiği bir turizm türüdür. Bu tür turizm, genellikle tatil, festivaller, konserler, temalı parklar ve diğer eğlence aktiviteleri etrafında şekillenir. Eğlence turizminin popüler örnekleri arasında yaz tatilleri, müzik festivalleri, spor etkinlikleri ve kültürel etkinlikler bulunur (Hughes, 2000: 13-14).

Etkinlik, festival ve şenlikler, yoğun sezonlar dışında ziyaretçi çekerek, yerel ekonomilere katkıda bulunarak ve sosyal ve çevresel etkiler konusunda farkındalık yaratarak sürdürülebilir turizme katkıda bulunabilir. Şenlikler genellikle bir topluluğun, bir bölgenin veya bir kültürün kutladığı özel günler veya etkinliklerdir. Bu etkinlikler genellikle eğlence, kutlama, geleneksel gösteriler, yarışmalar ve diğer çeşitli etkinliklerle doludur. Şenlikler, topluluğun bir araya gelmesini, birlik ve dayanışmayı pekiştirmeyi, kültürel mirası kutlamayı ve gelenekleri yaşatmayı amaçlamaktadır (Mair, 2015).

1.2.2. Eko Turizmi

Ekoturizm, “çevreyi koruyan, yerel halkın refahını sürdüren, eğitim içeren ve doğal alanlara yapılan seyahat” olarak tanımlanan bir turizm türüdür. Ekoturizm, turizm destinasyonlarında yaşayan kişiler için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Ekoturizm, doğa yürüyüşleri, rafting, kuş ve kelebek gözlemi, kampçılık gibi etkinlikleri kapsayan geniş bir kavram olarak ele alınmaktadır (Çakıcı, 2019: 32-33).

1.2.3. Gastronomi Turizmi

Long (2003) gastronomi turizmini, yemekler yoluyla kültürel deneyimlerin yaşanması olarak ifade etmiştir. Ayrıca mutfak ve gastronomi turizmi, yiyecek ve içecekleri keşfetmek, tadım yapmak, pişirme sürecine tanık olmak ve üretim aşamalarını gözlemlemek gibi zengin ve unutulmaz deneyimler elde etmek amacıyla yapılan seyahatler olarak tanımlanmaktadır (Kivela ve Crofts, 2005: 39-55).

Gastronomi deneyimi ve yemek imajı, turistlerin Hatay’da yöresel yemekleri yeme niyetlerini önemli ölçüde etkilemektedir (Ademoğlu, 2023). Bölgesel mutfak ve mutfak geleneklerine dayalı gastronomi turizmi, yerel etkinlik kaynaklarıyla bütünleşerek turistik destinasyonları harekete geçirebilir ve yerel üreticileri destekleyebilir (Rubish, 2020:61-66). Yemek, kültür, tarih ve çevreyi içeren gastronomi turizmi deneyimleri, yerli ve yabancı turistlerin karar alma süreçlerini ve tatil destinasyonu seçimlerini önemli ölçüde etkiler (Dixit, 2022:217-220).

1.2.4. İnanç Turizmi

İnanç turizmi, insanlık tarihinin en eski turizm türlerinden biridir. Bu tür, bireylerin inanç merkezlerini ziyaret ederek dini ihtiyaçlarını karşılama amacıyla gerçekleştirdikleri gezileri içerir. Yani, insanların günlük yaşam alanlarının dışında, inançları doğrultusunda düzenledikleri bu tür turistik geziler, turizm olgusu çerçevesinde değerlendirilmektedir (Özpay, 2017:938).

Turizm ve seyahat kavramı, tarih boyunca dinle yakından ilişkilendirilmiştir. Din, insanların seyahate yönelmelerini sağlayan önemli bir etken olmuştur. Dini yapılar, ibadetler, dini festivaller, inançlar ve dini etkinlikler, turistlerin davranışlarını etkileyen ve inanç turizmine ilgi duymalarını sağlayan temel unsurlardır (Karaman vd., 2008: 209).

İnanç turizmi, katılımcıların tamamen veya kısmen dini sebeplerle seyahat etmelerini sağlayan bir turizm türüdür (Rinschede, 1992).

1.2.5. Kültür Turizmi

Geçmiş ve günümüz kültürlerine ait somut ve soyut değerlerin keşfi, anlaşılması ve deneyimlenmesi amacıyla gerçekleştirilen, bu süreçte ürün ve hizmetlerin edinilmesini kapsayan doğrudan ve dolaylı faaliyetler bütünüdür (Gülcan, 2010: 102).

Kültür turizmi, sadece gelir getirmenin ötesinde, kültürel değerlerin korunmasına da önem verilen bir turizm türüdür (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 189). Kültür turizmi, somut ve soyut kültürel değerlerin turistik ürünler haline getirilmesiyle birlikte, bu değerlerin korunmasına katkı sağlarken aynı zamanda geleneksel kültürleri canlandırma fırsatı sunar. Bu şekilde, kültür turizmi, değerlerin korunmasıyla birlikte geleneksel kültürlerin yeniden canlandırılmasına da (Uygur ve Baykan, 2007) katkıda bulunur. Kültür turizmi, kültürel değerlerin korunması ve canlandırılmasına olumlu katkılarda bulunmasına rağmen (Akgül, 2003), plansız turizm gelişimiyle bazen somut ve soyut kültürel değerler üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Bununla birlikte, kültür turizmi özellikle kültür mirası üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Çağdaş toplumların çoğu, kendi miraslarını değerlendirmeye büyük bir istek duymaktadır. Bireyler için miras, sanatsal, estetik, öğrenme ve rekreasyon gibi çeşitli ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir rol oynar. Kamu veya özel anıtların sahipleri açısından ise, bu durum anıtların korunması için gereken kaynakların temin edilmesi anlamına gelir. Özel şirketler için ise, turizmin bir yan ürünü olarak kar elde etmek veya bilgi, beceri ve icatlar için referans sağlamak anlamına gelir. Bölgesel yönetimler için, bölgenin olumlu bir imaj oluşturulması ve çevrenin geliştirilmesi anlamına gelir. Ülkeler açısından bakıldığında, bu durum ulusal kimliklerini pekiştirmek ve toplumsal dayanışmayı güçlendirmek anlamına gelir (Xavier, 2004: 301). Bu etkilerden dolayı, somut kültürel varlıkların korunması, kültür turizminde özel bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, özellikle somut mirasın korunmasına büyük önem verilmektedir.

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine dayanarak, kültür turizminin en hızlı gelişen turizm türleri arasında bulunduğu ifade edilmektedir. Kültür

turizmi, yerel halkın yaşam tarzını ve geleneklerini turistlere en etkili şekilde sunan bir turizm türüdür ve uygulandığı bölgelerde çeşitli faydalar sağlar (Saarinen vd., 2014).

Kültür turizminin sürdürülebilirliğini değerlendirmede çevresel faktörler ve yerel yönetim desteği önemli faktörlerdir (Zou, 2021:191-199).

1.2.6. Mağara Turizmi

Mağaralar, turistik amaçlarla keşfedilmeden önce de insan toplulukları tarafından ziyaret edilmiştir. Mağara ziyaretlerine dair en eski kayıtlar, M.Ö. 1100 yıllarına, Asur Kralı Tiglat dönemine kadar gitmektedir (Cigna ve Forti, 2013:11).

Usta (2008: 12), mağara turizmini “sağlık ve keşif amacıyla gerçekleştirilen mağara ziyaretleri” şeklinde tanımlamaktadır.

Ülkemizdeki mağaralar, turizm çeşitliliği açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ülkemizin yüzde 40’ı, önemli nitelikteki karstik kayalardan oluşmaktadır, bu da mağaralar için uygun bir ortam sağlamaktadır. Erimeye yatkın kayaların kapladığı alanlar, Türkiye genelinde 40.000’den fazla mağara bulunabileceğini öngörmektedir (Arpacı, Zengin ve Batman, 2012: 61-62).

Mağaraların turizm amaçlı kullanımına uygun özelliklerinin şunlar olması gerekmektedir:

- Korunması gereken şekil ve canlıların bulunmaması
- Temel yollara ve önemli yerleşim yerlerine uzak olmaması
- İlginç iç yapıya ve şekillere sahip olması
- Yerel ve bölgesel kirliliğe sebep olmaması
- Destek tesislerinin veya çevre düzenlemelerinin yapılabilmesi için uygun araziye sahip olması
- Turistlerin rahatça gezinebileceği fiziksel boyutlara sahip olması
- Can güvenliğini riske atan unsurların bulunmaması (Nazik, 2008: 214) gibi özelliklere sahiptir.

1.2.7. Yayla Turizmi

Yayla bölgeleri, turistleri doğa ve kaynaklarıyla etkileşime sokan kültürel alanlar içerisinde faaliyetler geliştirilerek geliştirilebilir ve bölgeye daha fazla yerli ve yabancı turisti çekme konusunda olumlu katkılar sağlayabilir (Thompson, 2016:730-743).

Yayla turizmi, doğayla iç içe olmayı ve macera yaşamayı sevenlerin, genellikle kısa süreli konaklamalar veya günübirlik geziler için yüksek rakımlı bölgelerde gerçekleştirdiği turistik etkinliklerdir (Çakıcı, 2019: 41-48).

Yayla turizmi kapsamında olan glamping, doğa ile iç içe, bağımsız birimlerde lüks ve konforlu bir konaklama deneyimi sunmaktadır. Kamp yapmaktan farklı olarak, glampingde konaklayanlar daha şık ve rahat bir tasarım ile karşılaşır. Glamping, belirli gereksinimlerinden ödün vermek istemeyen, aynı zamanda diğer otellerdeki tatillerde ulaşım ve teknolojilerin ekolojik denge üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çeken bir turizm türüdür (Ergüven vd., 2015). Geleneksel kampçılık, bireylerin doğada bağımsız bir şekilde zaman geçirdiği köklü bir uygulama olmasına karşın, glamping; çadırlar, karavanlar ve ağaç evler gibi farklı yapıların kullanımıyla, konforlu ve yüksek kaliteli bir konaklama deneyimi sunmaktadır (Çelik vd., 2017).

1.3. Turizm Şekilleri

Turizm şekilleri, seyahat eden turistlerin özelliklerine göre sınıflandırılmaktadır. Bu bağlamda, turizm türlerini turistlerin geldiği lokasyona, katılımcı sayısına, mevsim tercihinine, seyahat süresine, katılımcıların yaş gruplarına, gelir seviyelerine ve kullanılan ulaşım araçlarına göre düzenlemek mümkündür (Çakıcı, 2019: 41-48). Çok sayıda turizm şekli olduğu anlaşılmakta ancak Belen ilçesi göz önünde bulundurularak bazı turizm şekilleri takip eden kısımda sunulmuştur.

1.3.1. Turist Sayısına Göre Turizm

Turizm hareketlerine katılan bireylerin sayısını temel alarak yapılan bu sınıflandırmada, çeşitli katılım biçimleri dikkate alınmaktadır. Buna göre, tek kişi olarak katılımlar “bireysel” olarak adlandırılırken, ortak amaçlarla bir araya gelen gruplar “grup” olarak sınıflandırılır. Ayrıca, birbirleriyle bağlantısı olmayan büyük grupların gerçekleştirdiği katılımlar ise “kitle turizmi” olarak adlandırılmaktadır (Denk, 2022: 19).

Bireysel (ferdi) turizm: Bu turizm türünde, katılım bireyseldir, yani herhangi bir gruba bağlı olmadan, kişisel amaçlar ve beklentiler doğrultusunda gerçekleştirilir. Bireyler, genellikle yeni mekanlar keşfetme, farklı kültürel deneyimler yaşama veya macera arayışı gibi kişisel tatmin sağlama amacıyla turizm etkinliklerine katılmaktadırlar. Bireysel turizme katılanların genellikle üst gelir seviyesine sahip bireyler veya öğrenciler olduğu gözlemlenmektedir. Bölgesel bir perspektiften bakıldığında, genellikle sosyal ve ekonomik açıdan daha gelişmiş olan Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri ön plana çıkmaktadır. Günümüzde seyahat, iletişim ve ekonomik olanaklardaki artış, bireyleri

küreselleşen dünyamızda kişisel turizme daha fazla yönelmeye teşvik etmektedir (Kozak vd., 2001: 13).

Kitle Turizmi: Kitle turizmi, geniş kitlelerin katılım gösterdiği bir turizm biçimidir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1950'lerde gelişim göstermeye başlamıştır. İnsanlar, ortak arzular ve beklentiler doğrultusunda bir araya gelerek bu tür turizm faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Kitle turizminin turizm endüstrisindeki etkisi oldukça belirgindir; çünkü bireyler genellikle büyük gruplar halinde turizm etkinliklerine katılmaktadır. Bu tür turizmin en belirgin özelliklerinden biri, insanların çoğunlukla paket turları tercih etmesidir. Kitle turizmi, katılan kişi sayısı açısından turizm işletmeleri için çekici olmakla kalmaz, aynı zamanda oluşan grupların sürekli devam etmesi açısından da avantaj sağlar. Bu nedenle, ülkeler ve işletmeler için turizmin geliştirilmesi sürecinde en çok önem verilen turizm türlerinden biridir (Kozak vd., 2001: 14).

Grup Turizmi: Bu turizm türünde çeşitli toplumsal gruplar turizm faaliyetlerine katılmaktadır. Dernek üyeleri, öğrenci grupları, kurum çalışanları ve meslek kuruluşlarının katılımıyla gerçekleşen bu türde genellikle kişi sayısı 11 ile 16 arasında değişmektedir (Kozak, 2012: 20). Grup turizmi, katılımcı sayısının belirli bir sınırla sınırlı olması ve grupların sürekliliği açısından kitle turizminden farklılık gösterir (Denk, 2022: 21).

1.3.2. Katılanların Yaşlarına Göre Turizm

Turizm faaliyetlerine katılımda önemli bir etken de bireylerin yaş grubudur. İnsanların yaşı ile turizm etkinliklerine katılım arasında belirgin bir ilişki mevcuttur. Yaş kategorilerine göre yapılan sınıflandırmalar, gençlik turizmi, yetişkin (orta yaş) turizmi ve yaşlılar turizmi olmak üzere üç ayrı turizm türünü ortaya çıkarmaktadır (Denk, 2022: 23).

Gençlik turizmi: Gençlik turizmi, genellikle 15-25 yaş aralığındaki gençlerin, kamu veya özel organizasyonlar tarafından sunulan destekler ve teşviklerden faydalanarak bireysel veya grup halinde kültürel ve dinlence odaklı seyahatler yapmalarını ve konaklamalarını içeren, ekonomik, sosyal ve kültürel bir faaliyettir (Öztaş ve Karabulut, 2006: 29). Diğer bir açıdan gençlik turizmi, dünyayı keşfetmek isteyen ancak maddi imkanları sınırlı gençlerin, kendi başlarına veya aynı yaş grubundan diğer katılımcılarla bir araya gelerek sunulan konaklama, ulaşım ve diğer hizmetleri kullanarak (örneğin izci kampları, gençlik kampları, değişim programları), farklı ülkeleri ziyaret etmelerini sağlayan bir faaliyettir (Köroğlu ve Güleç, 2008: 42).

Öğrenci ve gençlik turizmi, dünya çapında yaygınlaşmış ve gelişmiş, giderek büyüyen bir endüstri haline gelmiştir. Sosyal ve ekonomik açıdan da önem

arz etmeye başlamıştır (Theobald, 2005:5). Gençlerin seyahat etme eğiliminin diğer yaş gruplarından daha yüksek olmasının nedeni, gençlerin psikolojik özellikleriyle ilgilidir. Gençler genellikle hareket etmeye, maceraya ve değişime daha açıktır. Ayrıca, gençlerin genellikle daha az aile bağlarına ve sorumluluklara sahip olmaları, konaklama yerleri konusunda daha esnek olmaları da seyahat eğilimlerini artırabilir (Doğan, 1992: 7). Gençler için turizm, uygun koşullar sağlandığında birbirlerini daha iyi tanımalarını ve anlamalarını sağlayarak ülkeler arasında dostluğu teşvik eder ve böylece dünya barışına katkı sağlar. Gençlik turizmi, toplumun aktif entegrasyonunu destekleyerek gençlerin yaratıcılığını, dinamizmini ve isteklerini ortaya çıkarır. Gelişen ve gelişmiş ülkeler arasındaki ulusal sınırları, dil engellerini ve diğer büyük ayrımları ortadan kaldırarak gençlerin keşfetme ve macera ruhunu bulmalarına olanak tanır (Koroğlu ve Güleç, 2008: 43)

Orta yaş turizmi: 25 ile 60 yaş arasındaki bireylerin katıldığı turizm faaliyetleridir. Bu turizm türünde yer alan kişiler genellikle yoğun iş temposunda çalışmakta ve çoğunlukla aile yapısı ve sorumluluklarına sahiptirler. Bu kesimin seyahat ve tatil fırsatları genellikle çalışma koşullarına bağlı olarak yaz ayları ve izin günlerine denk gelmektedir. Kendi ve ailelerinin en uygun olduğu zamanlarda tatil yapma eğilimi, bu yaş grubunun turizm faaliyetlerine katılımında önemli bir özelliktir (Kozak vd., 2001: 16).

Üçüncü yaş turizmi: 60 yaş ve üzerindeki bireylerin gerçekleştirdiği turizm faaliyetleridir. İklimin uygunluğu, ekonomik olanaklar, sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği, ulaşım kolaylığı ve paket tur gibi imkanlar, bu yaş grubunun tercih sebeplerini etkileyen faktörlerdir. Özellikle gelişmiş ülkelerde refah seviyesinin artmasıyla birlikte, yaşam süresinin uzaması nedeniyle yaşlı nüfusun sayısı artmış ve üçüncü yaş turizmi, ülkeler ve işletmeler için çekici hale gelmiştir. Bu gruptaki çoğunluk emekli bireylerden oluştuğu için daha fazla boş zamanları ve azalan aile sorumlulukları vardır, bu da kendi isteklerine uygun olarak seyahat etmelerini sağlar. Üçüncü yaş turizmi, belirli bir izne tabi olmayan, güvenliğe, ilgiye ve hoşgörüyü ihtiyaç duyan, hatta kısmen yardıma muhtaç bireylerin de katıldığı organize turlarla yoğunlaşmaktadır (Yıldırım, 1997: 77).

Bu tür turizmde sunulan hizmetler genellikle sağlık turizmiyle uyumlu bir şekilde planlanır ve programlanır. Ayrıca, kültürel, dini, iklimsel ve doğal güzellikleri görmek amacıyla yapılan geziler bu grupta yaygın olan seyahat nedenlerindedir. Üçüncü yaş turizmi, çeşitli uygulamalarla her türlü talebi karşılayabilen alternatif bir turizm türüdür. Mevcut altyapı imkanlarına ek olarak, küçük değişikliklerle üçüncü yaş turistlerine yönelik hizmetler sunulabilir (Hacıoğlu ve Şahin, 2008: 17).

1.3.3. Katılanların Gelir Düzeyine Göre Turizm

Turizm faaliyetlerine katılımı etkileyen bir başka faktör, bireylerin toplumsal statüsü, refah düzeyi ve ekonomik durumudur. Bu bağlamda, turizm genellikle “sosyal turizm” ve “lüks turizm” olarak iki ana kategoriye ayrılır (Denk, 2022: 23).

Sosyal turizm: Sosyal turizm, ekonomik olarak güçsüz kitlelerin özel tedbirler ve kolaylaştırıcılar aracılığıyla turizm faaliyetlerine katılımını sağlayan bir turizm türüdür. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, sosyal turizmde önemli ölçü, katılımcıların ekonomik durumudur. Ancak günümüzde sosyal turizmin kapsamı, düşük gelir seviyesinin yanı sıra bedensel engellileri de içerecek şekilde genişlemiştir. Bu kapsamda, şu gruplar yer almaktadır (Denk, 2022: 23-24):

1. Bedensel engelliler
2. İşçiler
3. Memurlar
4. Emekliler
5. Gençler
6. Tarımla uğraşan kişiler
7. Ticaretle uğraşan kişiler

Türkiye’de ne yazık ki sosyal turizm uygulamaları oldukça sınırlıdır. Bunlardan biri, T.C. Turizm Bankası A.Ş.’nin 1975-1984 yılları arasında uyguladığı tatil kredisi programıdır. Ancak, yanlış uygulama kriterleri nedeniyle bu program sonlandırılmıştır. Diğer bir yaygın sosyal turizm uygulaması ise kamu kamplarıdır. Özellikle Silahlı Kuvvetler ve diğer birçok kamu kuruluşu, ülkemizin çeşitli bölgelerinde eğitim kampları olarak düzenlenen dinlenme tesisleriyle sosyal turizm faaliyetlerine katkıda bulunmaktadır. Ancak, bu kamplar genellikle sadece ilgili kurum çalışanlarına açıktır, bu da kullanıcı sayısını kısıtlar (Denk, 2022: 23-24).

Sosyal turizmi doğuran faktörler şunlardır:

- Çalışanlar, günümüzde ücretli izin ve hafta sonu tatilleri gibi sosyal haklar sayesinde turizm etkinliklerine katılma fırsatına sahip olmaktadır.
- Yoğun iş temposu nedeniyle çalışanların verimliliği azalır. Ancak, düzenli aralıklarla yapılan kısa dinlenme süreleri, iş verimini artırarak yeni bir enerjiyle işe başlama fırsatı sunar.

- Toplumların eğitim düzeyinin yükselmesi, insanların bakış açılarını değiştirerek turizme olan ilgilerini artırmıştır (Kozak vd., 2001: 17-18).

Sosyal turizm, herkesin erişebilirliğini hedefleyen bir turizm anlayışıdır ve ekonomik kalkınma için önemli bir unsurdur. Bölgesel gelişime katkı sağlamanın yanı sıra ulusal ve uluslararası zenginlik oluşturur ve daha gelişmiş ekonomilerin kaynaklarının daha az gelişmiş ülkelerin ekonomilerine aktarılmasına katkıda bulunur. Bu şekilde sürekli bir insan ve sermaye hareketliliği oluşturur. (Pekin, 2011: 307).

Lüks turizm: Lüks turizm genellikle gelir düzeyi yüksek bireyler veya küçük gruplar tarafından tercih edilen ve lüks turizm ürünlerine olan talebi artıran bir turizm biçimidir. Bu tür turizm, genellikle ekonomik gücü ve toplumsal itibarı yüksek kesimlerin turistik faaliyetlerini kapsar. Bu kesimin turizm anlayışı, diğer gelir gruplarından oldukça farklıdır. Bu kişiler genellikle pahalı konaklama tesislerinde konaklar ve lüks gemilerle seyahat ederler, aynı zamanda büyük ve lüks kumarhanelerde tatil yaparlar. Kendilerine ait özel araçlarla (örneğin yat veya özel jet) seyahat etmeyi tercih ederler. Bu kişilere ait dünya genelinde birçok doğal güzelliklere sahip ünlü tatil beldelerinde, genellikle villa veya malikanelerde konaklama yapıldığı için diğer turizm türlerine katılanlardan daha az konaklama yapılmaktadır (Kozak vd., 2001: 19).

1.3.4. Kullanılan Ulaşım Aracına Göre Turizm

Karavan Turizmi: Karavan turizmi kapsamında, karavan veya çadır kuran tutkulu insanlara özel olarak tasarlanmış ve işletme belgesiyle faaliyet gösteren park ve konaklama merkezleri de bulunmaktadır. Bu tür tesisler genellikle “camping” olarak adlandırılır (Şenol, 2008: 481). Karavan turizmi, insanların seyahatlerini kendi karavanlarıyla gerçekleştirerek farklı ülkeleri keşfetme amacıyla yaptıkları özgür ve bağımsız bir turizm türüdür. Bu şekilde, ulaşım, konaklama ve bazı yeme-içme ihtiyaçlarını kendileri karşılayarak seyahat etme özgürlüğüne sahiptirler (Aktaş, 2002: 11).

1.4. Literatür Taraması

Türkiye'nin farklı ilçelerinin turizm potansiyellerinin değerlendirildiği bazı çalışmalar olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmalardan en güncel olanlar ve yapılan çalışmada örnek oluşturanlar takip eden kısımda sunulmaktadır.

Kara (2014) tarafından “Mut (Mersin) İlçesinin Turizm Potansiyeli” adlı çalışmada Mut ilçesinin doğa harikası çekiciliklerini belirleyerek, yerel halkın ekonomik kalkınmasına yönelik turizm amaçlı coğrafi analizleri yapılmıştır. Bu turizm olanaklarının ilçe genelinin sosyo-ekonomik yapısına fayda sağlayacak

bir duruma getirilmesi için, geleceğe yönelik planlamaların nasıl yapılması gerektiği konusunda öneriler sunulmuştur.

Bayrak (2023) “Gerede İlçesinin Turizm Potansiyeli” başlıklı çalışmasında, Gerede ilçesinin turizm potansiyelinin ortaya konulması, turizm açısından önemli alanların belirlenmesi, kısa ve uzun vadeli gelişim planlarına kaynak sağlanması, temel sorunların tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmesi ve ilçenin ekonomisine katkı sağlama kapasitesinin vurgulanmasını hedeflemiştir. Bu amaçla, çalışma alanının turistik açıdan değer taşıyan doğal ve beşeri kaynakları ele almıştır.

Kurt (2023) tarafından gerçekleştirilen “Batı Karadeniz Bölgesi’nin Deniz Turizm Potansiyeli, Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmada, Batı Karadeniz Bölgesi kıyılarındaki deniz turizminin gelişimini engelleyen unsurlar öncelik sırasına göre belirlenmiş ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Sürme (2023) tarafından hazırlanan “Tarihi Kapadokya Bölgesi Niğde İli Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Turizm Algısının İncelenmesi” adlı çalışmasında Niğde ilinde somut ve somut olmayan kültürel miras bakımından turistik çekiciliğe sahip olduğu, yerel halkın turizme yönelik olumlu görüş taşıdığı, ancak altyapı ve üstyapı sorunları nedeniyle turizmin yeterince geliştirilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2022) tarafından kaleme alınan “Kastamonu Doğal Mirasının Turizm Potansiyeli ve Sürdürülebilir Doğa Turizmi İçin Bir Yol Haritası” adlı çalışmada, Kastamonu’nun doğal mirası ile bu mirasın sunduğu doğa turizmi potansiyelinin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı açıklanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, Kastamonu’nun doğal miras açısından oldukça zengin bir potansiyele sahip olduğu ve bu potansiyelin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla bilgilendirme, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yanı sıra, altyapı ve ulaşım sorunlarının etkin bir şekilde yönetilmesi için bir yol haritası önerilmiştir.

Polat (2022) tarafından gerçekleştirilen “Erzurum’un Kültür Turizm Potansiyeli ve Yerli Turistlerin Buna İlişkin Algıları” başlıklı çalışmanın amacı, Erzurum’un kültürel turizm potansiyelini değerlendirmek ve bu bölgeyi ziyaret eden yerli turistlerin bakış açılarını ortaya koymaktır. Yapılan analizler sonucunda, yerli turistlerin Erzurum’u bir kültürel destinasyon olarak genel itibarıyla olumlu bir şekilde algıladıkları, bölgenin mevcut durumunu iyi buldukları ve seyahatlerinden memnun kaldıkları belirlenmiştir.

Yıldız (2022) tarafından gerçekleştirilen “Antalya İli Kaş İlçesi Kırsal Turizm Potansiyeli ve Geliştirme Stratejisinin Belirlenmesi” başlıklı çalışmada, Kaş ilçesindeki mevcut kırsal turizm türleri ve saha araştırmaları incelenerek kırsal

turizm potansiyelinin nasıl geliştirileceği üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonuçları, Kaş'ın kırsal turizmin Türkiye'deki yeri ve önemi ile yerel halkın kırsal turizmle yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla, SWOT (GZFT) analiziyle tespit edilen faktörlerin ilişkilendirilmesi yoluyla geleceğe dair stratejik önerilerin sunulmasını içermektedir.

Süslü, Eryılmaz ve Demir (2021) "Arsuz Turizm Potansiyelinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmalarında Hatay ili Arsuz ilçesinin çeşitli turistik destinasyonlara sahip olduğunu, ancak bu potansiyelin yeterince tanıtılmadığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin güçlendirilmesi, ulaşım altyapısının iyileştirilmesi ve konaklama imkanlarının artırılması önerileri arasında yer almaktadır.

Kılınç (2020) tarafından hazırlanan "Kahramanmaraş İlinin Turizm Potansiyeli" başlıklı doktora tezinde, Kahramanmaraş'taki mevcut ve potansiyel doğal, kültürel ve alternatif turizm cazibeleri ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Tezde, ilin turizm potansiyelinin etkin bir şekilde kullanılması için çeşitli öneriler ve mevcut sorunlara yönelik çözüm yolları sunulmuştur.

Gökçe (2006) "Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde SWOT(Fütz) Analizi Tekniği: Giresun Örneği" adlı çalışmada Giresun örneğini incelemiştir. Tezde, Giresun'un turistik değerleri, güçlü ve zayıf yönleri, ayrıca bölgedeki fırsatlar ve tehditler ele alınarak, bu unsurların turizm potansiyelini nasıl etkilediği analiz edilmiştir. Ayrıca, çalışma, Giresun'un turizm yönetimi stratejileri geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamakta ve bu bağlamda yerel destinasyonların geliştirilmesi için öneriler sunmaktadır.

Bu çalışmaların yanı sıra Belen ilçesiyle ilgili literatür taraması yapıldığında farklı alanlarda aşağıdaki çalışmalar yapıldığı anlaşılmaktadır.

Çakır (2007) tarafından "İskenderun-Belen Bölgesi Rüzgar Enerjisi ve Elektrik Üretim Potansiyeli" adlı yüksek lisans tezinde Belen'deki rüzgar hızlarının mevsimlere göre değişimi incelenmektedir. Belen ilçesinde yaz aylarında özellikle yüksek rüzgar hızları gözlemlenirken, kış aylarında bu hızlar en düşük seviyelere düşmektedir. Temmuz, yıllık olarak en yüksek rüzgar hızına sahiptir. Ortalama rüzgar hızı kış mevsiminde en düşükken, yaz mevsiminde en yüksektir. Araştırma, bölgede rüzgar enerjisinin ekonomik bir enerji kaynağı olduğunu ve elektrik üretimi için uygun olduğunu göstermektedir.

Bilgiç (2009) tarafından hazırlanan "Antakya- Beylan (Belen) 67 Numaralı Şer'iyye Sicili" başlıklı yüksek lisans tezinde Antakya Beylan sınırlarının idari, sosyal ve ekonomik yapısı ele alınmıştır.

Yelken (2009) tarafından hazırlanan "Belen – Topboğazı (Hatay) Arası Yol Yapım Çalışmaları" adlı yüksek lisans tezinde Belen ilçesi yol yapımında

kullanılan iş makineleri tanıtılarak, bu makinelerin daha verimli nasıl kullanılabileceği araştırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Belen ilçesi yol yapımının şartname sınırları içinde olması ve etkin bir kontrol mekanizmasının varlığı, yüksek kalite elde edilmesinde büyük önem taşıdığı anlaşılmaktadır.

Hatay Valiliği (2014) tarafından yayımlanan “*Hatay Kültür Envanteri*” kitabı, Belen’in tarihi yerlerine odaklanarak önemli bir kaynak sunmaktadır. Ayrıca Müderrisoğlu’nun 1994 tarihli “Bir Osmanlı Türk Şehri Olarak Belen” çalışması, Belen’in tarihini, kültürel yapılarını ve Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayını ele almıştır.

Kayıkçı (2014) tarafından “İskenderun-Kırıkhan-Belen (Hatay) Arasındaki Bölgenin (Orta Amanoslar) Florası” adlı doktora tezi alanın bitki örtüsünü belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. 2009-2013 yılları arasında yapılan arazi çalışmaları sonucu toplanan üç binden fazla bitki örneğinin teşhisi sonucunda çeşitli familya ve cinsler tespit edilmiştir.

Sönmez (2014) tarafından “Hatay, Belen Boğazı’nda Bulunan Rüzgar Enerjisi Santralinin Süzülerek Göç Eden Kuşlara Etkileri” adlı çalışmasında en önemli göç yollarından birine sahip olan Belen Geçidinin, sonbahar göç döneminde hem Kafkasya’dan hem de Avrupa’dan Afrika’ya; ilkbahar göç döneminde ise tam tersi yönde göç eden binlerce kuş için birçok geçit sunduğunu, Belen Geçidinin yapısı itibarıyla kuşlar için dar bir boğaz oluşturduğunu ve 2010’dan beri Rüzgar Enerji Santrallerine ev sahipliği yaptığını ve kuş göçleri üzerindeki etkilerini ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Er (2015) tarafından gerçekleştirilen “Belen (Hatay) İlçesinde Yayılış Gösteren Miksomisetlerin (Myxomycota) Araştırılması” başlıklı çalışma, Belen ilçesinden çeşitli yerlerden toplanan örnekler üzerinde yürütülmüştür. Bu örnekler, yapraklar, ağaç kabukları ve çürümüş ya da çürümemiş bitkisel materyallerden elde edilmiştir. Toplanan örnekler üzerinde nem odası tekniği uygulanarak miksomiset sporoforlarının gelişimi sağlanmıştır. Bu çalışma kapsamında farklı familya ve türler belirlenmiştir.

Ünal (2017) tarafından hazırlanan “Hatay-Belen 2015 İlkbahar Dönemi Süzülen Kuş Göçü” adlı yüksek lisans tezinde Belen’de ilkbaharda gerçekleşen kuş göçleri, ne kadar göçmen kuşun geçtiği ve hangi tür kuşların geçtiği değerlendirilmiştir.

Demirkeser (2018) tarafından hazırlanan “Hatay’ın Belen İlçesinde Yetiştirilen Bazı Şaraplık Üzüm Çeşitlerinde Fenolojik Dönemler ile Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi” adlı çalışmada Belen ilçesinde çeşitli şarap çeşitlerinin yeterli kalite ve verim düzeyinde şaraplık üzüm yetiştirilebileceği sonucuna varılmıştır.

Biçer (2019) tarafından “69 Numaralı Antakya-Beylan (Belen) Şer’iye Sicili’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1280-1301 /M.1863-1884)” adlı çalışma ile Belen’in eski dönemlere ait sosyo kültürel, hukuki, ekonomik ve idari yapısı incelenmiştir.

Eşmekaya (2019) tarafından hazırlanan “Siyasi Coğrafya Öğretimi Açısından Örnek Bir İnceleme: Belen Geçidi” adlı yüksek lisans tezinde Belen Geçidinin, Akdeniz Bölgesi’nin Adana Bölümü’nde, Hatay ilinin Belen ilçesinde bulunduğu belirtilmektedir. Belen Geçidi, hem ülke içindeki hem de uluslararası alandaki etkili ulaşım ağlarının oluşumunda oynadığı önemli rol nedeniyle stratejik bir öneme sahip olduğu ifade edilmektedir.

Işıl (2022) tarafından hazırlanan “Osmanlı Döneminde Konya – Adana – Belen Arası Hac ve Ticaret Yolları ile Güzergah Üzerindeki Hanlar ve Kervansaraylar” adlı çalışmada Osmanlı döneminde Anadolu yolu üzerinde bulunan Konya-Adana-Belen arasındaki kısmı ve bu yol üzerinde inşa edilmiş olan han ve kervansarayları ele alınmaktadır.

2. Belen İlçesine Ait Özellikler ve Turizm Potansiyeli

Bu bölümde Hatay ili Belen ilçesi tarihi, coğrafi ve nüfus özellikleri ele alınmaktadır. İlçede yapılan ekonomik faaliyetler, ulaşım, altyapı ve konaklama faaliyetlerine de yer verilmiştir. Ayrıca Belen ilçesinin turizm potansiyelini canlandıran kültürel değerleri, yöresel yapısı, gastronomi ve yayla turizmi, festival ve şenlikleri detaylandırılmaktadır.

2.1. Belen İlçesinin Tarihi

İskenderun ile Antakya arasındaki yolu birleştiren Beylan köyü, Birinci Dünya Savaşı öncesinde 1.791 Ermeni'nin yaşadığı bir yerleşimdi. Bu bölgede, bir kilise ve 180 öğrencinin devam ettiği bir okul da bulunmaktaydı.

Foto 2.1. 1900'lü yıllarda Belen (Beylan)

Kaynak: Belen Kaymakamlığı, 2023.

Belen'in şehir düzenlemeleri Yavuz Sultan Selim dönemine kadar uzanmaktadır. Osmanlı döneminde Halep Vilayeti'ne bağlı bir kaza (ilçe) olarak varlığını sürdüren Belen, Hatay'ın Türkiye'ye katılmasıyla birlikte, İskenderun ilçesine bağlı bir bucak (nahiye) olarak yeniden yapılandırıldı. Ancak, 7 Mayıs 1990 tarihinde 3644 sayılı kanunla Belen, ilçe statüsüne yükseltilmiştir (belen.gov.tr, 2023).

Belen, tarih boyunca stratejik bir konuma sahip olmuş ve birçok medeniyet için önemli bir geçit olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Sultan Selim Han'ın Mercidabık Zaferi öncesinde Belen Geçidi, Anadolu'dan Kuzey Suriye'ye açılan en elverişli yollar arasında yer almıştır. Bu stratejik önemi fark eden Kanuni Sultan Süleyman, Belen Boğazı'nda bir derbend inşa ettirmiştir. Bu yapı, bölgenin güvenliğini sağlamak ve askeri harekâtları kolaylaştırmak amacıyla kritik bir rol oynamıştır.

Derbend teşkilatı ile buraya yerleştirilen halk, vergiden muaf tutulmuş ve güvenliğin sağlanmasında görevlendirilmiştir. Bu dönem, Belen'in ekonomik ve sosyal yapısında büyük değişimlere yol açmış, köylüler ve esnaflar bölgede yoğunlaşmış ve çeşitli etnik grupların bir arada yaşaması mümkün hale gelmiştir. Ancak, Belen'in engebeli coğrafyası sosyal çalkantılar da yaratmıştır.

Belen, Hac yolu üzerinde bulunması dolayısıyla tarih boyunca birçok önemli olaya tanıklık etmiştir. Yavuz Sultan Selim, bölgeden geçerken burada bir kale yaptırma emri vermiştir. Bu kale, Belen'in yerleşim birimi olarak

tanınmasını sağlamış ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde cami, han, hamam ve kervansaray gibi sosyal tesislerin inşası ile Belen'in gelişimi hız kazanmıştır.

1827 yılında, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın ordusuna karşı direniş gösteren Belenliler, bölgedeki derbendin stratejik önemini kanıtlamıştır. Belenliler, İstanbul'dan gelen destek olmaksızın, geçitlere barikatlar kurarak ve çeşitli taktiklerle mücadele etmişlerdir. Bu direniş sırasında büyük kayıplar vermiş olsalar da, Belen'in halkı cesurca direniş göstermiştir.

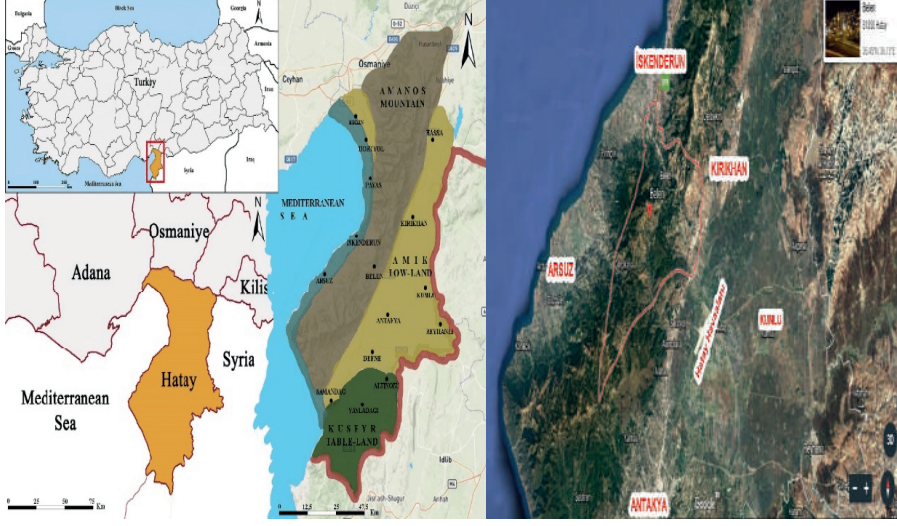
Belen, doğal afetler ve siyasi karışıklıklar gibi zorlu dönemler yaşamış, ancak II. Abdülhamid döneminde gerçekleştirilen eğitim ve ticaret odaklı yatırımlarla yeniden canlanma sürecine girmiştir. Özellikle II. Abdülhamid'in yaptığı yol çalışmaları, Belen'in ulaşım ve ticaret açısından önemini artırmıştır.

Günümüzde, Belen'in tarihi dokusu önemli ölçüde korunmuş olsa da bazı yapılar bakımsız durumdadır. Bununla birlikte, Belen'in kültürel ve tarihi zenginlikleri, bölgeyi ziyaret edenler için hala önemli bir cazibe merkezi oluşturmaktadır. Belen, tarihi boyunca yaşadığı dönüşümlerle, Osmanlı döneminin sosyo-kültürel yapısını ve stratejik önemin izlerini günümüzde de taşımaktadır (belen.gov.tr, 2023).

2.2. Belen İlçesinin Coğrafi Özellikleri

Belen, Hatay iline bağlı bir ilçe merkezi olarak bulunmaktadır. Amanos Dağları'nın tek geçiş noktası olan bir tepe arasında, denize bakan 640 metre yükseklikte bir geçidin ağzında yer alır. Tarih boyunca stratejik önemiyle öne çıkmıştır. Bu geçit, Doğu Akdeniz ile Suriye arasında bir bağlantı sağlamaktadır.

Belen, Güney Anadolu ile Kuzey Suriye arasındaki ulaşımı zorlaştıran Amanos Dağları'nın ortasında konumlanmıştır. Bu dağlar, Belen'de ortalama 700 metreye kadar alçalır. Bu durum, Anadolu'nun kuzeyinden güneyine uzanan ve Gülek Boğazı'ndan Çukurova'ya doğru inen yolun, yüksek dağları aşarak Suriye, Mezopotamya ve Hicaz yönlerine doğru ilerlemesine olanak sağlamıştır.

Harita 2.1. Hatay ilinin Türkiye'deki konumu, Hatay il sınırları, Belen ilçesi konumu

Kaynak: Güzel, 2020.

Belen, geçmişte önemli bir geçit olarak görev yapmış ve Büyük İskender'den Sultan I. Selim'e kadar birçok önemli geçişe tanıklık etmiştir. Ayrıca, ticaret kervanları, Hristiyan ve Müslüman hacılar, gezginler ve haberciler için doğal ve tarihi bir yol olmuştur. Bugün bile uluslararası bir yol üzerinde geçit noktası olarak eski önemini korumaktadır.

Belen, stratejik konumu kadar, denizden sadece 15 kilometre uzaklıkta yer alan ve 740 metre yüksekliğe ulaşan ormanlarla kaplı dağları ve tepeleriyle de tanınır. Beyaz badanalı yayla evleriyle belirginleşen mimari yapısıyla, kabaca Akdeniz tarzını yansıtmaktadır. Belen ve çevresi, eski zamanlarda Halep, Ceyhan, Antakya ve Kırıkhan'ın yaylaları olarak bilinirken, bu özelliğini günümüze kadar korumaktadır. Bu yüzden, kış aylarında 33.540 olan nüfusu yaz aylarında 60.000'in üzerine çıkmaktadır. Belen, Amanos Dağları üzerinde konularak, Antik çağlardan beri süregelen önemli bir mevki haline gelmiştir.

Harita 2.2. Belen vaziyet planı haritası

Kaynak: Belen Belediyesi, 2023.

2.2.1. Dağlar ve Tepeler

Belen ilçesinin coğrafi yapısı oldukça çeşitlidir. İlçenin topraklarının büyük bir bölümü (%85,5), dağlarla kaplıdır. Bunun yanı sıra, daha küçük bir kısmı (%15,3) ovalardan oluşurken, %5,7'si ise platolardan meydana gelmektedir. Belen ilçesinin Amanos Dağları üzerinde konumlanan en yüksek noktası, 660 metre yüksekliğindeki Elmadağ tepesidir.

2.2.2. İklim

Belen ilçesi, Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Yazlar genellikle sıcak ve kurak geçerken, kış ayları ise soğuk ve yağışlıdır. En düşük yağış miktarı Temmuz ayında, sadece 5 mm ile kaydedilirken, en yüksek yağış Aralık ayında, 179 mm ile gözlenmektedir. Belen, kuzey yarımkürede konumlanmaktadır. Yaz mevsimi, Haziran ayının sonundan başlayarak Eylül ayında zirveye ulaşır; bu dönem Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarını içerir. Belen'i ziyaret etmek için en uygun ve keyifli dönemleri seçmek istiyorsanız, Mayıs, Haziran, Temmuz, Eylül ve Ekim aylarını planlanması önerilir (Climate-data.org, 2024).

2.2.3. Bitki örtüsü

Belen ilçesinin doğal bitki örtüsü, makilikler ve ağaçlık alanlarla şekillenmektedir. Amanos Dağları'nın Amik Ovası ve Akdeniz'e bakan yamaçlarında, 700 ila 1200 metre yükseklik aralığında kızılçam, sedir, çınar, karaçam ve ardıç gibi farklı ağaç türlerini içeren ormanlar bulunmaktadır (belen.gov.tr, 2024).

2.2.4. Akarsular

Belen ilçesindeki ana nehirler arasında Deliçay, Soğanlı, Belen ve Ötençay bulunmaktadır. Dağlardan gelen sular, ovaya doğru kıvrılarak küçük dere şeklinde akarak akarsulara dökülmektedir (belen.gov.tr, 2024).

2.3. Belen İlçesinin Nüfus özellikleri

2025 yılı sonu itibariyle Türkiye İstatistik Kurumu'nun açıkladığı sonuçlara göre Belen ilçesi nüfusu toplam 37.876 olmuştur. 6360 sayılı Büyükşehir yasası gereğince Belen ilçesi köylerinin tüzel kişiliği kaldırıldığından toplam nüfus ilçe merkezi olarak yayınlanmıştır. Belen ilçesinin 1940 yılından itibaren 2025 yılları arasında nüfus sayısı çizelge 2.1. de belirtilmiştir (belen.gov.tr, 2024).

Çizelge 2.1. Belen ilçesi nüfus sayıları

YIL	NÜFUS SAYISI	YIL	NÜFUS SAYISI
1940	1153	2013	30.061
1965	4387	2014	30.577
1980	9440	2015	30.842
1985	15.629	2016	31.571
1990	22.893	2017	32.336
2000	28.382	2018	33.540
2007	26.256	2019	33.313
2008	27.928	2020	33.896
2009	28.016	2021	34.134
2010	28.950	2022	34.449
2011	29.549	2023	34.430
2012	29.496	2024	35.755
		2025	37.876

Kaynak: Belen Belediyesi, 2026; Nüfusu, 2026.

Belen ilçe nüfusunun çoğunluğu tarım sektöründe olmak üzere, İskenderun ilçesindeki hizmet sektöründe çalışarak ve küçük çapta ticaret ile hayatını sürdürmektedir. Yine Belen ilçesinin sayfiye konumu dolayısıyla iş hayatından emekli olan nüfus da yer almaktadır (belen.gov.tr, 2024).

2.4. Belen İlçesindeki Ekonomik faaliyetler

2.4.1. Sanayi ve Ticaret

Belen ilçe merkezi İskenderun'a sadece 15 kilometre uzaklıkta bulunması nedeniyle sanayi açısından yeterince gelişim gösterememiştir. İlçe sınırları içinde ise Asaş Filtre, Hateks İplik, Hastüp, Taşcıoğlu Bulgur ve Mıstıkoğlu Çırçır Fabrikaları gibi çeşitli işletmeler faaliyet göstermektedir (belen.gov.tr, 2024).

2.4.2. Organize Sanayi Bölgesi

İlçe sınırları içinde Topboğazı Mevkiinde 1995 yılında kurulan Antakya Organize Sanayi Bölgesi 2001 yılında 152 hektar alanda 63 parsel ile faaliyete geçmiş olup bu sayı daha sonraki çalışmalarla 99'a ulaşmıştır. Halihazırda 82 işyeri faaliyetini sürdürmektedir. Faal olan firmalarda yaklaşık 3.900 personel istihdam edilmektedir (belen.gov.tr, 2026).

Foto 2.2. Organize sanayi bölgesi

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Ayrıca, Antakya Organize Sanayi Bölgesi için 152 hektar alan kamulaştırılmış, ilk etabı tamamlanan genişletilme çalışmaları sonucunda toplamda 203 hektara ulaşmıştır (belen.gov.tr, 2023).

2.4.3. Hayvancılık

Çizelge 2.2. de Belen ilçesinde en çok kanatlı hayvan ve keçi besledikleri anlaşılmaktadır. İlçe halkı özellikle merkezden uzak kesimi gelir kaynağını da hayvancılık aracılığıyla elde etmektedir (Belen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2026).

Çizelge 2.2. Belen ilçesi hayvan miktarları

HAYVAN TÜRÜ	MİKTARI (Adet)
KOYUN	10.287
KEÇİ	12.596
SİĞİR	2.030
KANATLI	250.000
AT	5
EŞEK	7
KATIR	0
FENNİ KOVAN	2.305
KARA KOVAN	2

Kaynak: Belen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2026.

2.4.4. Tarımsal Durum

Belen ilçesi, il düzeyinde en az arazi varlığına sahip olmasının yanı sıra, geniş çaplı işletme sayısı da oldukça düşüktür. Araziler genellikle küçük ve parçalı bir aile işletmeciliği modeliyle yönetilmektedir. Çiftçilikle uğraşan aileler, öncelikle kendi tüketimleri için üretim yapmakta ve ihtiyaç fazlasını pazara sunmaktadır. Bununla birlikte, kırsal mahallelerdeki meyvecilik, pazara yönelik üretimle giderek yaygınlaşmaktadır. Tarıma uygun toplam arazi varlığı 38.860 dekar iken, sulanabilir arazi alanı ise 143 hektardır (Belen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2026).

Çizelge 2.3. Belen ilçesi tarımsal durumu

BELEN İLÇESİ TARIMSAL DURUMU	
İLÇENİN MAHALLE SAYISI	19
ÇİFTÇİ SAYISI	408
HAYVAN BİLGİ SİSTEMİNE KAYITLI	384
GENEL TOPLAM ARAZİ VARLIĞI	188.411,00
TARIMA ELVERİŞLİ ARAZİ VARLIĞI	38.860,00
ORMAN ARAZİSİ	101.003,00
DİĞERLERİ (Tarıma Elverişsiz Araziler ve Yerleşim Yerleri)	48.548,00

Kaynak: Belen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2026.

Elde edilen bilgilere göre, Belen ilçesi halkının büyük bir kısmı yaşamlarını İskenderun'daki sanayi sektöründe çalışarak sürdürmektedir. Kırsal bölgelerde yaşayanlar ise geçimlerini bahçecilik ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Bölgenin sıcak iklimi nedeniyle yaz aylarında komşu il ve ilçelerden gelen ziyaretçilerin sezonluk olarak yaylalarda kalmaları, uluslararası E-91 karayolunun ilçeden geçmesiyle birlikte, hem çarşı merkezinde hem de yol güzergahında bulunan küçük esnaf için önemli bir geçim kaynağı oluşturmaktadır (Belen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2026).

2.5. Belen İlçesinin Kültürel Çekicilikleri

2.5.1. Anıtsal Yapılar

2.5.1.1. Camiler

Kanuni Sultan Süleyman Cami: Belen merkezde yer alan cami, Kanuni Sultan Süleyman Han'ın 959 yılında inşa ettirdiği bir yapıdır. Hâlâ ibadete açık olan bu cami, Belen'in ana ibadet yeri olarak önemli bir konum taşımaktadır ve kalın duvarlarla çevrili iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Eski yol üzerindeki çarşı merkezinde konumlanmıştır. Caminin iç kısmı, ana kubbenin üç tarafını çevreleyen eyvanlarla desteklenen harim bölümü, sonradan eklenen kuzeydeki iki bölümlü alan, minare, doğudaki yeni eklenen bölüm ve güneydeki hazire ile şekillenmiştir. Giriş, taçkapı aracılığıyla sağlanmaktadır. Harim, ortasında kırık köşeli üçgen kubbelerle örtülü kare bir alanın, kuzey dışında üç yönden beşik tonozlu eyvanlarla çevrili olmasından meydana gelmektedir. İçerisinde mihrap ve minberin yer aldığı güney eyvanı simetrik olarak planlanmıştır ve harim enine dikdörtgen şeklindedir (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.3. Kanuni Sultan Süleyman Cami

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Giriş, kuzey duvarda yer alan bir merdivenle sağlanır ve bu merdiven aynı zamanda minareye çıkan yolun da bir parçasıdır. Kuzey bölüm, kuzey cephe eksenini boyunca bir kapı ile erişilir ve doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir plana sahiptir. Belen'in nüfusundaki artışla uyumlu olarak, camiye daha yakın bir tarihte ek bir bölüm inşa edilmiştir. Cami, güney ve batı yönlerindeki özgün tasarımını korurken, kuzey ve doğu yönlerinde değişikliklere gidilmiştir. Minare, yeniden düzenlenerek XX. yüzyılda şerefesiyle birlikte değiştirilmiştir. Cami'nin güneyinde bir teras üzerinde bir mezarlık bulunmaktadır, ancak burada kimlerin defnedildiği bilinmemektedir. Sultan yapı olmasına rağmen, cami tek minareli bir yapıdır. İbadet alanına kuzey bölümden giriş yapan kapının üzerinde, süslü yazıyla yazılmış üç satırlık bir kitabe bulunmaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Tosyalı Belen Cami: Mimari yapısı ile dikkat çeken Tosyalı Belen Cami, Bakras Mahallesi Durmaz Sokak'ta bulunan 2.200² metrekaare arsanın içerisinde 818² metrekaare ibadet alanı olacak şekilde inşa edilmiştir. Çift minareye sahip olan caminin kubbesi yaklaşık olarak 18 m'dir. Ana katı, bodrum katı ve mahfil katı olmak üzere toplam üç kattan meydana gelmektedir. Caminin giriş katında imam odası, son cemaat, kadın cemaat alanları bulunurken bodrum katında ise abdest alanları bulunmaktadır (belen.gov.tr, 2023).

Foto 2.4. Tosyalı Belen Cami

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Asıl cemaat kısmı olan ön kısım ve ayakkabılıkların bulunduğu giriş kısmı olmak üzere iki bölüm olan caminin üst katında kadınlar mahfili bulunmaktadır. Aynı anda 1.000 kişinin ibadet edebildiği caminin inşasına 2013 Ocak ayında başlanmış olup Aralık 2013 tarihinde ibadete açılmıştır. Belen ilçe müftülüğü bünyesinde olan camide bir imam hatip ve bir müezzin kayyım olmak üzere iki personel görev yapmaktadır. Konum itibarıyla hem merkez cami oluşu hem de protokol camisi olan caminin bu vesileyle cemaati diğer camilere nazaran biraz daha fazladır. Özellikle Cuma günleri cemaatin fazla olmasından dolayı cami dolmakta ve büyük bir ihtiyacı karşılamaktadır (belen.gov.tr, 2023).

2.5.1.2. Kiliseler

Ermeni Kilisesi ve Çan Kulesi: Çarşı merkezinde bulunan Ermeni Kilisesi ve Çan Kulesi, ilçenin önemli tarihi yapılarından biridir. Ermeni toplumu tarafından inşa edilen ve Hristiyanlar açısından büyük önem taşıyan yapının günümüze ulaşan bölümü Çan Kulesidir. 06.02.2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler sonucunda yapı hasar görmüştür. Kültür varlığı statüsü nedeniyle yapının restorasyon süreci ilgili kurumların denetiminde yürütülmektedir. 22.01.2026 tarihinde bölgede etkili olan şiddetli rüzgar ve yağış nedeniyle Çan Kulesi devrilmiş; gerekli güvenlik önlemleri alınmış, muhafaza altına alınan kilise çanı ise Antakya Arkeoloji Müzesine teslim edilmiştir (belen.gov.tr, 2026).

Foto 2.5. Ermeni Kilisesi ve Çan Kulesi

Kaynak: Yazarlar, 2023.

St. Meryem Ana Katolik Kilisesi ve Manastırı: 1920 yılında inşa edilen Meryem Ana Kilisesi ve Manastırı, sadece yaz mevsimlerinde ibadet amacıyla kullanılmaktadır. İskenderun Latin Katolik Kilisesi'ne bağlı bu yapı, Meryem Ana'nın göğe yükselişi kutlamaları için özellikle 15 Ağustos gününe adanmıştır. Soğukoluk Katolik Kilisesi'nin arazisi, 1946 yılında edinilmiştir ve büyüklüğü 879 metrekaredir. Başlangıçta sadece kilise binası ile üç oda bulunmaktaydı, fakat bu durum 1986 yılına kadar aynı kaldı. 1986'da, kilise çevresindeki bahçeye üç katlı bir misafırhane inşa edilmeye başlandı. 2002 yılında iki kat daha eklenmiş ve binanın içine kalorifer sistemi ve asansör monte edilmiştir (belen.gov.tr, 2023).

Foto 2.6. St. Meryem Ana Katolik Kilise ve Manastırı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

2002-2004 döneminde tadilat ve inşaat çalışmaları nedeniyle kilise kapalı kalmıştır. Sonrasında ise sadece gruplar ziyaret ettiğinde veya cemaatin isteği üzerine İskenderun Katolik Kilisesi'nden bir rahip Soğukoluk'a gelerek ayinler gerçekleştirmektedir. Genellikle her yıl 15 Ağustos Meryem Ana Bayramı'nda kilisede ayin düzenlenmektedir. Kilisenin içerisinde 35 kişinin konaklayabileceği yer bulunmaktadır. Özellikle, aileler, gençler veya çocuklar için tatil amaçlı kullanılmaktadır. Ara sıra, yurtdışından gelen gruplar burayı dinlenmek için seçmektedir. Farklı oda seçenekleri bulunmakta olup, 28 odanın 15'i banyolu olarak dizayn edilmiştir. Bunun dışında, iki büyük mutfak, geniş bir yemek salonu ve iki büyük oturma odası da bulunmaktadır (belen.gov.tr, 2023).

Foto 2.7. Fransız Enstitüsü (Kızlar Manastırı)

Kaynak: Burak Milli, Anadolu Ajansı, 2023.

Fransız Enstitüsü (Kızlar Manastırı): Hatay ilinin Belen ilçesine bağlı Soğukoluk Mahallesi'nde yer alan Kızlar Manastırı, 1933 yılında inşa edilmiştir. Envanter kayıtlarında “Fransız Enstitüsü (Kızlar Manastırı)” adıyla geçen yapı, dinsel yapılar grubu içinde manastır olarak tanımlanmaktadır. Yapının, Meryem Ana'ya adanmış tarihi bir inanç merkezi olarak da kullanıldığı anlaşılmaktadır. 09.12.2019 tarih ve 401 sayılı kararla tescil edilen yapı, 6 Şubat 2023 depremlerinde kısmen hasar görmüştür (belen.gov.tr, 2026).

2.5.1.3. Türbeler

Gazi Abdurrahman Paşa Türbesi: İlçe merkezinde yer alan türbe, bölge halkı tarafından sıklıkla ziyaret edilen tarihi yapılardan biridir. 1797–1798 yıllarında inşa edilen bu yapı, Hatay'da günümüze ulaşabilmiş nadide türbe örnekleri arasında gösterilmektedir. Geçmişte çeşitli tadilat ve restorasyonlardan geçen türbe, 6 Şubat 2023 depremlerinde ağır hasar görmüş; yapılan onarım çalışmalarının ardından 11 Eylül 2025 tarihinde yeniden ziyarete açılmıştır.

Foto 2.8. Gazi Abdurrahman Paşa Türbesi

Kaynak: Belen Belediyesi, 2026.

Türbeye girişler ücretsizdir. Herhangi bir ziyaret saati kısıtlaması bulunmamaktadır. Yılın her günü ziyarete açıktır (belen.gov.tr, 2026).

2.5.1.4. Hanlar

Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı: Kanuni Sultan Süleyman Han bu kervansarayı yapılımasını sağlamıştır. Belen'in tam merkezinde, Kanuni Sultan Süleyman Camii'nin karşısında Kurtuluş Caddesi'nde bulunur. Geçmişte birçok insan ve hayvanı konuk eden bu eski yapı, eskiden bir çay bahçesi olarak kullanılmıştır. Şu anda kısmen harap durumda olan yapı, 2005 yılında tamamlanan restorasyon çalışmalarıyla değişime uğramıştır. Kervansarayın asıl planına göre, yapı batı yönünde genişlemekte; güney cephe girişinin her iki yanında simetrik olarak ikişer mekan daha bulunmaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.9. Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Ana binanın içinde, kubbeli giriş mekanından dikdörtgen bir salona geçilir. Ancak, günümüzde taşıyıcı ve örtülü sistemde bazı sorunlar yaşanmaktadır. Duvar ve payelerdeki kemer başlangıçları ve konsol izleri, çeşitli yapı elemanlarının taşıdığı tonozların olduğunu göstermektedir. Yapıda, farklı duvarlar bulunmaktadır. Ancak, kuzeybatı köşesinde tonozu desteklemek için ek bir duvar örülmüştür. Taşıyıcı ve bağlayıcı işlevi olan kemerler, geniş bir düzenlemeye sahiptir ve çapraz tonozları desteklemektedir. Bu kemerlerin yüksekliği, zeminden anahtar taşına kadar 5,50 metre olarak ölçülmektedir. Tonoz sisteminde tek bir tepe açıklığı bulunmaktadır. Aydınlatma düzeni, cephelerle oynandığı için net bir şekilde anlaşılammamaktadır. Cephe, tarihi yol ile paralel olan güney cephe özelliği taşımaktadır. Yapı, giriş ve kubbeli odalarıyla yükseklik boyutunda vurgulanmıştır. Kubbelere, daire şeklinde değil oval şekilde yapılmıştır. Handaki tek giriş, yük hayvanlarının da kolaylıkla girebilmesi için yüksektir. Kapının üzerinde yapı tarihini gösteren bir kitabe bulunmaktadır. Duvarların kireçle sıvanmış olması nedeniyle malzeme ve harç dokusu bazı yerlerde net görünmemektedir. Kuzey ve doğu cepheler, sokakla olan ilişkileri nedeniyle cephe mimarisi açısından belirsizlik taşımaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Hasan Paşa Karamurt Hanı: Hatay'ın Belen ilçesi Ötençay (Bakras) Mahallesinde 43 sayılı parselde kain Hasan Paşa (Karamurt) hanı günümüze kalabilen dış duvar kalıntılarından anlaşıldığına göre yaklaşık 108 X 120 metre

ölçülerinde bir Osmanlı hanıdır. Günümüze han ve müştemilatından sadece dış duvarlardan bir bölüm ulaşabilmiştir. Hasan Paşa (Karamurt) Hanının dış duvarlarından günümüze kalan kısımları dışında iç mekan halen tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Hanın dış duvarlarının kuzeydoğu bitişiğine bazı yapılar yapılmıştır (Hatay Valiliği, 2014).

Foto 2.10. Hasan Paşa Karamurt Hanı

Kaynak: Hatay Valiliği, 2014.

Aynı zamanda han konaklama ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır. Şu anda harap durumda olup unutulmaya yüz tutmuştur (Turay, E., 2017).

2.5.1.5. Hamamlar

Kanuni Sultan Süleyman (Kurtuluş) Hamamı: Belen'deki hamam, Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle yapılan son tarihi eserdir. Belen Hamamı, hala ayakta durmakta olup, özellikle kubbedeki göz motifleri ve ışığı içeriye taşıyan detaylarla dikkat çekmektedir. Hamamın doğu tarafında üç kapı bulunmakta olup bunlardan biri ortadaki halvet kısmına, diğer ikisi ise farklı odalara açılmaktadır. Halvet kısmı beşik tonozlarla örtülü olup içerisinde kareye yakın alanlar mevcuttur. Bu alanlar küçük kubbelerle kaplanmıştır. Ana mekanın kubbesi ise mukarnaslı pandantiflerle desteklenmiş ve kareden çokgen bir şekil oluşturacak şekilde yapılmıştır. Giriş kısmı kademeli olarak mukarnaslarla süslenmiştir ve kubbe kısmına kadar uzanmaktadır. Belen Hamamı, caminin yanında Antakya-İskenderun eski yolunun üzerinde Kurtuluş Caddesi'nde bulunmaktadır. Hamam ilçenin merkezi ve yoğun bir bölgesinde

bulunmaktadır. Hamamın yapım tarihi, giriş kapısındaki kitabeden 972 (1563) yılına dayanmaktadır (belen.gov.tr, 2023).

Foto 2.11. Kanuni Sultan Süleyman Kurtuluş Hamamı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Giriş kapısındaki kitabede, sülüs yazısıyla iki satır halinde şu ifade yer almaktadır: “En Büyük Sultan ve Ulu Hakan Han oğlu Sultan Süleyman Han - Allah onun mülkünü ve hükümdarlığını daim etsin. Bu Hamamın yapılmasını emretti.” Vakıflar Müdürlüğü tarafından 2008 yılında restore edilen hamam, günümüzde de hizmet vermektedir (belen.gov.tr, 2023).

2.5.1.6. Çeşmeler

Sabahat Gül Çeşmesi: Soğukoluk yolu üzerinde bulunmaktadır. Dönemin Belediye Başkanı İbrahim Gül’ün annesi adına yaptırılmıştır (Belen Belediyesi, 2023).

Aynur ve İlhan Kınal adına Belen Hayrat Çeşmesi: Halilbey Mahallesi’nde bulunmaktadır. Aynur ve İlhan Kınal adına yaptırılmıştır (Belen Belediyesi, 2023).

Foto 2.12. Sabahat Gül Çeşmesi

Kaynak: Belen Belediyesi, 2023.

2.5.1.7. Kaleler

Bakras Kalesi: Antakya-İskenderun karayolunun 25. kilometresinden batıya yönelen bir yol ile yaklaşık yedi kilometre sonrasında Ötençay köyünün güneybatısında bir tepe üzerinde yer almaktadır. Bu bölge, adını kaleden alan ve günümüzde Ötençay olarak bilinen, ilçenin en kalabalık köyü olduğu anlaşılmaktadır. Bakras Kalesi'nin kökeni çok eskilere dayanır ve ilkçağlara kadar uzanmaktadır. Bakras Kalesi, 26 Eylül 1183 tarihinde Haçlılar tarafından Salahaddin Eyyübi'ye teslim edilmiştir. Salahaddin'in komutanı Alemüddin Süleyman bin Candar, 1191'de kaleyi yıktırdıktan sonra, Ermeniler bölgeyi ele geçirip kaleyi yeniden inşa ederek güçlü bir nokta halinde olduğu görülmektedir. Kale, Osmanlılar ve Memluklar arasındaki mücadelelerin ardından Yavuz Sultan Selim tarafından 1516'da kesin olarak ele geçirilmiştir. Ancak, bu tarihten sonra hudutlardan uzak bir iç kale haline gelmesi nedeniyle, siyasi açıdan önemi azalmıştır (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.13. Bakras Kalesi

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Kale, dik vadilerle çevrili, oldukça dik bir tepe üzerine inşa edilmiştir. Tepenin hemen altında Bakras Köyü yer almaktadır. Kaleye, köyün güneyinden stabilize edilmiş bir yol ile çıkılmaktadır. Giriş kapısı kalede doğu cephesinde bulunup, patika bir yolla erişilmektedir. Güney ve batı kısımları dar bir koridorla çevrilmiş olup, kuzey tarafı ise derin bir uçurumla son bulmaktadır. Kalenin girişi günümüzde tamamen harap olmuş ve belirsiz bir hal almıştır. Tonozlu bir kubbeyle örtülü bölgeden sonra bahçe kısmına geçilmekte, ancak bugün taş yığınlarıyla dolu olduğu görülmektedir. Evliya Çelebi'nin bahsettiği ve yakın zamanda gözlemlenebilen şadırvan ve su haznesi artık iz bırakmamıştır. Bunların dışında, kale harap olmuştur. Bakras Kalesi, genellikle kesme taşla yapılmış çok sağlam bir kale olarak bilinmektedir. Ancak bazı yerlerde yığma taş da kullanılmıştır. Kaledeki su kanallarının izleri, güney vadisinde bulunmaktadır ancak günümüzde belirsizleşmiştir. Bu kale, insanlık tarihinin birçok olayına şahitlik etmiştir (belen.gov.tr, 2023).

2.5.1.8. Kabaltı

Kaba yonu taş ile yığma yapım tekniğinde yapılmış, tonozlu kabaltı ve sivri kemerler ile geçilen geniş açıklıklardan oluşan taşınmaz mevcuttur. Kabaltının ortasında aydınlatma amacıyla yapılmış kemerli bir açıklık mevcuttur. Taşıyıcı üst örtünün üzerine betonarme döşeme oluşturularak yeni bina yapılmıştır.

Bu taşınmazlarla bütünlük sağlayan ancak içine girilemeyen mekanla yapı kompleksi Belen merkezine giden ana cadde ile son bulmaktadır. Sivri kemerli yapının hemen yanında yıkılmış olan bir bölüme geçiş sağlandığı düşünülen kesme taş ile örülmüş kemerli bir yapı bulunmaktadır (Hatay Valiliği, 2014).

Foto 2.14. Kabaltı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

2.5.1.9. Şehitlikler

Belen Şehitler Abidesi: İlçe merkezinde Muhlisali Mahallesi'nde yer alan Belen Şehitler Abidesi, Belen'e gelenlerin görmeden dönmemesi gereken noktalardan biridir. 1914 yılında Fırka Komutanı Yarbay Musa Kazım Bey tarafından inşa ettirilmiştir. Belen halkı için oldukça önemli bu anıtın hikâyesi de bulunmaktadır. I. Dünya Savaşı bulaşıcı bir hastalık ortaya çıkmıştır. Bu hastalık bulaşıcı olduğundan askerler arasında hızla yayılmıştır. Olaya şahit olan komutan bu durumu Almanya'ya bildirmiş ve ardından çok sayıda bölgeye serum gönderilmiştir. Bu serumları hasta olan askerlere vermek için bir Ermeni doktor görevlendirilmiştir. Hasta olan askerlere tedavi amaçlı serum verildikten sonra bu askerler hayatlarını kaybetmiştir. Şehit düşen askerlerin bu serum yüzünden hayatlarını kaybettiği düşünülse de hiçbir zaman kanıtlanamamıştır. Bu olaydan sonra görev yapan Ermeni doktor zehirli bir iğne ile hayatına son vermiştir. Son derece üzücü bir hikâyesi olan bu anıt içerisinde 1.500 askerimizin mezarı bulunmaktadır. Belen'in tarihi yerleri arasında bulunan anıt ücretsiz olarak ziyaret edilebilmektedir (belen.bel.tr, 2024).

Foto 2.15. Belen Şehitler Abidesi

Kaynak: Yazarlar, 2023.

2.5.1.10. Mezarlıklar

Çakallı Kaya Mezarları: Belen ilçesi Çakallı Köyü'nde bulunan kaya mezarları mevkii, birçok kaya mezarının varlığıyla dikkat çekmektedir. Bu kaya mezarlarının bir kısmı zeytinlik alanı içinde yer almakta olup, tel örgü ile çevrilidir. Maalesef kaçak kazılar sonucunda bazıları gün ışığına çıkarılmıştır. Günümüzde bazı kaya mezarlarının giriş kısımları açıkken diğerlerinin ise toprakla örtülü olduğu gözlemlenmektedir. Bazılarında üçlü gömü uygulaması yapılmıştır. Ayrıca, Çakallı Köyü'nde bulunan yukarıda bahsedilen Roma dönemine ait kaya mezarları, Antakya'ya giden Kırkhan yoluna dönüldüğünde, sol tarafta, kuzeybatıda, tepe üzerinde yer alan yoğun yerleşim alanının hemen yamacında asfalt yola çok yakın bir mesafede bulunmaktadır (Hatay Valiliği, 2014: 170).

Foto 2.16. Kaya mezarları

Kaynak: Hatay Valiliği, 2012.

2.5.2. El Sanatları

Ahşap yakma sanatı: Ahşap yakma sanatı, ahşap üzerine çeşitli desenlerin veya resimlerin sıcak bir uç yardımıyla yakılarak oluşturulduğu bir sanat biçimidir. Bu teknik genellikle “pyrography” olarak da adlandırılır, bu terim Yunanca kökenlidir ve “ateşle yazma” anlamına gelir. Ahşap yakma sanatında genellikle bir pirogravür kalemi veya ahşap yakma makinesi kullanılır. Bu aletlerin uçları ısıtılarak ahşap üzerine çizgiler, desenler veya görseller oluşturmak için kullanılır. Ahşap türü, yoğunluğu ve nem oranı gibi faktörler, yakma işlemi sırasında dikkate alınması gereken önemli unsurlardır (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.17. Ahşap yakma ile yapılan tablo

Kaynak: Yazarlar, 2024.

Filografi: Genellikle “tel yazma” olarak da bilinen bir sanat şeklidir. Filografi, metal teller kullanılarak desenler, şekiller veya yazılar oluşturmayı içeren bir el sanatıdır. Bu sanat formu genellikle bir telin ucu, çeşitli şekilleri oluşturmak için bükülür, döndürülür ve kıvrılır. Sonuçlar oldukça detaylı ve zarif olabilir. Filografi, takı yapımında, süs eşyalarında veya dekoratif amaçlarla kullanılacak çeşitli öğelerin yapımında sıkça kullanılır. Bu sanat formu, sabır ve ustalık gerektirir ve genellikle çok dikkatli bir işçilik gerektirir. Belen Halk Eğitimi Merkezinde filografi kursları açılmakta ve özellikle kadınlar arasında ilgi görmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.18. Filografî sanatı ile yapılan tablo

Kaynak: Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024.

Örme sepet: Sepet yapımında kullanılan lifler ağaç dalları, sazlık otları, mısır sapı ve bataklık kamışlarının odunlaşmamış kısımlarından elde edilmektedir. Bu lifler, sepet örgü sanatında kullanılarak sepetlerin ve diğer örgü ürünlerinin yapımında değerlendirilir. Sepet örme, genellikle el sanatı olarak kabul edilir ve bu nedenle her bölgenin kendine özgü çeşitli teknikleri vardır. Bir sepetin örülme amacı, kullanılan malzeme kadar şeklini de belirlemektedir. Günümüzde birçok farklı sepet örme tekniği bulunmaktadır. Eskiden üretilen sepetler genellikle bağ, bahçe ve balıkçılık ürünlerinin taşınması veya pazarlarda satılması için kullanılırdı. Ancak, ambalajlama tekniklerinin gelişmesiyle birlikte eski sepet örme geleneği zamanla azalmıştır. Bu sanatı devam ettiren zanaatkarlar, hem

geleneksel teknikleri korumakta hem de modern tasarımlarla sepetleri yeniden yorumlamaktadır. Böylece, sepet örme sanatı geçmiş ile geleceği birleştirerek yeni nesillere aktarılmaya çalışılmaktadır (Çoruh ve Çaparlar, 2012: 86).

Foto 2.19. Örme sepet

Kaynak: Çoruh ve Çaparlar, 2012

Kâğıt Rölyef: Kâğıt rölyef sanatı, kâğıdın katmanlarının kesilmesi, şekillendirilmesi veya yükseltilmesi yoluyla üç boyutlu bir görünüm oluşturmak için kullanılan bir sanat formudur. Bu teknik, kâğıdın dokusunu ve katmanlarını kullanarak görsel olarak çarpıcı eserler yaratmayı amaçlar. Kâğıt rölyef sanatı, detaylı ve karmaşık eserlerin yanı sıra daha soyut ve deneysel çalışmaları da içerebilir. Sanatçılar, renk kullanımı, ışık-gölge efektleri ve kompozisyon gibi unsurları dikkatlice düşünerek kâğıdın dokusunu ve katmanlarını kullanarak çeşitli duygusal ve estetik etkiler yaratmayı amaçlamaktadır (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.20. Kâğıt rölyefle yapılan tablo

Kaynak: Yazarlar, 2024.

2.5.3. Giyim Kuşam

Geleneksel kadın kıyafetleri: Belen ilçe merkezinde kadınlar genellikle vücut hatlarını gizleyen bol kesim ve uzun kıyafetler giymektedir. Kıyafetler çeşitli kumaş ve desen seçenekleriyle zenginleşmektedir. Mevsime bağlı olarak hafif, nefes alabilen kumaşlar ya da kalın, sıcak tutan kumaşlar tercih edilmektedir. (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.21. Belen geleneksel kadın kıyafeti

Kaynak: Yazarlar, 2024.

Ayağa genelde yemeni adında ayakkabı giymektedirler. Genellikle kırmızı veya siyah renkte deriden yapılan ve altına kösele eklenerek üretilen bir tür ayakkabıdır. Alt kısmı genellikle düz olup, bazı modellerde hafif bir topuk bulunmaktadır (hatay.gov.tr, 2024).

Foto 2.22. Yemeni

Kaynak: hatay.gov.tr, 2024.

Geleneksel erkek kıyafetleri: İlçede erkekler genellikle uzun kollu gömlek ve pantolon giymektedirler. Hem geleneksel unsurları hem de modern modayı bir araya getirerek, erkeklerin hem şık hem de rahat bir görünüm elde etmelerini sağlamaktadır. Kareli gömlekler genellikle pamuklu veya hafif kumaşlardan yapılmakta ve konfor sağlamaktadır (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.23. Belen geleneksel erkek kıyafeti

Kaynak: Yazarlar, 2024.

Belen halkı özel gün ve düğünlerde kına sürmektedir. Kına, parmağa veya avuç içine sürülerek uygulanmakta ve sürüldüğü yerde uzun süre canlı rengini korumaktadır. Kınanın uygulanması genellikle “kına yakmak” olarak adlandırılmaktadır (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

2.5.4. İnanç ve Töresel Yapı

Belen, kültürel mirasını canlı tutan küçük bir yerleşim yeri olarak öne çıkmaktadır; burada doğum, sünnet gibi önemli yaşam olayları ile askere uğurlama, aile bağları ve ölüm gibi anlamlı durumlar, yıllar boyunca korunarak gelmiş geleneklerle işlenmektedir. Bu gelenekler, toplumun bağlarını güçlendirmekte ve geçmişle gelecek arasında köprü kurarak Belen ilçesinin benzersiz kimliğini şekillendirmektedir (hatay.ktb.gov.tr, 2024).

Doğum: Belen ilçesinde doğum adetleri eskiden çok farklıydı. Doğumlar mahallelerde bulunan ebeler tarafından aile büyüklerinin ve yakın akrabaların dualarıyla desteklendiği evlerde yapılırdı. Kadınlar genellikle köylerde, evlerinde doğurur ve ebelik yapan kadınlar doğuma yardım ederdi. Ancak günümüzde doğumlar genellikle hastanelerde gerçekleşmektedir. Doğumdan itibaren iki ay boyunca bebek kundağa sarılı şekilde tutulmaktadır. Belen ilçesinin kırsal mahallelerinde doğum sonrası adet olarak kurbanlık kesilerek, ya da yemekler yapılarak eş, dost, komşu ve akrabaya dağıtımı yapılmaktadır. Halk genellikle mevlit okutmakta ve ikramlıklar vermektedir, ancak örf ve adetlerini devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Akrabalar tarafından yeni doğan bebeğe giyeceği kıyafetler, ayakkabılar, kundak bezleri, beşik, ana kucağı vb. eşyalar hediye edilerek destek amaçlı takılar takılmaktadır. İlçede doğum yapan anne ve bebeğin kırkı çıkana kadar evden çıkarılmayarak, sadece birinci derece akrabaların görmesi sağlanmaktadır. Çocuk doğduğu anda sağ kulağına ezan, sol kulağına ise kamet okunmaktadır. Çocuğun ismi dualar eşliğinde üç kere tekrar edilerek konulmaktadır (hatay.ktb.gov.tr, 2024).

Sünnet: Yeni doğan erkek çocuğunun genellikle 45 günlük kundak süresi içinde sünnet ettirilmesine özen gösterilmektedir. Sünneti merasim eşliğinde yaptırmak isteyenler ileriki yaşları beklemektedir. Sünnet merasimi, ailenin örf ve adetlerine uygun bir kirve seçmesiyle başlamaktadır. Kirve, çocuğun sünnet elbisesinden yemeğine, sünnetçi ücretinden organizasyon masrafını üstlenmektedir. Kirve olan kişinin sünnetlik çocuğu olduğunda, aynı şekilde kirve olduğu aile kirvelik görevini üstlenmektedir. Eş, dost, akraba merasime çağırılırken davetiyenin yanı sıra çorap, gömlek dağıtılmaktadır. Merasim ailenin isteği doğrultusunda mevlid-i şerif ile veya çalgılı yemekli organize edilmektedir (hatay.ktb.gov.tr, 2024).

Askere uğurlama: Genç askerlik çağına geldiğinde vatani görevini yapmak üzere dost ve akrabalarını toplayarak asker eğlencesi yapılarak uğurlanmaktadır. Bu eğlence genellikle davul zurna ve halaylar eşliğinde yapılmaktadır. Askere gidecek kişiye yakınları tarafından harçlık verilmektedir. "En büyük asker bizim asker" sloganlarıyla yolcu edilmektedir (hatay.ktb.gov.tr, 2024).

Evlilik: Evlilikler, toplumsal, ekonomik, etnik, mezhepsel ve dini farklılıklar gibi çeşitli faktörler tarafından belirlenir. İlçenin kırsal kesimlerinde görücü usulü geleneği devam etmektedir. Ancak günümüzde evlilik çağına gelen gençler evlenecek eş adayını kendi istekleri doğrultusunda seçmektedir. Nişan ve düğünler kişinin maddi imkanları ve mekanın uygunluğuna göre, evlerin bahçesinde, okul bahçelerinde ya da düğün salonlarında yapılmaktadır. Nişan ve düğünler mevlid-i şerifle yapıldığı gibi orkestra ve davul zurna eşliğinde de yapılmaktadır. Gelin ve damada davetliler tarafından destek amaçlı takılar (altın, para) takılmaktadır. Kına, nişan ve düğün merasimleri amacına uygun olarak kıyafetler seçilmektedir (hatay.ktb.gov.tr, 2024).

Dede – Evlat ve Torun Bağları: Kişiler evlatlarını evlendirdikten sonra başka illere taşınırsalar bile örf ve adetleri gereği emekli olduklarında torunlarına bakma, ilgilenme, masraflarını üstlenme görevlerini üstlenmektedirler. İlçede aile bağları kuvvetlidir, bu vesileyle de daha da güçlenmekte, birbirlerinden kopmamaktadırlar (hatay.ktb.gov.tr, 2024).

Ölüm: İlçede kişi vefat ettiği zaman yakınlarının bulunduğu mahalle camilerinde selalar verilerek ne zaman nerede gömüleceği duyurulur. Cenazeler yıkılarak dualar eşliğinde kefenlenir. Cenaze sahiplerinin bir kısmı yıkama işlemleriyle uğraşırken bir kısmı da mezar yeri hazırlama işlemleriyle uğraşmaktadırlar. Mezar hazırlama Büyükşehir Belediyesine bağlı olduğu için genelde iş makineleriyle kazılmaktadır ancak kırsal bölgelerde iş makinesi yerine kazma küreklerle köylüler tarafından yapılmaktadır. Mezarlıkta ya da camide imam, cenaze yakınları, komşu, eş, dost ve akraba eşliğinde musalla taşına konur ve cenaze namazı kılınır. Namaz sonrasında cenaze omuzlara alınarak hazırlanan mezarın başına getirilir. Birinci derece yakınları mezara inerek cenazeyi tabuttan alıp cenazeyi yerleştirmektedirler. Cenaze kadınsa, yabancı erkeklerin görmemesi amacıyla mezara yerleştirme anında mezarın üzerine bir örtü gerilmektedir. Cenaze gömme işlemleri devam ederken, hocalar tarafından Kuran-ı Kerim okunarak, dualar yapılmaktadır. Hoca tarafından cenazenin telkini verilir ve cenaze yakınları mezarlığa gelen kişilerin taziyelerini kabul etmektedir. Cenaze sahibinin evinin önünde Taziye Çadırları kurulmaktadır. Üç gün boyunca birinci derece yakınları çadırdaki bekleyerek taziyeleri kabul etmeye devam etmektedirler. Üçüncü gün cenaze yakınları tarafından gelen kişilere yemek ikram adetleri devam etmektedir. Yedinci gün, kırk ikinci gün ve elli birinci gün küçük çaplı programlar yapılarak ikramda bulunma adetlerini az da olsa yapmaya çalışmaktadırlar (hatay.ktb.gov.tr, 2024).

2.6. Belen ve Yeme – İçme (Gastronomi) Kültürü

Turistlerin seyahat tercihlerinde ana motivasyonları yeme içme deneyimi olmayabilir, ancak yeme içme hizmetlerinin kalitesi tatil seçimlerini etkileyen önemli bir faktördür (Uyar ve Zengin, 2015: 369). Bu yüzden, yiyecek ve turizm arasındaki ilişkinin güçlendirilerek yerel kimliğin ve kültürün vurgulanması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca, yerel ekonomiyi destekleyen ve yerel kültürü tanıtan “gurme turizminin” teşvik edilmesi ve sürdürülmesi gerektiği düşünülmektedir.

Belen ilçesi Hatay'ın kuzeyinde yer alan ve zengin bir mutfağa sahip bir ilçedir. İlçenin gastronomi kültürü, Hatay mutfağının genel özelliklerini yansıtırken, özgün tatlar ve tarifler de içermektedir. İlçe, zengin tarihi, kültürel mirası ve benzersiz gastronomik lezzetleriyle tanınan bir bölgedir. Akdeniz mutfağının etkisiyle şekillenen Belen mutfağı, taze deniz ürünleri, et yemekleri, sebzeler ve otlar ile öne çıkmaktadır. Hatay genelinde olduğu gibi, Belen ilçesi de zeytin ve zeytinyağı üretiminde önemli bir yere sahiptir. Bölgede yetiştirilen zeytinlerin kalitesi ve lezzeti, yerel mutfakların vazgeçilmez bileşenlerinden biridir. Belen ilçesi, kendi benzersiz lezzetleriyle tanınmakta ve Hatay'ın zengin gastronomi mirasına önemli katkılar sağlamaktadır (belen.gov.tr, 2023).

Belen İlçesi Hatay'dan bağımsız değildir. Hatay'da üretilen/tüketilen ürünler halihazırda Belen'i de kapsamaktadır. Belen'de büyük özveriyle üretilen ve beğeniyle tüketilen gastronomik ürünler şunlardır:

- Belen Tava
- Cevizli Sucuk
- Acılı Ezme
- Zahter Salatası
- Belen Kömürçukuru Pekmezi (Külek Pekmezi)
- Humus
- Zeytin Salatası

Yukarıdaki ürünlerden Belen Kömürçukuru Pekmezi (Külek Pekmezi) ile Belen Tava ürünleri, Türk Patent ve Marka Kurumuna yapılan başvuru sonucunda Mahreç İşareti¹ almıştır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu, 2025).

1 **Mahreç işareti:** Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla belirli bir coğrafi alan ile özdeşleşmiş olan; üretim, işleme ya da diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş coğrafi alan içinde gerçekleşmesi gereken ürünlerin konu olduğu coğrafi işaretlere “mahreç işareti” denir. Hammaddesi veya üretim, işleme aşamalarından bir tanesi yörede gerçekleşen bir ürün mahreç işareti olarak tescillendiğinde diğer üretim ve işleme aşamaları kaynaklandığı yöre dışında da gerçekleştirilebilir (<https://www.turkpatent.gov.tr>, 2025)

2.6.1. Belen Tava

Hatay'ın öne çıkan lezzeti "Belen Tava", yıllardır damakları şenlendiren bir lezzet olarak hafızalarda yer edinmiştir. Hatay'ın Belen ilçesinden adını alan bu lezzet, etlerin küçük parçalara kesilmesiyle hazırlanan ve ardından soğan, sarımsak, domates, tuz, biber ve baharatlarla harmanlanarak taş fırında pişirilmesiyle elde edilir. Belen Tava adlı yemek, bir defa denendikten sonra vazgeçilmez bir lezzet haline gelmektedir. Belen Tava'nın kökenleri, Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. Belen ilçesinin tarihi ipek yolunun üzerinde bulunması ve hatta Kanuni Sultan Süleyman döneminde kervansaraylarda bile ikram edilmesi, bu yemeğin hızla ünlenmesini sağlamıştır (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Tescil No: 1645

Tescil Tarihi: 03.10.2024

Başvuru No: C2023/000259

Başvuru Tarihi: 19.10.2023

Coğrafi İşaretin Adı: Belen Tava

Ürün / Ürün Grubu: Yemek / Yemekler ve çorbalar

Coğrafi İşaretin Türü: Mahreç işareti

Tescil Ettiren: Hatay Valiliği

Coğrafi Sınır: Hatay İli

Kullanım Biçimi: Belen Tava ibareli aşağıda verilen logo ve mahreç işareti amblemi, ürünün ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Belen Tava ibareli logo ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Foto 2.24. Belen tava logosu

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu, 2025.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri: Belen Tava, iri kuşbaşı şeklinde doğranan kuzu eti, kuyruk yağı, salça, domates, soğan, sarımsak, yeşil biber, kırmızı biber ve baharatlar kullanılarak hazırlanan yemektir.

Belen Tava sulu ancak yoğun bir yapıya sahiptir. Belen Tavayı pişirmek için toprak güveç kaplar kullanılır. Güveç kaplarda hazırlanan Belen Tava, odun ateşiyle ısıtılan taş fırınlarda pişirilir. İsteğe bağlı olarak acılı üretim için 887 tescil numarası ile tescil edilen Samandağ Biberi de kullanılabilir. Belen Tava coğrafi sınırdan uzun bir geçmişe sahiptir. Hatay ilinin mutfak kültüründe önemli bir yeri vardır. Coğrafi sınırdan öğünlerde tüketilmekle birlikte düğün, davet, bayram ve festival gibi özel günlerde de ikram edilir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu: Belen Tava üretiminde kullanılan bileşenlere ve üretim metoduna aşağıda yer verilmektedir.

Üretimde kuzu eti tercihen coğrafi sınırdan temin edilir. Belen Tava için bileşenler (3-4 kişilik):

- 250 gr kuzu kuşbaşı eti (isteğe bağlı olarak kuzu kıyma kullanılabilir)
- 200 gr domates
- 100 gr kuru soğan
- 60 gr yeşil biber

- 60 gr kırmızı biber
- 20 gr sarımsak
- 5 gr domates salçası
- 100 ml su
- 50 gr kuyruk yağı
- 15 gr tuz
- 2 gr karabiber
- 2 gr kırmızı toz biber
- 2 gr kekik

Yapılışı: Küp küp doğranan kuyruk yağı, yaklaşık 65 °C sıcaklıkta 15 dakika tahta kaşıkla karıştırılarak eriyene kadar pişirilir. Kuyruk yağının yanmaması gerekir. Yağ tamamen eridiğinde, eriyen kısmı kullanmak için ayrılır. Kırmızı biber, yeşil biber, domates ve soğan küp küp doğranır. Sarımsak biraz ezilir ve ardından küçük küçük doğranır. Hazırlanan malzemeler güvece eklenir. Üzerine tuz, karabiber, kırmızı toz biber ve kekik eklenerek karıştırılır. Etler, kuşbaşından biraz büyük olacak şekilde doğranır ve güvece eklenir. Üzerine, bir kabın içinde su ve domates salçası karıştırılarak dökülür ve tüm malzemeler karıştırılır. Üzerine, her tarafına eşit gelecek şekilde eritilmiş kuyruk yağı dökülür. Etlerin kurumadan pişmesini sağlamak için üzerine yağlı kâğıt örtülür. Yaklaşık 200 °C sıcaklıkta taş fırında 15-20 dakika üst tarafı kızarıncaya kadar pişirilir. Belen Tava sıcak olarak, yufka ekmeği veya tırnak pide ile servis edilir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler: Belen Tava, coğrafi sınırdaki uzun bir geçmişe sahiptir. Hatay yemek kültüründe önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ünü bağli bulunan Belen Tavanın tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırdaki gerçekleştirilir.

Denetleme: Denetimler Hatay Valiliği koordinatörlüğünde, Hatay İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden iki ve Hatay Valiliğinden bir kişi olmak üzere ürün konusunda uzman üç kişinin katılımıyla oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir. Denetimler, düzenli olarak yılda en az bir kere yapılır. Ayrıca şikâyet üzerine ve gerekli görülen hallerde her zaman yapılır. Denetim sırasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gerekli tedbirler, denetlenen kişi, kurum veya kuruluşa bildirilir.

Denetime esas kriterler şunlardır:

- Üretimde kullanılan bileşenlerin uygunluğu.

- Pişirme süresi başta olmak üzere üretim metoduna uygunluk.
- Belen Tava ibaresi, logosu ile mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu, 2025a).

Foto 2.25. Belen tava

Kaynak: Yazarlar, 2023.

2.6.2. Belen Kömürçukuru Pekmezi (Külek Pekmezi)

Külek pekmezi, diğer adıyla Kömürçukuru pekmezi üzümünden elde edilen özün kaynatılarak yoğunlaştırılması ve soğutulmasıyla oluşan doğal bir pekmez türüdür. Hatay ilinde 11. Coğrafi işaret tescil ürünü alan Kömürçukuru pekmezi yoğun bir dokuya sahiptir ve doğal tat ile aroma sunmasının yanı sıra, besin değerleriyle de ön plana çıkmaktadır. Belen'e il dışından gelen misafirler alışverişlerinde Külek Pekmezini tercih etmektedirler (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.26. Belen K ulek (Kömürçukuru) Pekmezi

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Tescil No: 814

Tescil Tarihi: 28.07.2021

Başvuru No: C2020/307

Başvuru Tarihi: 18.09.2020

Coğrafi İşaretin Adı: Belen Kömürçukuru Pekmezi

 r n /  r n Grubu: Pekmez / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar

Coğrafi İşaretin Türü: Mahreç işaretini

Tescil Ettiren: İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası

Coğrafi Sınırı: Hatay İli Belen ilçesi

Kullanım Biçimi: Belen Kömürçukuru Pekmezi ibareli aşağıda verilen logo ve mahreç işaretini amblemi ürünün ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Belen Kömürçukuru Pekmezi ibareli logo ve mahreç işaretini amblemi işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Foto 2.27 Belen Kömürçukuru (Külek Pekmezi) logosu

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu, 2025.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici  zellikleri: Belen Kömürçukuru Pekmezi, sıvı üzüm pekmezine üretim teknolojisi gereği önceden üretilmiş katı üzüm pekmezi katılarak üretilen, sürülebilir ve katı kıvama sahip bir pekmezdir. Belen Kömürçukuru Pekmezi, tatlı ve katı üzüm pekmezi sınıfında yer alır. Özellikle Belen ilçesinin Kömürçukuru Mahallesi'nde üretilmesi ile alıŐılgelmiŐ adıyla halk arasında Belen Kömürçukuru Pekmezi olarak bilinir. Belen Kömürçukuru Pekmezinin, belirtilen coğrafi sınır ile  n bağı bulunur. Belen Kömürçukuru Pekmezi; Türk Gıda Kodeksi mevzuatına uygun olarak üretilir ve t ketickiye arz edilir. Belen Kömürçukuru Pekmezinin rengi krem-kahverengiden aÇık kahverengi renk tonlarında değişir. Renkte meydana gelen bu farklılaŐma, pekmezin çırpılma süresine bağlı olarak değişkenlik gösterir.  ırpılma süresi arttıkça Belen Kömürçukuru Pekmezinin rengi daha aÇık renk tonlarına doğru değişir (Foto 3.25).

Foto 2.28 Belen Kömürçukuru (Külek Pekmezi) kıvamı*Kaynak: Burak Milli, Anadolu Ajansı, 2023.*

Belen Kömürçukuru Pekmezinin Üretimi: Belen Kömürçukuru Pekmezinin üretiminin her aşamasında gıda ile temasa uygun alet ve ekipman kullanılır. Üretimde tercihen belirtilen coğrafi sınırdaki üretilen üzümlerden kullanılır. Üzümler; toplandıktan sonra ayıklanır ve yıkanır. Pekmez üretimi için yaklaşık 200 kg üzüme bölgede pekmez toprağı olarak nitelendirilen ilgili gıda mevzuatına uygun 2-3 kg kalsiyum karbonat karıştırılır. Üzümler önce mekanik olarak ezilir daha sonra “megene” denilen tahta tekelere alınarak ezme işlemine devam edilir. Elde edilen üzüm şırası “lakın” denilen tabanı düz kalaylı bakır leğenlerde kaynatılır. Kaynatılan üzüm şırasının 30-60 dakika kadar dinlendirilmesi sağlanır. Ilık haldeki üzüm şırası bölgede “cehmer” adı verilen süzeklerden süzülür ve tekrar kaynatmaya alınır. Kaynatma işlemine üzüm şırasının istenilen kıvama gelinceye kadar devam edilir. Bölgede “kernep” adı verilen karıştırıcılar yardımıyla kaynatma sırasında şıranın karıştırılması sağlanır. İstenilen kıvama getirilen üzüm pekmezi tahta tekelere alınır. Bu pekmez iki gün kadar dinlendirilir. Ayrıca bu süre zarfında pekmez aralıklarla çırpılır. Böylelikle pekmezin renginin açılması ve ürüne özgü kıvamını alması sağlanır. Çırpma işlemi; “külek” adı verilen tahta kürekler ile yapılabildiği gibi, son yıllarda ucunda karıştırıcı başlığı bulunan daha modern ekipmanlar ile de yapılabilir. Üretilen bu pekmez ambalajlara dolun yapılmadan önce ortalama

%1 oranında daha önceden üretilmiş bölgede maya olarak tabir edilen katı üzüm pekmezi ile homojen olarak karıştırılır. Bu işlem pekmezin konulduğu ambalaj içinde katılaşmasını tamamlamasını sağlar.

Belen Kömürçukuru Pekmezinin üretim süreci:

1. Üzüm
2. Yıkama ve Ayıklama
3. Pekmez Toprağı İlavesi
4. Üzümlerin Sıkılması (Şıra eldesi)
5. Isıl İşlem
6. Dinlendirme (30-60 dk)
7. Kaynatma Kazanına Alma
8. Kaynatma ve Koyulaştırma (40-45 dk)
9. Teknelere Alma ve Dinlendirme
10. Çırpma İşlemi
11. Katı Üzüm Pekmezinden Yaklaşık % 0,1 Oranında Katılması
12. Ambalajlama ve Pekmezin Ambalaj İçinde Katılaşması
13. Tüketicie Arz / Pazarlama

Belen Kömürçukuru Pekmezi; doğrudan tüketilebileceği gibi, ekmeğe üzerine sürülerek veya ceviz içi ile karıştırılarak da tüketilmesi tavsiye edilir.

Depolama ve Muhafaza Koşulları: Belen Kömürçukuru Pekmezi; üretiminden son tüketiciye kadar tüm aşamalarında, temiz ve kuru yerlerde kokulardan arı biçimde, doğrudan güneş ışığından korunur. Gıda ile temasa uygun ambalajlar ile ambalajlanarak serin ortamlarda muhafaza edilir. Ürünün ambalajında ilgili gıda mevzuatına uygun etiket bilgileri yer alır.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler: Ürün hazırlamada ustalık becerisi gerektirmesi ve kullanılan üretim metodu bakımından farklılaşan Belen Kömürçukuru Pekmezinin tüm üretim aşamaları belirtilen coğrafi sınırdaki gerçekleşmelidir.

Denetleme: Denetimler; İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası koordinatörlüğünde; İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası ile Hatay İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün katılımıyla en az 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir. Denetim yılda en az bir kere yapılır. Şikâyet üzerine veya gerekli görülen hallerde ayrıca denetim yapılabilir. Yapılan denetimler;

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu uyarınca raporlanarak her yıl düzenli olarak İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna sunulur.

Denetim mercii: Belen Kömürçukuru Pekmezi coğrafi işareti kullanım biçiminin uygunluğunu, ürünün depolama ve muhafaza koşulları ile “Üretim Metodu” bölümünde belirtilen hususlara uygun üretim yapıp yapılmadığını denetler. Denetim sırasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gereken tedbirler, denetlenen ilgili kişi, kurum veya kuruluşa bildirilir. Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu, 2025b).

Cevizli Sucuk: Belen’in turizmüne katkı sağlayan bir lezzet de cevizli sucuktur. Cevizli sucuk, farklı isimlerle de bilinmektedir; şıralı ya da pekmezli sucuk, üzüm sucuğu, köme ya da şeker sucuğu olarak adlandırılmaktadır. Bu tatlı, genellikle dut veya üzüm şırası ile cevizlerle hazırlanan bir tatlıdır. Şıranın ana bileşeni, kaynatılmış pekmez veya meyve suyudur (dut ya da üzüm). Şekil benzerliği nedeniyle bu adla anılmaktadır. Cevizler ince bir ipe dizilip kaynayan şıraya batırılmakta ve ardından asılıp kurutulmaktadır. Batırma işlemi ne kadar tekrarlanırsa, sucuğun kalınlığı da buna göre değişmektedir. Bunun yanı sıra fındık, fıstık ya da bademle hazırlanan çeşitleri de bulunmaktadır. Örneğin, Kahramanmaraş’ta yapılan sucuklar genellikle yeşil fıstıkla hazırlanmaktadır. Pekmez rengi nedeniyle sucuklar koyu kahverengiye yakın bir renge sahiptir. Sucukların birbirine yapışmaması için dış yüzeylerine nişasta da sürülebilmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2023).

Foto 2.29. Cevizli sucuk

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Zahter Salatası: Zahter salatası, Akdeniz mutfağına özgü bir salata çeşididir. Adını, salatanın ana malzemesi olan zahter bitkisinden almaktadır. Zahter, kekikgiller familyasından bir bitki olup, Akdeniz bölgesinde yaygın olarak yetiştirilmekte ve kullanılmaktadır. Zahter salatasının temel malzemeleri arasında taze zahter yaprakları, domates, salatalık, yeşil soğan, taze nane ve limon bulunur. Bu malzemeler genellikle doğranmakta veya iri parçalar halinde kesilmekte ve bir salata kasesine yerleştirilmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.30. Zahter salatası

Kaynak: Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024.

Zahter salatasının sosu genellikle basit ve taze malzemelerle yapılmaktadır. Zeytinyağı, limon suyu, tuz ve isteğe bağlı olarak sarımsak veya biber gibi malzemeler kullanılabilir. Bu sos, salatanın üzerine gezdirilerek veya karıştırılarak eklenir ve salatanın malzemeleriyle iyice buluşması sağlanmaktadır. Malzemelerin doğallığı ve taze baharatların aromasıyla zenginleştirilen bu salata, genellikle yaz aylarında tercih edilmekte ve sıcak günlerde hafif bir öğün veya yan yemek olarak servis edilmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Acılı Ezme: Acılı ezme, genellikle domates, biber, soğan, sarımsak, maydanoz ve baharatlar gibi malzemelerin bir araya getirilmesiyle yapılmaktadır. Temel olarak, taze ve doğal malzemelerin bir araya getirilmesiyle hazırlanmakta ve genellikle bir miktar zeytinyağı ile lezzetlendirilmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Acılı ezme genellikle meze olarak servis edilir ve genellikle kebab, köfte veya diğer et yemeklerinin yanında sunulur. Bu bağlamda, Belen ilçesinde Belen Tava ve kebabların yanında tercih edilen mezelerdendir. Ayrıca pide, lavaş veya ekmeğin yanında ekmeğin olduğu durumlarda da tercih edilmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.31. Acılı ezme

Kaynak: Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024.

Zeytin salatası: Zeytin salatası, Akdeniz mutfağına özgü ve zeytinlerin temel malzeme olarak kullanıldığı bu salata, zeytinlerin yanı sıra genellikle domates, salatalık, biber, soğan, peynir ve taze otlar gibi çeşitli malzemelerle hazırlanmaktadır (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.32. Zeytin salatası

Kaynak: Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024.

Humus: Humusun ana malzemeleri arasında nohut, susam ezmesi (tahin), limon suyu, zeytinyağı, sarımsak ve baharatlar bulunur. Belen Tava ve kebabların yanında en çok tercih edilen mezelerden biri olduğu görülmektedir. Öncelikle, nohutlar haşlanmakta ve sonra bir blender veya mutfak robotu yardımıyla püre haline getirilmektedir. Bu püreye tahin, limon suyu, zeytinyağı, rendelenmiş sarımsak ve genellikle tuz, kimyon ve kişniş gibi baharatlar eklenmektedir. Malzemeler iyice karıştırılarak pürüzsüz bir kıvam elde edilmektedir. Humus, birçok farklı şekilde servis edilebilmektedir. Genellikle servis edilmeden önce üzerine bir miktar zeytinyağı gezdirilmekte ve kırmızı biber veya maydanoz gibi malzemelerle süslenmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.33. Humus

Kaynak: Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024.

Belen Pestili: Belen'deki yol kenarlarında çeşitli marketler bulunmaktadır. İskenderun Antakya yolu üzerindeki marketler alışveriş açısından önemli rol oynamaktadır. Bu marketlerde satılan Pestil diğer adıyla Meyve Kuru, çeşitli meyvelerden yapılan geleneksel bir atıştırmalıktır. Ülkemizde geleneksel olarak yapılan pestiller, meyve suyu veya püresi ile nişasta karışımının ısıtılması ve inceltilecek kurutulmasıyla elde edilmektedir (Belen Halk Eğitimi Merkezi, 2024).

Foto 2.34. Belen pestili

Kaynak: Yazarlar, 2023.

2.7. Belen İlçesi Yayla Turizmi

Yayla turizmi, genellikle kırsal alanlarda bulunan yüksek rakımlı bölgelerdeki doğal güzelliklerin ve temiz havanın tadını çıkarmak amacıyla yapılan turizm türüdür. Yayla turizmi genellikle şehirlerden kaçış, doğayla iç içe olma ve geleneksel yaşam tarzını deneyimleme gibi motivasyonlarla gerçekleşmektedir.

Ülkemizde yayla turizmi oldukça önemlidir. Ülkenin farklı bölgelerinde yayla turizmi yapılabilecek birçok potansiyel alan bulunmaktadır. Yayla turizmi, özellikle yaz aylarında sıcak şehirlerden kaçmak isteyenler için popüler bir seçenektir. Ülkemizin farklı bölgelerindeki yayla turizmi potansiyeli, yerel yönetimler ve turizm sektörü tarafından da fark edilmiş ve desteklenmektedir. Yayla turizmi, sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde doğal ve kültürel mirasın korunmasına da katkı sağlamaktadır. Belen ilçesinin de sahip olduğu yayla ve mesire alanları doğal güzellikleriyle dikkat çekmektedir. Bu mesire alanları, insanların doğayla iç içe vakit geçirmelerini sağlayarak hem fiziksel hem de zihinsel sağlıkları için oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Belen ilçesinde yayla turizmüne hizmet veren halihazırda mevcut alanlar aşağıda sıralanmıştır. Bunlar:

Müftüler C Tipi Mesire Alanı: 10 Haziran 2008 tarihinde açılan Müftüler Piknik Alanı, içerisinde su kaynakları, mescid, lavabolar, çocuk oyun parkı, egzersiz aletleri, basketbol ve voleybol sahaları ile donatılmış oturma alanları ve masalar bulunmaktadır. Bu piknik alanı, 720 metre rakıma sahip olup, İskenderun ilçesinden 17 kilometre, Belen-Sarımazı Mahallesi E-91 uluslararası yol ayrımından ise 7 kilometre uzaklıktadır. Mesire alanına gitmek için, ASAŞ Filtre Fabrikası'nın karşısındaki Müftüler Köyü yolundan veya Sarımazı Mahallesi Güzelyayla (Soğukoluk) Köyü yolu kullanılmaktadır; ayrıca, Güzelyayla Köyü'nden 1,5 kilometre uzaklıktadır. Mesire alanı, Orman İşletme Müdürlüğü'ne ait olup özel işletmeye kiralanmaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.35. Müftüler C tipi mesire alanı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Müftüler Saklı Bahçe Mesire Alanı: Müftülerde bulunan diğer mesire alanı ise "Saklı Bahçe" mesire alanıdır. Özel mülke aittir. Çocuk oyun alanı, otopark, yöresel kahvaltı, yöresel ürünler mevcuttur. Saklıbahçe'nin doğal ürünleri, doğanın kucakladığı topraklarda yetiştirilmektedir. Belen ilçeye 15 km uzaklıktadır (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.36. Müftüler saklı bahçe mesire alanı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Soğukoluk (Antuan) Mesire Alanları: Soğukoluk merkezde, mahalle camisi ve sağlık ocağı geçilince 300 metre sonra piknik alanına ulaşılmaktadır. Antuan piknik alanının işletmeciliği belediye tarafından yapılmaktadır. İlçenin Sarımazı Mahallesi üzerinde bulunan yoldan sekiz kilometre ilerisinde yer alan bu mesire alanından Belen ve İskenderun'a ulaşım belirli saatlerde köy minibüsleriyle yapılmaktadır. Soğukoluk uzun yıllara dayanan yayla geleneğini sürdürmekte ve altyapı eksikliklerinin kısmen giderilmesiyle deniz manzarasıyla ve yeşil bitki örtüsüyle daha çok ilgi çekmektedir (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.37. Soğukoluk (Antuan mevki) mesire alanı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Soğukoluk (Kınalıtepe Mevki) Mesire Alanı: Belen merkeze 10 km mesafede doğayla iç içe yüksek çam ağaçlarının gölgesinde deniz manzarası ve serin havasıyla hoş vakit geçirilecek mekanlardan biri olduğu görülmektedir. Ailece hazırlanan bank ve masalarda yörenin lezzetleri yenebilmektedir. Özellikle yerli turistlerin yaz aylarında tercih etme sebebi serin havasıdır. Doğal ağaçlarla çevrili mesire alanı piknik yapmak isteyenler için gidilmesi gereken yerler arasında olduğu anlaşılmaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.38. Soğukoluk (Kınalıtepe mevki) mesire alanı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Soğukoluk Tuncerin Yeri Mesire Alanı: Belen merkeze 12 km mesafede dağın denize bakan yamacında serin hava eşliğinde günün yorgunluğunun atılabileceği nadir mekanlardan biri olarak hizmete sunulmaktadır. Özel işletmeye ait olan bu mekana giriş ücretli olduğu anlaşılmaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.39. Soğukoluk Tuncerin Yeri mesire alanı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Atik Kocabahçe Mesire Alanı: İskenderun ve Kırıkhan sakinlerinin tercih ettiği popüler Atik Yaylası, Belen ilçesine bağlı kırsal mahalledir. Atık Suyu'nun kaynağını barındırmaktadır. Bu yayla, çam, çınar ve meyve bahçeleriyle çevrilidir ve içinde kır kahveleri ve bakkallar gibi işletmeler bulunmaktadır. Konumu, yerleşim yerlerine ve denize yakınlığıyla dikkat çekmekte, dolayısıyla yoğun ilgi görmektedir. Yaylada konaklama imkanları ve günübirlik yeme içme yerleri bulunmaktadır (hatay.gov.tr, 2024).

Foto 2.40. Atik Kocabahçe mesire alanı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Atik Çınaraltı Mesire Alanı: Atik yaylasında bulunan diğer bir mesire alanı da “Atik Çınaraltı Mesire Alanı”dır. Belen merkeze 7 km uzaklıkta bulunmaktadır. Girişlerin ücretli olduğu anlaşılmaktadır. Su, wc, oturma alanları mevcuttur (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.41. Atik Çınaraltı mesire alanı*Kaynak: Yazarlar, 2023.*

Belen ilçesinde bulunan yayla alanları, özellikle sıcak yaz aylarında serinlemek ve doğanın tadını çıkarmak isteyenler için ideal bir kaçış noktası olduğu anlaşılmaktadır. Belen ilçesinde bulunan yayla ve mesire alanlarının varlığı, turizm potansiyelini artırdığı görülmektedir. Bu tür doğal alanlar, yerel halkın yanı sıra dışarıdan gelen yerli turist için de cazip bir destinasyon olmaktadır. Yerel ekonomiye katkı sağlaması açısından önemli yere sahiptir ve bölge halkına istihdam ve iş imkanları yarattığı görülmektedir. Ancak, bu alanların korunması da son derece önemlidir. Doğal yaşamın ve ekosistemin dengesini korumak için gerekli önlemlerin alınması ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının benimsenmesi gerekmektedir. Bu konuda Belen Kaymakamlığı ve Belen Belediyesi'ne karar veriler ve yol gösterme anlamında önemli görevler düşmektedir.

2.8. Belen İlçesi Festival ve Şenlikleri

Festivaller sürdürülebilir yerel ekonomik kalkınma için potansiyel taşımaktadır, ancak sıklıkla keşfedilmemiş fırsatlar da mevcut olduğu görülmektedir (O'sullivan, 2002).

2.8.1. Yayla şenlikleri

Belen ilçesinde her yıl yayla şenlikleri düzenlenmektedir. Bu şenlikler kapsamında Halk Oyunları Gösterileri yapılmaktadır. Bölgedeki halk oyunları ekipleri, festivalde gösteriler sunmaktadır. Bu gösteriler, Türk kültürünün zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra, yöresel ürünlerin satışı yapılmaktadır. Belen'in yöresel ürünlerinin satıldığı stantlar yer almakta ve ziyaretçiler bu stantlardan alışveriş yapabilmektedirler. Yayla Şenlikleri kapsamında Belen ilçesinin eşsiz lezzetlerinin tanıtımını yapmak amacıyla gastronomi yemek yarışmaları düzenlenmektedir (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.42. Yayla şenlikleri

Kaynak: belen.gov.tr; 2024.

Belen'de kentin tanıtımını öne çıkarmak amacıyla çeşitli festivaller düzenlenmektedir. Kent, kendine özgü yemek kültürü ile tanınmakta ve bu kültüre dikkati çekmek amacıyla festivallerin açılışında yemek yarışmaları, incir festivalleri yapılmaktadır. Kentin yerel lezzetleri, bu festivaller aracılığıyla öne çıkararak katılımcılara ve ziyaretçilere unutulmaz bir deneyim sunmaktadır. Ayrıca ilçede farklı festivallerde düzenlenmektedir.

Aba Güreşi Festivali: Belen Belediyesi'nin ev sahipliğinde gerçekleşen aba güreşi şampiyonası, Dünya Aba Güreşi ve Geleneksel Sporlar Federasyonu tarafından desteklenmektedir. Toplamda 191 Güreşçi farklı kilogram kategorilerinde mücadele etmiş olup, bu kategorilerde yer alan güreşçiler arasında Bölge, Türkiye ve Dünya birincileri de bulunmaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Resim 2.43. ABA güreşi festivali

Kaynak: Belen Belediyesi, 2013.

İncir Festivali: Belen İncir Festivali, her yıl genellikle Ağustos ayında Hatay'ın Belen ilçesinde düzenlenen bir festivaldir. Festival kapsamında incir yarışmaları, konserler, halk oyunları gösterileri, gastronomi etkinlikleri ve çeşitli stantlar yer almaktadır. Festivalin amacı, Belen'in meşhur incirinin tanıtımını yapmak ve pazarlamasını geliştirmek; Belen'e turist çekmek ve turizm potansiyelini artırmak; yerel halk arasında beraberliği sağlamaktır. Festivalde her yıl yerli ve ünlü sanatçılar konser vermektedir. Bu konserler, festivale renk katmakta ve katılımcıların keyifli vakit geçirmesini sağlamaktadır (belen.gov.tr, 2024).

Foto 2.44. İncir festivali

Kaynak: Belen Belediyesi, 2024.

2.9. Belen İlçesi Doğal Çekicilikleri

Belen Geçidi Tabiat Parkı: Kuş gözlemciliği, doğadaki kuşların dünyasını keşfetmeyi sağlayan bir gözlem sporudur. Türkiye, Avrupa'daki kuş türlerinin tamamına yakınına barındırdığı için kuş gözlemcileri için önemli bir destinasyon olduğu anlaşılmaktadır. Bu zenginliğin nedeni, ülkenin bol miktarda sulak alanlara ve kuş göç yollarına sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Son yıllarda, Türkiye'de kuş gözlemciliği dünya çapında hızla popülerlik kazanmış ve yaygınlaşmaktadır. İlçeye yaklaşık olarak 5 km uzaklıkta bulunan Belen Geçidi Tabiat Parkı, ilçenin en popüler doğal güzellik alanı olduğu görülmektedir. Bölgede birçok farklı kuş türünün bulunması, keyifli zamanlar geçirmek için olanak sağlamaktadır. 2014 senesinde tabiat parkı ilan edilen bölgede göçmen kuşları izleme fırsatı sunmaktadır. Bölgede ayrıca piknik yapılabilmekte, doğa manzara fotoğrafları çekilebilmekte, çadırli kampçılık aktivitesini gerçekleştirebilmekte veya doğa yürüyüşüne çıkılabilmektedir (belen.gov.tr, 2023).

Foto 2.45. Belen Geçidi Tabiat Parkı

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Tabiat parkı doğaseverlerin mutlaka ziyaret etmesi gereken noktalardan biri olduğu anlaşılmaktadır. Belen’de gezilecek yerler arasında bulunan tabiat parkına girişlerin ücretsiz olduğu anlaşılmaktadır. Günün her saati ziyarete açık olduğu görülmektedir (belen.gov.tr, 2024).

Seyir Terası: Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) tarafından finanse edilen Belen Kaymakamlığı ile Belen Belediyesinin ortaklığında yürütülen “Seyr-i Belen Yürü ve Dinlen” projesi kapsamında TR63 Bölgesi’nde konumlanan Şehitler Abidesi’nin üstüne inşa edilen “Seyir Terası”, ilçenin turizm potansiyelini çeşitlendirmek amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu teras sayesinde, özellikle Hatay il merkezine E-71 karayoluyla gelen yerli ve yabancı turist, doğa ile iç içe zaman geçirebilecekleri bir alan bulmaktadır. Belen’in tarihi ve doğal güzellikleri ile İskenderun’un mavi denizini keyifle izleyebildikleri bu mekan Belen’in ekoturizm alanında yıl boyunca çekici bir destinasyon haline gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca, belirlenen doğal varlıklar ve eşsiz özellikler, ilçenin turizm potansiyelini arttırarak tanınırlığını arttırmaya katkı sağlamaktadır (DOĞAKA, 2016: 48).

Foto 2.46. Seyir terası

Kaynak: Yazarlar, 2023.

Şehitler Abidesi mevkiinde yaptırılan “Seyir Terası” bahçesine Belen Kaymakamlığınca yürütülen çevre düzenlemesi çalışması kapsamında dev harflerden oluşan ve ilçenin turistik simgesi haline gelen “BELEN” yazısı yaptırılmıştır. (DOĞAKA, 2016: 48).

2.10. Belen İlçesinde Ulaşım ve Altyapı

Belen ilçe ulaşımı, ilçe merkezinden geçen E-71 uluslararası karayolu ile il ve çevre ilçelere bağlanmaktadır. İlçe merkezi ile kırsal mahalle yolları mevcut ve asfalttır. İlçenin merkez ve kırsal mahallelerinin tamamı elektrik hizmetlerini kullanmaktadır. Ancak, elektrik hatlarının çok eski olması dolayısı ile ilçe merkezi ve kırsal mahallelerinde sık sık elektrik hatlarından kaynaklı enerji kesintileri yaşanmaktadır. İlçede mevcut su kaynaklarının kuruması ve azalması nedeni ile mevsime bağlı su sıkıntısı yaşanmakta, özellikle yaz aylarında ilçe nüfusunun yaklaşık iki kat artması neticesinde su sıkıntısı daha fazla hissedilmektedir. Hâlihazırda ilçe merkezinin içme suyu, Atik Mahallesi'nden isale edilen Atik membaı ve Muhlisali Mahallesi'nde bulunan Hanardı mevkiinden çıkartılan kaynak sularından ve Topboğazı mevkiinden karşılanmakta olup, söz konusu su kaynakları ile ilgili tablo aşağıya çıkartılmıştır (Çizelge 2.4.).

Çizelge 2.4. Belen ilçesi içme suyu durumu

İçme Suyu Durumu			
1	Toplam Abone Sayısı Büyükşehir Belediyesi (Hatsu)	19.080	Adet
2	Toplam İsale Hattı (Hatsu)	45	Km
3	Toplam Şebeke Hattı (Hatsu)	120	Km
4	Depo Sayısı (İçme Suyu) (Hatsu)	19	Adet
5	Depo Toplam Hacmi (Hatsu)	9600	Ton
6	Kuyu Sayısı (Hatsu)	15	Adet
7	Su Verimi (Hatsu)	9.800	Ton/Gün

Kaynak: Belen Belediyesi, 2023.

2.10.1. Karayolu Ulaşımı

Belen ilçesi Adana iline sadece 150 km uzaklıkta bulunmaktadır. Hatay (Antakya), Belen ve İskenderun'dan belirli saatlerde özel firmalar ile ulaşım sağlanmaktadır.

İlçe İskenderun ilçesine 15 km uzaklıkta bulunmaktadır. Belen Özel Halk Otobüsleri 8 dakikada bir hareket etmektedir. İskenderun ilçesinden çıkarak Belen yol üzerinde belirlenen duraklarda durmaktadır.

İlçe Antakya'ya 50 km uzaklıkta bulunmaktadır. İskenderun Antakya arası Özel işletmeler tarafından 10 dakikada bir ulaşım mevcuttur.

Kırıkhan ilçesine de 30 km uzaklıkta bulunan Belen, birçok ilçenin ve il merkezinin yolu üzerinde bulunmaktadır.

2.10.2. Havayolu Ulaşımı

Havayolunu kullanmak isteyenler için Belen Hatay Havaalanı arası sadece 30 kilometredir. Uçakların kalkış saatlerine göre servisler bulunmakta, İskenderun'dan hareket etmekte ve Belen'in belirli noktalarında durmaktadır.

2.11. Belen İlçesinde Konaklama İşletmeleri ve Seyahat Acentelerinin Durumu

Konaklama tesisleri Turizm Bakanlığı ve Belediye Belgeli olarak ikiye ayrılmaktadır ve genellikle hizmetli veya hizmetsiz/kendi yemeklerini hazırlayanlar olarak sınıflandırılabilir. Servis konaklaması, müşterileri için yatak, yemek ve temizliği sağlayan tesislerden oluşur. Bunlar arasında oteller (moteller ve tatil köyleri), misafirhaneler, oda-kahvaltı tesisleri ve hanlar yer

almaktadır. Çağdaş turizm biçimleri (tarım/tarım ve ekolojik turizm), bu tür müşterilerin konaklama ihtiyaçlarını karşılamak için çiftlik evleri ve eko-localar gibi konaklama tesislerinin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır (Dziedzoave, 2010; Cooper ve diğerleri, 2008).

Çizelge 2.5. Belen ilçesinde bulunan Bakanlık belgeli konaklama tesisleri

Tesis Adı	Belge Türü	Tesis Türü
Varlıbaş Çınaraltı Turizm Konaklama Tesisi	Turizm İşletmesi Belgesi	Yayla Evi
Mirhan Otel	Basit Konaklama	Otel
Altın Kule Otel	Basit Konaklama	Otel

Kaynak: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Çizelge 2.5. incelendiğinde “Varlıbaş Çınaraltı Turizm Konaklama Tesisi” Turizm İşletmesi Belgesi ile tescillenmiş yayla evi kategorisinde bir tesis olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan, Mirhan Otel ve Altın Kule Otel, basit konaklama belgesine sahip olup otel sınıfında faaliyet göstermektedir. Belen ilçesindeki konaklama olanakları açısından değerlendirildiğinde mevcut durumun oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.6. Belen ilçesi 2023 yılı tesislere geliş, geceleme, ortalama kalış süreleri ve doluluk oranları

Hatay ili Belen ilçesi	Yabancı Turist	Yerli Turist	Toplam
Tesise Geliş Sayısına Göre	454	17.225	17.679
Geceleme Sayısına Göre	958	35.945	36.903
Ortalama Kalış Süresi	2,11	2,09	4,2
Doluluk Oranı %	1,30	48,94	50,25

Kaynak: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023.

Çizelge 2.6. “Tesise Geliş Sayısı” açısından incelendiğinde, toplam 17.679 ziyaretçi arasında yalnızca 454’ü yabancı turistlerden oluşmaktadır. Bu, yerli turistlerin bölgedeki ağırlığını belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Yabancı turist sayısının oldukça düşük olması, bölgenin uluslararası turizm pazarında yeterince tanınmadığını ve bu konuda daha fazla tanıtıma ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Geceleme Sayısı verileri de benzer bir durum çizmektedir. Toplamda 36.903 geceleme gerçekleşmiş olup, bunların 35.945'inin yerli turistler tarafından yapıldığı, yabancı turistlerin yalnızca 958 geceleme ile çok az bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Ortalama Kalış Süresi verilerine bakıldığında, yerli turistlerin ortalama kalış süresi 2,09 gün iken, yabancı turistlerin kalış süresi 2,11 gündür. Genel ortalama kalış süresi ise 4,2 gün olarak belirlenmiştir. Bu, Belen'deki konaklama olanaklarının ziyaretçilerin kalış sürelerini artırmada yeterince etkili olmadığını düşündürmektedir.

Doluluk Oranı açısından değerlendirildiğinde, genel doluluk oranı %50,25 olarak hesaplanmıştır. Yerli turistler için doluluk oranı %48,94, yabancı turistler için ise %1,30 olarak belirlenmiştir. Yerli turistlerin tesisleri doldurma oranının oldukça yüksek olduğu, ancak yabancı turistlerin bu doluluğa katkısının çok düşük olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.7. Hatay ili turizm seyahat acenteleri sayıları

Hatay ili Turizm Seyahat Acenteleri			
İlçe	Merkez Sayısı	Şube Sayısı	Genel Toplam
Antakya	53	5	58
Defne	5	-	5
İskenderun	22	2	24
Arsuz	3	-	3
Reyhanlı	3	4	7
Dört Yol	3	1	4
Kırıkhan	-	1	1
Samandağ	3	4	7
Hassa	-	-	-
Altınözü	-	-	-
Kumlu	-	-	-
Belen	-	-	-
Erzin	-	-	-
Payas	-	-	-
Yayladağı	-	-	-
Toplam	93	17	110

Kaynak: Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023.

Çizelge 2.7 incelendiğinde Hatay genelinde toplam 110 seyahat acentesi mevcut olup, bu acentelerin 93'ü merkez ofis, 17'si ise şube olarak faaliyet göstermektedir. Ancak Belen ilçesinde herhangi bir seyahat acentesinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Diğer ilçelerle kıyaslandığında, Belen'in turizm

altyapısının gelişimi açısından seyahat acentesi eksikliğinin önemli olduğu görülmektedir.

Bu dağılım, il genelindeki turizm faaliyetlerinin çeşitliliğini ve erişilebilirliğini artırırken, Belen ilçesinin bu yapının dışında kalması, yerel turizm pazarının sınırlı kalmasına neden olmaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde, araştırmanın yöntemine dair temel unsurlar ele alınmaktadır. İlk olarak, araştırmanın amacı ve önemi açıklanmıştır. Sonrasında, araştırmanın evreni ve örneklemini tanımlanarak, hangi gruplardan veri toplandığı belirtilmiştir. Veri toplama sürecinin nasıl gerçekleştirildiği ve hangi yöntemlerin kullanıldığı detaylandırılmıştır. Son olarak, elde edilen verilerin analiz süreci ve bu süreçte uygulanan yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Hatay ili Belen ilçesinin turizm kaynaklarının potansiyelini tespit etmeyi, değerlendirmeyi ve kullanım olanaklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel hedefi, bölgedeki doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerin turizme kazandırılmasına yönelik kapsamlı bir analiz sunmaktır. Belen ilçesiyle ilgili daha önce yapılmış benzer bir çalışmanın bulunmaması, bu araştırmanın ilçenin gelecekteki turizm potansiyeli açısından önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, bu çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Diğer yandan, Belen ilçesi hem yerli hem de uluslararası turistler açısından potansiyel bir cazibe merkezi olma niteliği taşımaktadır; dolayısıyla bu çalışma, ilçenin turizme kazandırılması açısından önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda, araştırmanın bulgularının, Belen'in turistik açıdan gelişim planlarının oluşturulmasına temel teşkil etmesi beklenmektedir. Ayrıca, bu çalışmanın literatürde Belen ilçesi üzerine yapılan ilk bilimsel inceleme olması, gelecekte yapılacak çalışmalara da yol gösterici bir nitelik taşıyacaktır. Bu doğrultuda, elde edilen sonuçların, hem yerel yönetimler hem de yatırımcılar için yol gösterici veriler sunması ve ilçenin turizm politikalarının geliştirilmesine

katkı sağlaması öngörülmektedir. Çalışma, Belen ilçesi ile sınırlı olup Belen'in turistik potansiyelini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Mevcut çalışma Belen ilçesinin turizm potansiyelinin ortaya çıkarılmasında bir başlangıç noktası olarak görülmekte olup, turizm alanında yapılacak daha geniş çaplı araştırmalara temel oluşturma niteliği taşımaktadır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Hatay ili Belen ilçesi, coğrafi konumu, doğal güzellikleri ve tarihsel arka planı ile dikkat çekmesine rağmen, bugüne kadar turizm potansiyeli açısından kapsamlı bir araştırmaya konu edilmemiştir. Bu durum, bölgenin turizm açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir yer olduğunu vurgulamaktadır. Bölgesel turizm potansiyelini değerlendiren literatürde, Belen ilçesi ile ilgili herhangi bir bilimsel çalışmanın bulunmaması, bu araştırmayı daha da değerli kılmaktadır. İlçe, hem yerli hem de uluslararası turistler için potansiyel bir cazibe merkezi niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, yapılan çalışma, Belen'in turizm potansiyelinin ortaya konması ve bu potansiyelin nasıl değerlendirileceğine dair stratejilerin geliştirilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Araştırmanın bulgularının, Belen'in turistik açıdan gelişim planlarının oluşturulmasına temel teşkil etmesi beklenmektedir. Bu noktada, elde edilen verilerin, bölgedeki turizm politikalarının belirlenmesine yönelik önemli bilgiler sunacağı öngörülmektedir. Ayrıca, bu çalışma, literatürde Belen ilçesi üzerine yapılan ilk bilimsel inceleme olması sebebiyle, gelecekte yapılacak araştırmalara da yol gösterici nitelik taşıdığı düşünülmektedir. Elde edilen sonuçların, yerel yönetimler ve yatırımcılar için yönlendirici veriler sunması ve ilçenin turizm politikalarının geliştirilmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir. Belen ilçesinin turizm potansiyelinin kapsamlı bir şekilde ele alınması, bölgenin mevcut kaynaklarının etkin kullanımını artırma ve gelecekteki gelişim fırsatlarını değerlendirme açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma, Belen'in turizm alanındaki fırsatlarını açığa çıkarmakla kalmayıp, aynı zamanda bölgenin turistik cazibesinin artırılması yönünde de katkı sağlayacaktır. Araştırmanın bir diğer önemli özelliği, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yapılan görüşmelerde, katılımcılar arasında turizm sektörü dışında da temsilcilerin bulunmasıdır. Bu yaklaşım, turizm potansiyelinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi için geniş bir bakış açısı sağlamaktadır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Hatay ili Belen ilçesi turizm endüstrisinde faaliyet göstermekte olan ve karar alıcı pozisyonundaki kişi, kurum ve kuruluşlar oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında kişiler belirlenirken, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı (olasılıksız) örneklem türlerinden olan amaçlı (kasti) örneklem

yönteminden yararlanılmıştır. Amaçlı (kasti) örnekleme, araştırmacının bilgi, deneyim ve gözlemlerine dayanarak, araştırmanın hedeflerine uygun olarak seçtiği birimlerin belirlenmesi yöntemidir. Bu yöntemde, araştırmacı kendi değerlendirmelerine göre hangi birimlerin örnekleme dâhil edileceğine karar verir (Ural ve Kılıç, 2013, s. 43). Amaçlı örnekleme yönteminde, araştırmacı, kendi gözlem ve deneyimlerine dayanarak, çalışmanın hedeflerine uygun katılımcıları seçme kararı alır. Bu süreçte, araştırmacının evren hakkında bilgi sahibi olması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 54). Görüşme yapılan katılımcılara ait bilgiler Çizelge 3.1’de detaylı olarak sunulmuştur.

Çizelge 3.1. Araştırma katılımcılarına ait bilgiler

Katılımcı No	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Görev Yeri	Görevi	Görüşme Süresi (Dakika)
K1	Erkek	Lisans	Belen Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürü	30
K2	Erkek	Lisans	Belen Kamu Hizmetlerini ve Tarımını Geliştirme Derneği	Genel Sekreter	40
K3	Erkek	Lisans	Belen Kaymakamlığı	Yazı İşleri Müdürü	35
K4	Erkek	Lisans	Belen Kaymakamlığı	Yazı İşleri Şefi	45
K5	Kadın	Lisans	Belen Halk Eğitimi Merkezi	El Sanatları Öğretmeni	40
K6	Erkek	Lisans	Belen Öğretmenevi ASO Müdürlüğü	Müdür Yardımcısı	30
K7	Erkek	Lisans	Gri Tur	Acente Yetkilisi	30
K8	Erkek	Lise	Göçmen Restaurant	Restaurant Sahibi	25
K9	Erkek	Lise	Saklar Market	Market Sahibi	25
K10	Erkek	Doktora	İskenderun Teknik Üniversitesi	Akademisyen	30

Katılımcılar Belen Kaymakamlığı, Belen Belediyesi, Belen Kamu Hizmetlerini ve Tarımını Geliştirme Derneği, Belen Halk Eğitimi Merkezi, konaklama, ulaşım, yeme-içme ve alışveriş sektörlerinden temsilciler, İskenderun Teknik Üniversitesinden turizm alanında çalışmış bir uzman olmak üzere toplam 10 kişi görüşmede yer almaktadır. Creswell (2016), araştırmaya dahil edilen tüm katılımcıların araştırma konusu ile ilgili deneyime sahip olmalarının büyük bir önem taşıdığını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra Miles ve Huberman (1994) sadece 1 kişinin bile örnekleme alınmasının yeterli olacağını, paydaşlarla

gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda verilerin belirli bir doygunluğa ulaştığı ve anlatılanların tekrar etmeye başladığını araştırmacının gözlemlendiği anda görüşmelerin sonlandırabileceğini belirtmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun erkek olduğu ve eğitim durumlarının çoğunlukla lisans düzeyinde olduğu gözlemlenmiştir. Görüşmeler 25-45 dakika arasında sürmüş olup, katılımcıların sorulara içtenlikle cevap vermesi için yeterli süre ayrılmıştır.

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Süreci

Araştırmaya literatür taraması ile başlanarak dökümanlar belirlenmiş ve döküman taraması yapılmıştır. Belgesel tarama olarak bilinen doküman taramasında, mevcut belgeler ve kayıtlar incelenerek veri toplanır. Doküman analizi, belirli bir hedefe ulaşmak amacıyla kaynakların bulunması, incelenmesi, notların alınması ve değerlendirilmesi aşamalarını kapsar (Karasar, 2005). Diğer bir ifadeyle, doküman analizi basılı veya dijital materyallerin, bilgisayar destekli ya da internet üzerinden, incelenmesi ve değerlendirilmesine yönelik bir dizi işlemi içerir (Bowen, 2009). Bu süreç, araştırılmak istenen olgu ya da olgularla ilgili bilgi barındıran en yazılı kaynakların analiz edilmesi olarak da ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Ayrıca, resmi veya kişisel kayıtların toplanması, düzenli bir şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecini de kapsamaktadır (Ekiz, 2015).

15 Aralık 2023- 15 Şubat 2024 tarihleri arasında Hatay ili Belen ilçesine ait olan tezlere erişim sağlamak için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nden faydalanılmıştır. "Belen" anahtar kelimesi kullanılarak erişim sağlanmış ve 11 tez incelenmiştir. Diğer ilçelerin turizm potansiyelleriyle ilgili çalışmaları incelemek için de "turizm potansiyeli" anahtar kelimesi ile tarama yapılmış 2000-2024 yılları arasında 194 tez çalışması bulunarak incelenmiştir.

Hatay Valiliğinin 2014 yılında yayınlamış olduğu Hatay Kültür Envanteri Kitabı, Belen Kaymakamlığı'nın altı ay da bir hazırlamış oldukları brifingler ve <http://www.belen.gov.tr> websitesi taranarak incelenmiştir.

Eş zamanlı olarak görüşmeler öncesinde görüşme sorularını oluşturmak amacıyla soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzu oluşturulurken Özdemir (2023) tarafından hazırlanan "Isparta destinasyonunun alternatif turizm potansiyelinin paydaşlar bakış açısı ile değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezi ve Şeyhanlıoğlu, H. Ö. ve Kingır, S. (2021) tarafından hazırlanan "Ağrı destinasyonunun alternatif turizm potansiyeline ilişkin yerel paydaşların bakış açısı" çalışmalarından yararlanılmıştır.

Araştırma sorularını belirlemek için alanında uzman üç akademisyenle sorular üzerine görüşmeler yapılmıştır. En son aşamada araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcı özelliklerine göre gruplandırılarak oluşturulmuş yarı

yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır (Bkz. Ek 1). İskenderun Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 07.12.2023 tarih 118588 sayılı kararıyla gerekli izinler alınarak görüşmelere başlanmıştır. Veriler, 10 Aralık 2023 - 10 Mart 2024 tarihleri arasında toplanmıştır.

Görüşme diğer adıyla mülakat en genel tanımlama ile en az iki kişinin belli bir amaç doğrultusunda bir araya gelerek karşılıklı konuşmasıdır (Erdoğan, 1994). Literatürde yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üç farklı görüşme yöntemi bulunmaktadır (Yüksel, Yanık ve Ayazlar, 2015: 237). Bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcılar kendilerini daha özgürce ifade edebilirler. Ayrıca, sohbetten ziyade soru-cevap yöntemiyle ilerlemek önemlidir (Kıncal, 2015: s. 152). Bu yöntemin esnekliği, görüşmenin akışına göre soruların serbestçe genişletilebilmesi gibi avantajları nedeniyle seçilmiştir (Çağlar, 2018: 29).

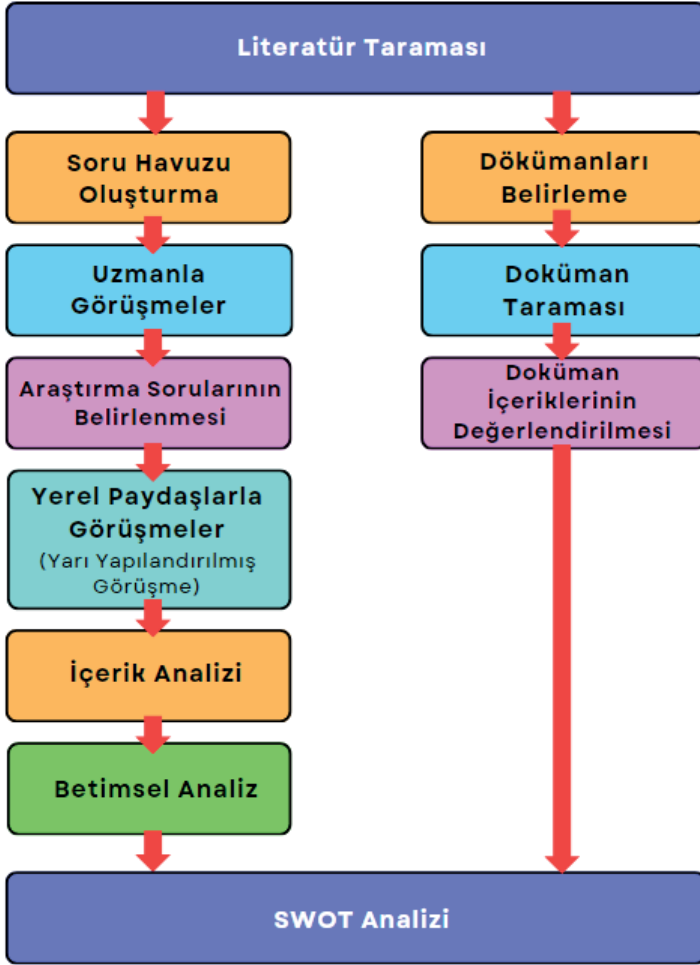
Nitel araştırmalarda sıkça başvurulan bu yöntem, önceden tanımlanmış sorulara ya da görüşmeler sırasında gelişen konulara dayanarak yeni soruların sorulmasına olanak tanır. Esnek bir yapı sunarak gereksiz soruların çıkartılmasına ve ilave soruların eklenmesine imkan sağlar (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013).

3.5. Araştırma ve Analiz Süreci

Veri analizi, toplanan bilgilerin yorumlanarak daha anlaşılır bir hale getirilmesi için araştırma kapsamında ilişkilendirilmesi, sınıflandırılması ve çözümlemesidir (Kıncal, 2015: s. 183).

Araştırmanın başlangıcından sonuna kadar takip edilen analiz süreci detaylı olarak aşağıda sunulmuştur.

Şekil 3.1. Araştırma ve analiz süreci

Çalışmada, doküman incelemesi ve görüşme olmak üzere iki veri toplama yöntemi kullanıldığı için, veri analizi aşamasında da iki farklı yöntem benimsenmiştir. Dokümanların değerlendirilmesinde içerik analizi, ilgili kurum temsilcilerinin ve turizm uzmanlarının görüşlerinin incelenmesinde ise betimsel analiz tercih edilmiştir.

İçerik analizi, yazılı, sözlü veya görsel iletişim mesajlarının incelenmesi için kullanılan bir yöntemdir (Cole, 1988: s. 54). Bu yöntem, araştırmacıya verilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla teorik bir konuyu test etme olanağı sunar (Elo ve Kyngas, 2008: s. 108). İçerik analizi ile görüşmelerden elde edilen verilerin gruplandırılıp yorumlanması, araştırmanın kapsamını ve sonuçlarını en iyi şekilde açıklayan kavramlara ulaşmayı mümkün kılar (Yıldırım

ve Şimşek, 2016: s. 242). İçerik analizi sürecinde elde edilen veriler detaylı bir şekilde incelenerek benzerlikler bulunur ve kodlar ile temalar oluşturulur; daha sonra bu bulgular anlamlı bir şekilde yorumlanarak okuyucuya sunulur. İçerik analizi süreci genellikle dört adımda gerçekleştirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 243-252; Yıldız, 2014: 39).

1. Veri kodlama aşaması, elde edilen bilgiyi analiz ederek anlamlı bir şekilde bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal anlamını belirlemeye çalışır. Araştırmacı, önemli kısımları tanımlayan (kelime, cümle, paragraf vb.) parçaları kodlar, yani isimlendirir, böylece kendi başlarına anlamlı bir bütün oluştururlar.

2. Temaların belirlenmesi aşamasında, ilk aşamada elde edilen kodlardan yola çıkarak verilerin genel düzeyde açıklanabileceği temalar belirlenir ve kodlar belirli gruplara ayrılır. Bu aşamada, kodlar arasındaki ortak noktaları bulmak önemlidir.

3. Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi aşamasında, araştırmacı elde ettiği verileri bir model içinde düzenler. Veriler, belirli gerçeklere dayanarak tanımlanır, yorumlanır ve oluşturulan modele göre düzenlenir. Araştırmacının kişisel görüş ve yorumları bu aşamada dikkate alınmaz; toplanan bilgiler objektif bir şekilde okuyucuya sunulur.

4. Sonuçların yorumlanması aşamasında, araştırmacı toplanan verileri anlamaya ve sonuçları çıkarmaya çalışır. Verilerin arasındaki ilişkiler açıklanır, neden-sonuç ilişkileri incelenir ve elde edilen sonuçlar anlamlarıyla birlikte açıklanır.

Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu analiz yöntemi, katılımcıların ifadelerini doğru bir şekilde aktarmak amacıyla doğrudan alıntılar kullanmayı içermektedir. Verilerin değerlendirilmesinde katılımcıların sözleri olduğu gibi yansıtılmıştır.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda Hatay ili Belen ilçesi turizminin mevcut durumu ve turizm potansiyeli ile ilgili elde edilen veriler öncelikle yazıya dökülmüş, daha sonra dijital ortama aktarılmış ve kodlamalar oluşturulmuştur. Belirli sorular ve temalar çerçevesinde katılımcı ifadelerinin örneklendirilmesinde ise betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntemde elde edilen bilgiler, önceden saptanan temalara göre yorumlanarak sistematik bir şekilde yorumlanarak açıklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: s. 239). Bu görüşmeler doğrultusunda yapılan analizler, Belen ilçesinin turizm potansiyelinin çok yönlü bir şekilde değerlendirilmesine katkı sağlamıştır.

Araştırmanın geçerlilik kriterlerini sağlamak amacıyla aşağıdaki adımlar izlenmiştir (Başkale, 2016):

- Görüşme yöntemleriyle ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır.
- Alanında deneyimli uzmanlardan geri bildirim alınmış ve sorular gözden geçirilmiştir.
- Katılımcılardan elde edilen bilgiler analiz edilerek doygunluk sağlanmış ve tekrarlayan bilgi alındığında görüşmeler sonlandırılmıştır.
- Katılımcıların yanıtları doğrudan alınarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için aşağıdaki önlemler alınmıştır (Başkale, 2016):

- Tüm görüşmeler hem fiziksel hem de dijital ortamda güvenli bir şekilde saklanmıştır.
- Görüşmeler sırasında konu dışı bilgiler ve diğer kurumları rahatsız edebilecek açıklamalar veri analizi sırasında çıkarılmıştır.
- Verilerin analizinde, görüşmeler tekrar gözden geçirilmiş, dinlenmiş ve okunmuştur.

Araştırmada dokümanların içerikleri değerlendirildikten ve ilgili kurum temsilcilerinin görüşlerinin analizi yapıldıktan sonra edinilen bulgular ile SWOT analizi gerçekleştirilmiştir. SWOT analizi, bir stratejik planlama aracıdır ve yöneticiler ile uzmanlar tarafından sıklıkla kullanılan bir analitik yöntemdir. Bu analiz, bir kurumun güçlü yönlerini (Strengths), zayıf yönlerini (Weaknesses), fırsatlarını (Opportunities) ve tehditlerini (Threats) belirlemek için kullanılır (Piercy ve Giles, 1989). Bu yöntem, daha önce bilinen ya da fark edilmeyen sorunların algılanmasına ve probleme ilişkin doğal olguların gerçekçi bir biçimde ele alınmasına yönelik öznel ve yorumlayıcı bir süreç sunmaktadır (Baltacı, 2019). Bu yöntem, ilçenin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemenin yanı sıra, tehditleri ve fırsatları da ortaya koyarak daha kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. SWOT analizi, bir alan ya da bölge kaynaklarından daha verimli şekilde faydalanmak için planlama yapmak ve stratejiler üretmek amacıyla kullanılan etkili bir araçtır (Kazemiyeh vd., 2018). SWOT analizi tekniği kullanılarak Belen ilçesine ait güçlü ve zayıf yönler ortaya konulmuş, tehditler ve fırsatlar değerlendirilmiştir.

4. Bulgular

Bulgular bölümünde, Belen İlçesinin turizm potansiyelinin olup olmadığının değerlendirilmesi, ilçenin turizm dinamiklerini etkileyen sorunlar ile mevcut potansiyelin ilçeye sağladığı katkılar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca, turizm sorunlarının çözümüne yönelik sunulan görüşler ele alınmış ve bu bağlamda SWOT analizi sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmiştir.

4.1. Belen İlçesinin Turizm Potansiyelinin Olup Olmadığının Değerlendirilmesi

Bulgular bölümünün bu kısmında, katılımcılara sorulan *Belen'i değerlendirebilir misiniz? Belen'in turizm yönünden zengin bir potansiyeli var mıdır? Varsa hangi turizm potansiyelleri ile ön plana çıkmaktadır?* Sorularının analizi yer almaktadır. Bu sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde Belen'de dikkat çekebilecek birçok turizm alanının olduğuna kanaat getirilebilir. Görüşmelerde bahsi geçen bazı turizm potansiyelleri Çizelge 4.1.'de gösterilmektedir.

Yapılan görüşmelerde en fazla tekrarlanan alan Belen'in gastronomi (mutfak kültürü) potansiyeli ve yerel bir yemek olan "Belen Tava" turizm açısından öne çıkmıştır. Katılımcıların %60'ı Belen'deki mutfak kültürünün turizme katkı sağlayabileceğini dile getirmektedir. Katılımcıların buna yönelik söyledikleri ifadeler aşağıdaki gibidir: (K=Katılımcı)

K1: *"Belen mutfağı, Türkiye'nin en zengin ve lezzetli mutfaklarından birine sahiptir. Yol üzerinde Hatay mutfağının özgün lezzetlerini sunan restoranlarımız mevcuttur. Yerel yemekler, özellikle "Belen Tava" mız yerli yabancı ziyaretçilerin bölgemize özgü lezzetleri deneyimlemelerine olanak tanır."*

Çizelge 4.1. Belen'de turizm potansiyeli oluşturabilecek alanlar

Katılımcı No	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	Frekans	%
Yayla turizmi	X	X	X							X	4	40
Belen tava	X			X		X	X	X		X	6	60
Gastronomi (Mutfak kültürü)	X			X	X	X		X		X	6	60
Bakras Kalesi										X	1	10
Kabaltı										X	1	10
Cami	X										1	10
Kuş gözlem geçiş noktası										X	1	10
Kilise	X									X	2	20
Festival	X									X	2	20
Seyir terası										X	1	10
Şehitler abidesi		X									1	10
Abdurrahman paşa türbesi		X								X	2	20
Kervansaray		X					X			X	3	30
Doğal güzellikler	X			X		X				X	4	40
Yöresel ürünler				X					X	X	3	30
Kültürel değerler	X				X						2	20
Alışveriş turizmi		X			X				X		3	30
											43	

K4: “İlçemizin yöresel yemekleri açısından zengin potansiyelinin olduğu bir gerçektir. Örneğin ilçemizin en bilindik yemeği olan “Belen Tava” buna örnek olarak gösterilebilir.”

K6: “Gastronomi turizm açısından Belen önemli bir yere sahip. Belen Tava yemek için yol üzerinde duran gruplarımız oluyor.”

K8: “İlçemizde en çok tercih edilen ve yenilen yemeğimiz Belen Tava’dır. Beredeysel %80’e yakın şekilde yenilmekte ve tercih edilmektedir. Yaprak Tava ve Yaprak Kavurma da oldukça yaygındır. Herkesin de bildiği gibi meze çeşitlerimiz de oldukça yaygın olan bir başka yiyeceğimizdir. 30 çeşit köy kahvaltımız bulunmakta olup bu sayede turistler gelmektedir. Bunlara ek olarak Tepsi Tava, İçli köfte, çiğ köfte, mumbar, humus, haydari gibi yiyeceklerimiz de en çok tercih edilen ve rağbet gören yiyeceklerimizdir.”

K10: “Potansiyel açısından baktığımızda en sona bıraktığım gastronomi turizmi. Belen ciddi bir potansiyeldir. Yani gastronomi dediğimiz zaman, Hatay

gastronomisi diyorsak, eğer UNESCO yaratıcı şehirler ağına girmişse ve dünyanın şu an 35 şehrinden biriyse Hatay, bu şehirlerden biri ise önemli potansiyelinden birisi de Belen'dir..."

".... Yani buraya bir gastronomi turisti getirmiş olsanız, önemli getireceğiniz noktalardan birisi şu an ayakta olan ve gerçekten hizmet edebilecek potansiyel olan yer Belen. Burada da "Belen Tavası" en ünlü olarak karşımıza çıkıyor."

Belen'in mutfak kültürü zenginliğinin yanı sıra, katılımcıların ikinci sırada en çok bahsettiği bir diğer turizm potansiyeli yaylacılık ve Belen'in doğal güzellikleridir. 10 katılımcıdan 4'ü yayla turizminin yaygınlığından ve Belen'deki doğal alanların güçlü bir turizm potansiyeli oluşturabileceğine değinmektedir. Katılımcıların %40'ı bu konudaki bilgilerini ve düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir:

K1: *"Hatay'ın genel olarak zengin doğal güzelliklere sahip olduğu düşünüldüğünde, Belen de bu konuda öne çıkmaktadır. Özellikle kırsal alanlarda ve dağlık bölgelerde Soğukoluk yaylamızda yayla turizmi uygundur."*

K2: *"Doğası, havası ve kolay ulaşımıyla turizme elverişli bir bölgedir. En çok yayla turizmi için yeni turist gelmektedir."*

K3: *"Gerek Hatay ilinin Belen geçidi üzerinde kurulmuş olması gerek Amik Ovası gerekse deniz, sahil kesimlerine hitap eden yayla konumundan (Atik, Güzelyayla, Müftüler Mahallesi) iyi konumdadır."*

K4: *"Doğası ve güzellikleri sebebiyle kamp alanlarını kullanarak daha fazla turisti çekebiliriz."*

K10: *"Belen'in turizm potansiyeli aslına bakarsanız geniş bir potansiyele sahip. Şöyle ki Hatay'ın aslında yayla turizmi yapılabilecek önemli bölgelerinden birisi diyeyim. Ender demeyeyim de önemli bölgelerinden birisidir. Çünkü takdir ederseniz ki buradaki kültürel yaşantıya baktığımız zaman Karadeniz ve Akdeniz kuşağında özellikle yaylacılık faaliyetlerinin önemli olduğunu görüyoruz. Yani yayla turizm açısından önemli bir potansiyel olduğunu görüyoruz. Belen'in şöyle bir avantajı var bu konuda. 10 dakika gibi bir sürede İskenderun sabili inip 10 dakika gibi bir sürede de yaylaya çıkabiliyorsunuz. İşte Güzel yayla, Atik yaylası. Buralar önemli yaylalar."*

Görüşmeler Belen'in turizm potansiyelini oluşturabilecek yerler arasında üçüncü sırada, %30'luk dilim kervansarayları, yöresel ürünleri ve alışveriş turizmini işaret etmektedir. Kervansaraylardan bahsedilen ifadeler şu şekildedir:

K2: *"...Kervansaray iyi bir işletmeciyeye devredilerek turizme kazandırılabilir."*

K7: “...il dışından gelen gruplar Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayını merak etmektedirler.”

K10: “Belen'deki Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayına yaklaşık olarak 45-50 km'lik bir kervan yolu var. Mesela o yolun canlandırılması lazım. Oradan Kırıkhan'a inen bir yol var. Bu yolların, tarihi yolların canlandırılması lazım... Çünkü bir günlük yoldur kervan, 45-50 km'lik yolu. Bu yolu mesela bir gün turistlere gezdirildiğini, o kervanla birlikte bunun deneyimlendiğini düşünelim.”

Belen'in tarihi dokusunu olan kervansarayların yanı sıra, yerel ürünlerinin turizm potansiyeline katkı sağlayabileceği konusunda ise şu şekilde bahsedilmektedir:

K4: “Yöresel ürünlerimizin zenginliği sayesinde de turistik açıdan ön plana çıkabiliriz”

K9: “Üzüm pekmezi, pestil, pekmezli sucuk gibi yöresel yiyeceklerimizi satın alabilecekleri yerler mevcuttur. Örnek olarak Saklar Market nar ekşisi de satmaktadır. İlçemiz ana yol üzerinde olduğu için turistlerin yol üstü uğrak mekanları arasındadır. Turistlerimiz buradan yöresel yiyeceklerimizi alıp paket yaptırarak bile yanlarında götürmektedir.”

K10: “..., burada Hatay hurması olarak işte Siyah hurma, üzüm, alıç ve benzeri birçok ürün var. Bunların her birinin hasat dönemlerinde, yani oranın çiftlik turizm açısından değerlendirilebilir potansiyeli var.”

Yöresel ürünlerin turistlerin ilgisini çekebileceği ve bunların da turizm potansiyeli oluşturduklarından bahsederken, katılımcılar bu ve buna benzer ürünlerin satışı ile Belen ilçesinde bir alışveriş turizminin oluşabileceğine de değinmişlerdir:

K2: “Bunun yanı sıra geleneksel el işleri ve hediyelik eşyaların satıldığı çarşılar üzerine odaklanan el sanatları ve alışveriş turizmi konusunda...”

K5: “İğne oyası Belen'e ait özel bir şey bir el işi türüdür. Ayrıca lif örgüsü de diğer el sanatımızdan biridir.”

Belen'in kültürel değerleri, cami, kilise, türbe, anıt, kale gibi bazı tarihi motiflerinden az sayıda katılımcı bahsetmiş olsa da bu değerlerin turizm bakımından değerlendirilebileceği katılımcıların %20'si veya %10'u tarafından dikkate değer bulunmaktadır.

K1: “Belen'de tarihi camiler (Kanuni Sultan Süleyman Cami, ve Tösyah Cami), Ermeni Kilisesi ve ören yerleri bulunmaktadır. Bu yerler, tarih meraklıları için ilginç ziyaret noktaları olabilir.”

K2: “Ancak, şehitlerimizin adına yapılan “Şehitler Abidesi” ve “Abdurrahman Paşa Türbesi” halkımızın ve yerli turistlerin dikkatini çekmektedir.”

K10: “Mesela Kabaltı dediğimiz Belen’de bir bölge var. Kabaltı dediğimiz alan aslında Belen’in girişidir. O kervanların girişidir. Kontrol noktasıdır orası. Yine hemen alt tarafında Gazi Abdurrahman Paşa Türbesi var. Tabii orada önceden akan bir su vardı. O suyun daha doğru kullanımı, oranın daha güzel bir çevre düzenlemesinin yapılması. Çünkü çok yol altında kaldı orası. Merkez zaten tarihi doku hemen yukarıda kilisenin biliyorsunuz orada bir kulesi var.”

“...Diğer taraftan aşağı indinizde, Bakras Kalesi, yani o civar Belene bağlı, tarihi olarak da önemli bir potansiyeli var. Hatta ve hatta orada, eski antik yerleşkeler var...”

Yine Belen’de hâlihazırda uğrak yeri olan ve turizm potansiyeli olabilecek iki nokta olan seyir terası ve kuş gözlem geçiş noktası turizm uzmanı katılımcı tarafından şu şekilde bahsedilmiştir:

K10: “Bir de biliyorsunuz kuş gözlem açısından da önemli bir nokta var “Kuş Gözlem Geçiş Noktası”. Ornitoloji açısından, ornitolojik turizm açısından. Önemli bir kuş gözlem geçiş noktasıdır burası. Özellikle leyleklerin geçişinin yine boğaz üzeri olduğu için.....”

“... Seyir Terasından elde etmiş olduğu gelirin bir kısmını buraya ayırabilir mesela.”

Belen ilçesinde yapılan festivallerin Belen’in yerel, kültürel dokusunu ön plana çıkarabileceğini ve bunun da ilçe turizmi için bir potansiyel oluşturabileceğini iki katılımcı şu şekilde dile getirmiştir:

K1: “Yıl boyunca düzenlenecek festivaller, kültürel etkinlikler ve özel etkinliklere dayalı festival ve etkinlik turizmi. Bu tür etkinlikler, yerel kültürü ve gelenekleri turistlere tanıtmak için kullanılabilir.”

K10: “Belediye her sene şey diyor, işte biz yayla festivali yapalım, geçmişte vardı yayla festivali.”

Tüm bu görüşmeler, Belen turizm potansiyelinin mutfak kültürü ve gastronomi yönünden zengin, doğal güzellikleri ve yayla turizmi açısından iyi seviyede olduğunu göstermektedir. Belene özgü kültürel, tarihi ve yöresel turizm olanaklarından farklı katılımcılar ayrı ayrı yerlerden bahsetmiş olup, tüm bu olanak ve unsurlar bir araya getirildiğinde Belen ilçesinde turizm iyi denilebilecek düzeyde bir potansiyel oluşturabileceği düşünülebilir

4.2. Belen İlçesinin Turizmini Etkileyen Sorunların Değerlendirilmesi

Farklı sektörlerden kişilerle yapılan görüşmeler, Belen’de bir turizm potansiyelinin varlığına dikkati çekmektedir. Bu katılımcılara “*Belen’in turizm potansiyelinin gelişiminde bölgenin altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Belen’in turizm konusunda sorunları nelerdir?*” gibi sorular yöneltilmiştir. Belen ilçesinin turizm potansiyelinin daha belirgin hale gelmesi ve gelişmesini engelleyen bazı sorunlar bu görüşmeler esnasında dile getirilmiştir. Belen ilçesinin turizm potansiyelinin gelişimindeki belli başlı sorun ve eksiklikler katılımcıların öne sürdüğü sebeplerden yola çıkarak Çizelge 4.2.’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.2. Belen ilçesinin turizmini etkileyen sorunlar

Katılımcı No	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	Frekans	%
Tanıtım/reklam eksikliği	X		X	X		X		X	X		6	60
Ulaşım zorluğu	X		X				X			X	4	40
Konaklama eksikliği	X					X			X	X	4	40
Altyapı yetersizliği	X	X	X							X	4	40
Kültürel kaynakların korunması yetersizliği	X	X								X	3	30
Park yeri eksikliği			X				X				2	20
Yerel yönetim içinde teşvik eksikliği										X	1	10
Coğrafi işaret eksikliği										X	1	10
Turizm rotası eksikliği										X	1	10
Eğitim eksikliği	X										1	10
Turizmi geliştirme ekibi eksikliği										X	1	10
Festivallerin azlığı										X	1	10

Çizelge 4.2.'de öne çıktığı gibi, katılımcıların yarısından fazlası (%60) Belen'deki turizmi etkileyen sorunların başında tanıtım veya reklam eksikliği olduğunu dile getirmiştir.

K1: *“Elbette her ilçede olduğu gibi ilçemizde de bazı sorunlar var. Belen’in turistik potansiyelini geniş kitlelere duyuracak etkili bir tanıtım eksikliği...”*

K4: *“İlçemizin en büyük sorunu maalesef tanıtım ve reklam yetersizliğidir. Başarılı ve yeterli tanıtımın ardından Belen’e olan ilginin fazlasıyla artacağını düşünüyorum.... Turist çekecek kadar tanıtım yapılmamasından dolayı maalesef hak ettiği ilgiyi görmemektedir.”*

K6: *“Mutfağımız, tarihimiz ve doğal güzelliklerimiz sayesinde oldukça yüksek bir potansiyeli vardır. Ancak bunlara rağmen yeteri kadar turistin ilçemize gelmediğini söylemek yalan olmaz. Bunun başlıca sebebi ise tanıtım ve reklam eksikliğidir.”*

K8: *“Bu kadar çeşitli mutfak kültürüne sahip olmanın faydasını görmek için yiyeceklerimizin reklamı yapılabilir.”*

K9: *“... En önemlisi de tanıtım yapılması gerekir.”*

Yapılan görüşmelerde 10 katılımcıdan 6’sı Belen ilçesinin turizminin ön plana çıkmamasındaki başlıca eksikliğin tanıtım ve reklam azlığı olduğunu dile getirirken, katılımcıların %40’ı ulaşım zorluğu, konaklama eksikliği ve alt yapı yetersizliğinin ilçe turizmini olumsuz etkilediğini söylemektedir:

K1: *“... Belen’e ulaşımın zor olması veya yetersiz olması. Belen’de yeterli sayıda konaklama tesisinin olmaması. Turistik alanlarda altyapı eksiklikleri, örneğin tuvalet gibi temel hizmetlerin yetersiz olması.”*

K2: *“Altyapı yeterli olmasına rağmen bugüne kadar ciddi anlamda herhangi bir girişim olmamıştır.....Kaymakamlık ve Belediye iş birliği yaparak mevcut durum daha iyi bir hale getirilebilir.”*

K3: *“Turizm potansiyeli var ancak ortaya çıkaramadık bir türlü. Altyapı yetersizliği, reklam konusunda eksik kalmamız en büyük neden diye düşünüyorum. Ulaşım konusunda sorunlarımız var.”*

K6: *“Konaklama alanlarımız olsa da bu istenilen seviyede değildir. İlçe tepe bir alanda olduğu için turistik açıdan yeterli otel alanlarımız ya da pansiyonlarımız yoktur.”*

K7: *“Ulaşım açısından sıkıntılı Ayrıca karşıdan karşıya geçerken tehlike arz ediyor.”*

K9: *“Pansiyon, otel daha fazla olabilir. Böylece gelen turistlerin kalması için alan açılır.”*

K10: *Yani bütün turları ağırlayabilecek potansiyeli var. Konaklama tesisi var mı Belen'in? Çok az. Sadece Atik tarafında bir tane ne diyeyim pansiyon gibi bir yer var. Bir projeden yapılmış pansiyon gibi "Uyku Sarayı" Yani onun da potansiyeli belli yani. O da yaz boyu dolu. Bu anlamda açılacak yer var mı? Var. Ama bakanlıkla görüşme yapıp yani sonuç olarak vatandaşın yeri yok Belen'de. Tesis yapacak. Yani siz yayla kısımlarına tesis yapmak istiyorsanız buralarda vatandaşın yeri yok.*

"Belen'in ciddi sorunlarından birisi altyapı sorunu turizm açısından. Yani ciddi bir altyapı sorunu var. Bu altyapı sorunu nasıl çözülecek onu bilmiyorum. Yani mevcut tesislerin de altyapı sorunları var. Şu anki mevcut tesislerin de ciddi altyapı sorunları var...."

"Bu gözlem noktaları, şimdi oraya bir kafe yapıldı ama kafenin yol çıkışı mesela çok sıkıntılı. Şimdi siz tam oradaki kuş gözlem istasyonunun olduğu yere bir restoran, kafe gibi bir yer yapıldı. Ama oradan yola giriş çıkışla ilgili ciddi bir sorun var. Mesela siz oraya turist indirip çıkaramazsınız..."

Katılımcıların ifadelerinden, Belen ilçesinde alt yapının yetersiz olması, konaklama yerlerinin az olması ve ulaşımın zorluğu, turizmin canlanmasına engel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bir önceki bölümde, ilçede turizm potansiyeli oluşturan kültürel kaynakların varlığına dikkat çekilmiştir ancak %30 katılımcı bu kaynakların korunmasına yönelik çalışmaların eksik kaldığından bahsetmektedir:

K1: *"Turistik alanlarda çevresel ve kültürel kaynakların sürdürülebilir bir şekilde korunmaması..."*

K2: *"Tarihi yerlerimiz örneğin "Bakras Kalesi" restorasyon yapılırsa daha fazla turisti ilçeye kazandırabiliriz.... Bunun yanı sıra geleneksel el işleri ve hediyeelik eşyaların satıldığı çarşılar üzerine odaklanan el sanatları ve alışveriş turizmi konusunda zayıf kalmaktayız."*

K10: *"... burada koruma faaliyetleriyle ilgili olarak ciddi bir sıkıntı yaşıyoruz son yıllarda. Yani özellikle orman yangınları ciddi bir risk oluşturmuş durumda. Bununla ilgili daha ciddi ve daha uygulanabilir önlemlerin alınması gerekiyor. Bu konuda bakarsanız yetersiz olduğunu düşünüyorum. Yani bu kadar orman yangını olup da hala bunla ilgili bir strateji eylem planının çıkarılmamış olması ciddi bir risk."*

Bu üç katılımcı Belen'de turizm faaliyetlerini canlandırmak ve daha fazla turisti hitap etmek için kültürel alanları korumanın gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Belen ilçesinde ulaşım zorluğunun yanı sıra park yeri sıkıntısını dile getiren iki katılımcı bulunmaktadır.

K3: “...Ayrıca tur otobüslerinin park edebileceği park yerlerine ihtiyacımız var.”

K7: “Ulaşım açısından sıkıntılı, örneğin park yeri yok Belen’de. Büyük otobüslerle durabileceğimiz yerler sıkıntılı.”

Park sıkıntısı %20’lik dilimi oluştururken, bir katılımcı eğitim eksikliğinden, bir katılımcı da yerel yönetim içinde teşvik eksikliği, özellikle yerel yemeklerin coğrafi işaretinin alınmaması, turizm rotasının, ve turizmi geliştirme ekibinin olmayışının yanı sıra kültürü tanıtan festivallerin azlığından bahsetmiştir.

K1: “Yerel halkın turizm sektörüne etkin katılımının olmaması ve turizm konusunda eğitim eksikliği.”

K10: “Yani bungalow tarzı doğayla uygun yayla evlerinin yani bizim literatürde oberj olarak ifade ettiğimiz dağ evlerinin kurulması gerekiyor. Bununla ilgili işletmelerin oradaki, işletmelerin teşvik edilmesi gerekiyor. İşte bu anlamda Bakanlığın önemli bir destek vermesi gerekiyor. Çünkü Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağlı biliyorsunuz oradaki piknik alanları veya işte kullanan işletmelerin alanları. Bununla ilgili ciddi teşvikler oluşması gerekiyor.” (Yerel yönetim içinde teşvik eksikliği)

“Belen Tavasının hala coğrafi işareti alınmadı. Mesela Kaymakamlık, Belediye hala neden müracaat etmez? Şaşıyorum. Belen’in birçok ürününe hala coğrafi işaretle ilgili neden başvuru yapmadığını anlamış değilim.” (Coğrafi işaret eksikliği)

“Şimdi Payas’taki Sokullu Mehmet Hoca Külliyesi, Belen’deki Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı’na yaklaşık olarak 45-50 km’lik bir kervan yolu var. Mesela o yolun canlandırılması lazım. Oradan Kırıkhan’a inen bir yol var. Bu yolların, tarihi yolların canlandırılması lazım. Ama bununla ilgili bir çalışma var mı? Yok. Çünkü bir günlük yoldur kervan, 45-50 km’lik yolu. Bu yolu mesela bir gün turistlere gezdirildiğini, o kervanla birlikte bunun deneyimlendiğini düşünelim. Yani Payas’tan çıkacak, kervanla birlikte yürüyerek gelecek. O eski yol üzerinden gelecek. Böyle bir tur güzergahı oluşturulduğunda oldukça ilginç bir potansiyeli var.” (Turizm rotası eksikliği)

“...Mesela Belen’de bir kent konseyi gibi bir yapı yok. Veya Belen’de turizmle ilgili bir gelişim ekibi yok...” (Turizmi geliştirme ekibi eksikliği)

“Belediye her sene şey diyor, işte biz yayla festivali yapalım, geçmişte vardı yayla festivali yapalım ya deprem oluyor ya bilmem yangın oluyor bir şey oluyor yapılamıyor. Eskiden vardı biliyorsunuz yani belediyede böyle festivaller falan. Evet. Yani şimdi şu an hiçbir şey yok ki.” (Festivallerin azlığı)

Belen ilçesinin turizmini etkileyen sorunların başında tanıtım ve reklam eksikliği, ulaşım sıkıntısı, konaklama yerlerinin az olması ve alt yapı eksiklikleri gelmektedir. İlçede kültürel yerlerin korunmasına yönelik çok bir şey yapılmıyor

olması da bu sorunlar arasında önemli bir yer almaktadır. Bunların yanı sıra, daha az kişi tarafından dile getirilmiş olmasıyla daha az dikkati çeken ancak turizmi canlandırmak için etkili olabilecek sorunlardan bazıları da; park yeri eksikliğinin olması, halkın turizme katkı sağlayacak biçimde eğitilmiş olmaması, yerel yönetim içinde turistik yerlerin canlandırılması için teşvik çabalarının az olması, Belen mutfağındaki bazı yemeklerin coğrafi işaretinin alınmamış olması, turistleri çekecek bir tur güzergâhı mevcut iken bu rotanın yeterince dikkat çekici hale getirilmemiş olması, ilçe içinde eksiklikleri fark edip turizmi geliştirme planları yapacak bir ekibin olmayışı ve yerel kültürü tanıtan festivallerin az oluşu ya da yapılmayışı. Bu eksikliklerin mevcut olması, Belen ilçe turizm potansiyelini gerilere çektiği anlaşılmaktadır.

4.3. Belen İlçesinin Mevcut Turizm Potansiyelinin İlçeye Katkılarının Değerlendirilmesi

Belen'de mevcut turizmin ilçeye ne gibi katkıları olduğunu anlamak için katılımcılara; *Belen'in mevcut turizm potansiyelinin ilçeye katkıları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Belen'de turistlerin eğlenebilecekleri yerler var mıdır? Varsa bu yerler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Belen'in mevcut yeme içme potansiyelinin ilçeye ne tür katkısı (sosyal, ekonomik vb.) vardır?* gibi sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların yanıtları çoğunlukla yayla turizmi, gastronomi ve Belen yerel ürünlerinin ilçeye sunduğu iş ve ekonomik katkıların belirgin bir gelir kaynağı olduğunu göstermektedir. Bunların yanı sıra yapılması durumunda festivallerin Belen'in tanıtımında rol oynayacağını, seyir terası ve kuş gözlem geçiş noktasının da ekonomik katkılar ve turizme alternatif oluştururken Belen turizmini canlı tutma yönünde fırsatlar sunduğu da anlaşılmaktadır.

Yayla turizmi

Hatay'ın sıcak yazlarında insanların yayla arayışı içinde olması, Belen ilçesini yerel yayla turizm açısından önemli bir noktada tuttuğu söylenebilir. Yayla turizminin sunduğu ekonomik gelir ve iş istihdamının ilçeye belli oranda gelir getirdiği anlaşılmaktadır.

K2: "...yayla turizminin potansiyeli yeterli".

K3: "...Yaz aylarında sezonluk yayla olarak bölge insanının sezonluk kaldığı başlıca yerler."

K4: "Yazın serin olması nedeniyle yakın ilçelerden yaz boyunca kalmak üzere insanların geldiği..."

K6: "Özellikle yayla turizmi ve doğa turizmi büyük potansiyele sahiptir"

K10: “Yani yayla turizm açısından önemli bir potansiyel oluştuğunu görüyoruz. Belen’in şöyle bir avantajı var bu konuda. 10 dakika gibi bir sürede İskenderun sabiline inip 10 dakika gibi bir sürede de yaylaya çıkabiliyorsunuz”

Yayla turizminin iş imkânları sunması bakımından ilçeye ekonomik yönden etkili bir katkısı olduğunu söyleyebiliriz. Bu turizm türünde konaklamadan gelen gelirlerin olduğu ancak konaklamanın yetersiz olması bakımından bu katkının da az olduğu da anlaşılmaktadır.

K10: “Konaklama tesisi var mı Belen’in? Çok az. Sadece Atik tarafında bir tane ne diyeyim pansiyon gibi bir yer var. Bir projeden yapılmış pansiyon gibi “Uyku Sarayı” Yani onun da potansiyeli belli yani. O da yaz boyu dolu.”

Gastronomi

Yayla turizminin yanı sıra ilçeye ekonomik katkı ve tanıtım imkanı sunan bir diğer önemli alan ilçenin mutfağıdır. Katılımcıların söylemlerinden Belen ilçesinin yerel yemeklerinin turistlere farklı lezzetler sunduğu ve bundan gelir sağlandığı ve ilçeye turist çekme potansiyelini arttırdığı anlaşılmaktadır.

K1: “Gastronomi sayesinde Belen esnaflı geçimini sağlamaktadır. Belen mutfağı Türkiye’nin en zengin ve özgün mutfaklarından biridir. Belen, bu zengin mutfak kültürü ile gastronomi turizmüne odaklanabilir. Yerel restoranlar, yemek atölyeleri ve gurme turlar düzenlemek ilçeye daha fazla katkı sağlayabilir.”

K8: “İlçemizde en çok tercih edilen ve yenilen yemeğimiz Belen Tava’dır. Neredeyse %80’e yakın şekilde yenilmekte ve tercih edilmektedir. Yaprak Tava ve Yaprak Kavurma da oldukça yaygındır. Herkesin de bildiği gibi meze çeşitlerimiz de oldukça yaygın olan bir başka yiyeceğimizdir. 30 çeşit köy kahvaltımız bulunmakta olup bu sayede turistler gelmektedir. Bunlara ek olarak Tepsi Tava, İçli köfte, çiğ köfte, mumbar, humus, haydari gibi yiyeceklerimiz de en çok tercih edilen ve rağbet gören yiyeceklerimizdir. Gelirimiz bundan sağlıyoruz demek doğru olur. Yapılan yemekler ne kadar güzel olursa görülen rağbet ve gelen turistler daha fazla oluyor. Bunun sayesinde İstanbul, Ankara ve İzmir’den tur şirketleriyle turistler gelmeye başladı.”

K10: “Potansiyel açısından baktığımızda en sona bıraktığım gastronomi turizmi. Belen ciddi bir potansiyeldir. Yani gastronomi dediğimiz zaman, Hatay gastronomisi diyorsak, eğer UNESCO yaratıcı şehirler ağına girmişse ve dünyanın şu an 35 şehirden biriyse Hatay, bu şehirlerden biri ise önemli potansiyelinden birisi de Belen’dir. Yani sadece yemek yenebilecek yol üzerindeki restoranlar var. Başka da bir şey yok. Yani bir de Soğukoluk’ta piknik alanı var. Atik’te kasaplar var.”

Gastronominin ilçeye sunduğu ve sunabileceği katkının önemli boyutta olduğunu ancak Belen mutfağının turistler için hizmete girdiği yerlerin ve imkânların azlığı da dile getirilmiştir.

Yöresel ürünler

Belen mutfağına ek olarak, Belen'de yetişen belli başlı ürünlerin de ekonomik fırsatlar sunduğu ve yerli halk için geçim kaynağı oluşturduğu da bir katılımcı tarafından dile getirilmiştir.

K9: *“Ekonomik yönden köylü, çiftçi ve biz esnafların geçim kaynağı olmaktadır. İl dışından gelenler özellikle cevizli sucuk, pekmez ve incir belben için durmaktadırlar.”*

Seyir Terası

Belen Kaymakamlığı tarafından DOĞAKA destekli hibe ile yapılan Belen Öğretmenevi işletmesinde olan Seyir terası, yol güzergâhında olanların konaklayıp dinlenebilecekleri, Belen doğasını ve İskenderun denizini seyre dalecekleri biri imkan sağlarken, ilçeye turist çekmekte ve turizme canlılık katmaktadır.

K1: *“Ailelerin, eşinizle dostunuzla oturabileceğiniz seyir terasımız ve belediyeye ait kafemiz mevcuttur.”*

Kuş Gözlem Geçiş Noktası

Belen'in doğasını da turistlere sunan bu nokta, hem ekonomik açıdan katkı hem de turizme bir alternatif olmaktadır.

K10: *“Kuş Gözlem Geçiş Noktası”. Ornatoloji açısından, ornatolojik turizm açısından. Önemli bir kuş gözlem geçiş noktasıdır burası. Özellikle leyleklerin geçişinin yine boğaz üzeri olduğu için. Ya buradan, biraz şimdi havaalanından dolayı biraz daha Arsuz tarafına doğru kayma var ama yine belenin o dağ silsilesi içerisinde gözlem yapılabiliyor. Bu gözlem noktaları, şimdi oraya bir kafe yapıldı”*

Festivaller

Belen kültürünü ve geleneklerini tanıtmaya yönünden etkili olan festivallerin turist çekme potansiyeli olsa da son zamanlarda yaşanan bazı sorunlar sebebiyle festivallerin sekteye uğradığı,

K1: *“Deprem sebebiyle düzenleme imkânımız olmadı ancak normalde festivaller ve etkinliklerimiz oluyor, bu tarz festivaller yerli turistlere yerel kültürü ve gelenekleri daha yakından tanıma fırsatı verebilir.”*

Belen'in yayla turizmi, konaklama, gastronomi, yerel ürünler, doğal güzellikleri ortaya koyan Seyir Terası ve Kuş Geçiş Gözlem Noktasının yanı sıra festivalleri, ilçenin mevcut turizmini oluştururken, Belen'i tanıtmaya konusunda önemli rol oynadığı, turizme canlılık kattığı, sosyo-ekonomik yönden ilçeye hizmet ettiği ve geçim olanakları sağladığı bu görüşmelerde dile getirilmiştir. Ancak, bu turizm alanlarının ilçeye katkı boyutunun ne düzeyde olduğu net olarak anlaşılmamaktadır.

4.4. Belen İlçesi Turizm Sorunlarının Çözümü İçin Sunulan Görüşlerin Değerlendirilmesi

Belen ilçesindeki turizm alanlarının eksikliklerini giderme ve sorunlara çözüm bulabilmek açısından katılımcılara; *Belen'in turizm yönünden gelişmesi hakkında neler yapılabilir? Belen'de geliştirilmesi gereken turizm çeşidi/çeşitleri nelerdir? Belen'in turizm konusunda yaşadığı sorunları aşmak için neler yapılabilir?* gibi sorular sorulmuştur. Görüşmeler değerlendirildiğinde Belen ilçesinde turizm bakımından geliştirilmesi gereken birçok durum ve çözülmesi gereken birçok sorunun varlığından bahsedilebilir. İlçenin turizm potansiyelini geliştirmek için katılımcılar önemli konulara değinmişlerdir.

Tanıtım eksikliğinin giderilmesi

Katılımcıların çoğu Belen'de mevcut turizmin en önemli eksikliğinin tanıtım ve reklam çalışmalarının yapılmaması olduğuna dikkati çekmişlerdir. Yeterli tanıtımla ilçeye daha fazla turist çekilebileceğine dair ortak bir görüş katılımcılar arasında hakimdir.

K1: *“Turistik destinasyonun tanıtımına yönelik etkili pazarlama stratejileri geliştirmek, dijital medya ve sosyal medya platformlarından yararlanmak, turizm fuarlarına katılmak gibi yöntemlerle Belen'i daha geniş bir kitleye tanıtmak.”*

K2: *“Kuş gözlemlene turizmi tanıtımı yapılarak ilçemize daha fazla turist çekebiliriz. Ayrıca yayla turizminin potansiyeli yeterli olmasına rağmen yeteri kadar tanıtım çalışması yapılmamaktadır.”*

K2: *“...reklam konusunda eksik kalmamız en büyük neden diye düşünüyorum.”*

K4: *“Başarılı ve yeterli tanıtımın ardından Belen'e olan ilginin fazlasıyla artacağını düşünüyorum. Mesela tur firmalarıyla irtibat halinde olarak ilçemizde konaklamaları sağlayabilir ve daha fazla turisti ilçemize kazandırabiliriz.”*

K5: *“... geliştirilmesi gereken şeylerin başında bütün bu özelliklerimizden diğer illerden hatta ülkelerden insanların da haberi olmasıdır. Bu yüzden önceliğin buna verilmesi gerekmektedir”*

K7: *“Öncelikle tanıtım yapılması gereklidir, reklam yapılması gerekmektedir. Tanıtım yapılırsa biz de farklı butik tur olarak Belen Turları düzenleriz.”*

K9: *“En önemlisi de tanıtım yapılması gerekir. Bu kadar zengin mutfağın çevre illere de duyurulması ilgiyi daha da çok artıracaktır.”*

Yayla turizmi ve konaklama imkanlarının geliştirilmesi

Yayla turizmi potansiyelinin oldukça büyük olduğuna bir çok defa değinilmiş olup, bu turizmi geliştirmek için konaklama tesislerinin artırılması ve turistlere farklı konaklama seçeneklerinin sunulması gerekliliği dile getirilmiştir.

K1: “Yeni konaklama tesislerinin inşa edilmesi veya mevcut tesislerin iyileştirilmesi, turistlere çeşitli konaklama seçenekleri sunmak.”

K3: “Bana göre yayla turizmi ön plana çıkarılabilir. Bu sayede Belen’in serin temiz havası binlerce turisti kendine çekebilir. Yerli turist Soğukoluk bölgesinde bulunan piknik alanlarına, orman içi tesislere yönlendirilebilir.”

K9: “Pansiyon, otel daha fazla olabilir. Böylece gelen turistlerin kalması için alan açılır.”

K10: “...İki yaylanın da kullanılabilmesi için bir defa bungalovların olması gerekiyor. Yani bungalov tarzı doğayla uygun yaylı evlerinin yani bizim literatürde oberj olarak ifade ettiğimiz dağ evlerinin kurulması gerekiyor. Bununla ilgili işletmelerin oradaki, işletmelerin teşvik edilmesi gerekiyor. İşte bu anlamda Bakanlığın önemli bir destek vermesi gerekiyor. Çünkü Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağlı biliyorsunuz oradaki piknik alanları veya işte kullanan işletmelerin alanları. Bununla ilgili ciddi teşvikler oluşması gerekiyor.”

Doğal yerlerin korunması ve doğa turizminin canlandırılması

Belen ilçesinin doğa yapısı göz önünde bulundurularak bu turizm potansiyelinin canlandırılması için aktif turizm aktivitelerine yer verilmesi ve doğanın korunması yönünde çalışmaların yapılması, turizmin bu bölgede gelişimine olanak sağlayacaktır.

K1: “Belen’in doğal güzellikleri, trekking parkurları, doğa yürüyüşleri ve doğa aktiviteleri için uygun alanları içerir. Bu doğal güzellikler üzerine odaklanan doğa turizmi, doğaseverler ve macera tutkunları için cazip olabilir..... Dağcılık, kampçılık, bisiklet turları ve su sporları gibi aktif turizm aktiviteleri. Belen’in coğrafi özelliklerini kullanarak spor ve outdoor aktivitelerini desteklemek.”

K4: “Kamp alanlarına daha fazla turizm yatırımı yapılabilir”

K10: “...alternatif turizm olarak ifade ettiğimiz bizim çok farklı turizm türleri var. Bunların birçoğunun Belen bölgesinde yapılabilirliği var. Örneğin, ekoturizm faaliyetlerinden tutun da son dönemde ön plana çıkan turizm türleri, doğayla bütünleşen, daha çok dijital detoks olarak bizim ifade ettiğimiz, yani dijitalden uzaklaştıran tesisler veya alanların oluşturulması, trekkingler, doğa gezileri, bunlarla ilgili parkurların oluşturulması, ve tur programlarına dahil edilmesi önemli.”

Tarihi yerlerin restorasyonu ve korunması

Belen’de mevcut tarihi yapıların korunması ve yenilenmesi, kazı yapılabilecek alanların canlı tutulması ilçeye turist çekme potansiyelini artıracığı düşünülmektedir.

K1: “Sürdürülebilir turizm uygulamalarını benimsemek, çevresel ve kültürel korumayı öncelik haline getirmek.”

K2: “Tarihi yerlerimiz örneğin “Bakras Kalesi” restorasyon yapılırsa daha fazla turisti ilçeye kazandırabiliriz. Kaymakamlık ve Belediye iş birliği yapılarak mevcut durum daha iyi bir hale getirilebilir.”

K10: “Bakras Kalesi, yani o civar Belen’e bağlı, tarihi olarak da önemli bir potansiyeli var. Hatta ve hatta orada, eski antik yerleşkeler var, bunlarla ilgili hiç kazı çalışmaları yok mesela, bunların teşvik edilmesi lazım. Şimdi Payas’taki Sokullu Mehmet Hoca Külliyesi, Belen’deki Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı’na yaklaşık olarak 45-50 km’lik bir kervan yolu var. Mesela o yolun canlandırılması lazım. Mesela Kabaltı dediğimiz Belen’de bir bölge var. Kabaltı dediğimiz alan aslında Belen’in girişidir. O kervanların girişidir. Kontrol noktasıdır orası. Yine hemen alt tarafında Gazi Abdurrahman Paşa Türbesi var. Tabi orada önceden akan bir su vardı. O suyun daha doğru kullanımı, oranın daha güzel bir çevre düzenlemesinin yapılması.”

Ulaşım sorunlarının giderilmesi

Belen ilçesinin konumu göz önünde bulundurulduğunda, dar bir geçit olması sebebiyle ulaşımı zor bir bölge olarak ele alınabilir. Ulaşım zorluklarının giderilmesi yönünde çalışmaların yapılması, var olan ya da yeni kurulabilecek tesis ve turizm alanlarına geçişi kolaylaştıracaktır. Ulaşımın kolaylaşması, turizm alanlarının kullanımını daha yaygın hale getireceği muhtemeldir.

K1: “Ulaşım zorluklarını gidermek için karayolu ağlarını geliştirmek. Hatay havalimanını aktif hale getirmek, karayolu güzergahlarının iyileştirilmesi veya toplu taşıma alternatiflerinin artırılması gibi önlemler almak.”

K10: “Bu gözlem noktaları, şimdi oraya bir kafe yapıldı ama kafenin yol çıkışı mesela çok sıkıntılı. Şimdi siz tam oradaki kuş gözlem istasyonunun olduğu yere bir restoran, kafe gibi bir yer yapıldı. Ama oradan yola giriş çıkışla ilgili ciddi bir sorun var. Mesela siz oraya turist indirip çıkaramazsınız.”

Alt yapı yetersizliğinin giderilmesi

Alt yapı yetersizliğine değinilmiş olup, bu alt yapı eksikliklerinin giderilmesine yönelik bir çabada olmak ve birkaç sektörün iş birliği ile hareket etmenin olumlu sonuçlar doğurabileceğine yönelik görüşler yer almaktadır.

K1: “Altyapıyı iyileştirmek için yerel otoriteler, kamu kurumları ve özel sektör arasında iş birliği yapmak.”

K10: “Yani ciddi bir altyapı sorunu var. Bu altyapı sorunu nasıl çözülecek onu bilmiyorum. Yani mevcut tesislerin de altyapı sorunları var. Şu anki mevcut tesislerin

de ciddi altyapı sorunları var. Geniş bir potansiyel var. Bu potansiyel değerlendirilir mi? Değerlendirilebilir mi? Değerlendirilebilir ama şu an için zor görünüyor. Yani çünkü bununla ilgili bir çaba yok. Çaba görmüyorum.”

Turizmi geliştirme ekibinin oluşturulması

Belen ilçesinde turizmi geliştirme ekibinin veya konseyinin olmayışı, eksiklikleri tespit etme ve giderme konusunda gecikmelerin yaşanmasına sebebiyet verdiği dile getirilmiş olup, böyle bir konseyin ya da organizasyonun varlığının bu bölgede turizmi geliştirme yönünde bir çok açıdan daha hızlı faaliyet gösterileceğine değinilmiştir.

K1: *“Bu sorunlara odaklanarak, özel sektörler, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşları iş birliği ile Belen’in turizm potansiyelini geliştirmek mümkündür. Bu çabalar, sürdürülebilir ve kalkınmış bir turizm sektörünün oluşturulmasına katkıda bulunabilir.”*

K10: *“Bununla ilgili olarak bir organizasyonun oluşması gerekiyor. Yani valiler, kaymakamlar, belediye başkanları değişir, ama bu organizasyonun değişmemesi gerekiyor. Yani nedir bu? İşte sebrin, mesela ben İskenderun Kent Konseyi’nin de genel sekreteriyim. Mesela Belen’de bir kent konseyi gibi bir yapı yok. Veya Belen’de turizmle ilgili bir gelişim ekibi yok. Yani buradaki bizim turizm paydaşları dediğimiz, paydaşların bir araya gelip bir ekip kurması. Hep fondan bahsettik. Mesela şimdi turizm gelişim fonu var. Bakanlığın oluşturduğu. Tüm işletmelere katkı sağladığı. Bu normalde bakanlık düzeyinde değil. Bunun yerel düzeyde de uygulanması lazım. Yani işletmelerden bir düzenleme ile birlikte böyle bir komisyon veya işte bir konsorsiyum veya bir konseyin oluşup işletmelerden belirli oranda gelirlerinden fon ayrılıp oranın geliştirilmesi ile ilgili olarak bir turizm gelişimi ortaya konulması lazım.”*

Halkın eğitimi ve bilinçlendirilmesi

Halkı turizm konusunda eğitmenin, o bölgede turizme destek verilmesini kolaylaştıracağı yönünde görüşler de turizmi canlandırmak için bir faktör olarak ele alınabilir.

K1: *“Yerel halka turizm sektöründe iş fırsatları sunmak, eğitim programları düzenlemek ve turizm konusunda farkındalığı artırmak.”*

K10: *“Halkın bu anlamda bilinçlendirilmesiyle ilgili çeşitli projenin yapılması gerekiyor. Halkı turizmden kazandırmadığımız sürece, halkın kültürünü korumadığımız sürece, yani turizm geldiğinde burada beni kültürümü bozacak, ondan sonra birileri para kazanacak diye bakarsa olmaz. Ama halk bundan yerini elde ederse, halk kültürel olarak katkı sağlanırsa, eğitim ve benzeri anlamda eğitim, spor, kültür noktasında halka katkı sağlarsa, çocukların daha iyi yetiştiğini görürse*

aileler turizm sayesinde o zaman destek verir. Ama hiçbir şey bilmeden bir destek vermesini halkın bekleyemeyiz biz yani.”

Kültürel etkinliklerin yapılması

Görüşmelerden kültürel etkinliklerin, geleneksel motiflerin ve yöresel yiyecek içeceklerin yer aldığı festival ve şenlik gibi aktivitelere yer verilmesinin turizmin canlılığını artıracakları anlaşılmaktadır.

K1: *“Yıl boyunca düzenlenecek festivaller, kültürel etkinlikler ve özel etkinliklere dayalı festival ve etkinlik turizmi. Bu tür etkinlikler, yerel kültürü ve gelenekleri turistlere tanıtmak için kullanılabilir.”*

K2: *“...Bunun yanı sıra geleneksel el işleri ve hediyelik eşyaların satıldığı çarşılar üzerine odaklanan el sanatları ve alışveriş turizmi konusunda zayıf kalmaktayız.”*

Tur ve rehberlik hizmetlerinin yapılması

İlçede tur güzergahları oluşturup rehberlik hizmetleri sunmanın turizm olanaklarını tanıtmaya ve turist çekme yönünden etkili olacağına yönelik birtakım görüşlere de yer verilmiştir.

K1: *“Belen’in zengin tarihi ve kültürel mirası, antik kalıntılar ve tarihi yapılar üzerine odaklanan kültür turizmi. Turistlere yönelik tarihi ve kültürel turlar düzenlemek, rehberlik hizmetleri sunmak.....İlçemizde bulunan Kanuni Sultan Süleyman Camii dini öneme sahip tarihi bir camidir. İlçemize gelen ziyaretçilere dini turlar, ibadet imkanları ve rehberlik hizmetleri sunmak turizmi geliştirebilir.”*

K10: *“...bir günlük yoldur kervan, 45-50 km’lik yolu. Bu yolu mesela bir gün turistlere gezdirildiğini, o kervanla birlikte bunun deneyimlendiğini düşünelim. Yani Payas’tan çıkacak, kervanla birlikte yürüyerek gelecek. O eski yol üzerinden gelecek. Böyle bir tur güzergahı oluşturulduğunda oldukça ilginç bir potansiyeli var.”*

Yapılan görüşmeler ele alınıp Belen’de giderilmesi gereken eksiklikler değerlendirildiğinde bunların başında tanıtım ve reklam çalışmalarının yeterli şekilde yapılması gelmektedir. İkinci sırada potansiyeli güçlü olan yayla turizmini daha canlı hale getirmek için konaklama imkanlarının artırılması ve farklı seçeneklere yer verilmesi gerektiği dikkati çekmektedir. Belen’de güzel bir doğanın varlığı, bu alanda yapılabilecek birçok aktif turizme dikkati çekmektedir. Doğanın korunmasına yönelik önlemlerin alınması ve doğa turizminin canlandırılması geliştirilmesi gereken bir diğer turizm alanını oluşturmaktadır. Tarihi yerlerin restorasyonu ve korunması, alt yapı yetersizliğinin ve ulaşım sorunlarının giderilmesi, ilçede turizm geliştirme ekibinin oluşturulması, halkın turizm açısından eğitimi ve bilinçlendirilmesi, kültürel etkinliklere yer verilmesi ile ilçede tur ve rehberlik hizmetlerinin

yapılması mevcut turizmi geliştirmekle kalmayacak aynı zamanda yeni turizm alanlarının oluşmasına olanak sağlayacaktır.

4.5. SWOT Analizi Sonuçları ve Sonuçların Değerlendirilmesi

Belen ilçesinin turizm potansiyelini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada elde edilen verilere dayanarak, Belen turizm potansiyeline dair SWOT analizi aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.3. Belen ilçesi SWOT analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> · İnanç turizmini canlandıran Kanuni Sultan Süleyman Cami ve Abdurrahman Paşa Türbesi ilçede bulunmaktadır. · Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı, Kurtuluş Hamamı ve Bakras Kalesi gibi tarihi yapılara ev sahipliği yapmaktadır. · Yayla turizmi açısından Atık, Müftüler ve Güzelyayla bölgeleri turizmi canlandırmaktadır. · Seyr-i Belen, Yürü Ve Dinlen Projesi kapsamında yapılan “Seyir Terası” ile yerli yabancı turist deniz ve dağ manzarasını bir arada görme olanağı bulmaktadırlar. · Gastronomi turizmini ön planda tutan coğrafi işaret tescilli “Belen tava” ve “Kömurçukuru Pekmezi” gibi lezzetler bulunmaktadır. · İlçede İncir Festivali ve Aba Güreşi gibi etkinlikler yapılmaktadır. · Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarına halk önem vermekte ve sürdürülebilir olmasını istemektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> · Tarihi eserlerin restorasyonunda görülen yetersizlik, Bakras Kalesi gibi önemli yapıların yeterince bakım alamamasına neden olmaktadır. · Abdurrahman Paşa Türbesi gibi inanç turizmi için önemli yerlerin değeri geç fark edilmektedir. · Konaklama imkanları sınırlıdır. · Restoranlarda denetim yetersizliği görülmektedir. · Altyapı yetersiz kalmaktadır. · Turizm konusunda yerel halk arasında bilinç eksikliği görülmektedir. · Bakras Kalesi'nin ilçe merkezi dışında olmasından dolayı toplu taşıma ile ulaşım sağlanamamaktadır. · Belen ilçe içinde halkın kullanabileceği toplu taşıma araçları bulunmamaktadır. · İlçede turizm alanı üzerine çalışan dernek bulunmamaktadır. · Yerel yönetimin turizm üzerine yapılan çalışmaları ve diğer kurumlarla iş birliği yetersiz kalmaktadır. · Halkın yerel lezzetlere kolaylıkla ulaşabileceği turistik alışveriş merkezi bulunmamaktadır. · İlçede turizm bürosu ve turist rehberi bulunmamaktadır.

Çizelge 4.3. (Devam) Belen ilçesi SWOT analizi

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> · Havaalanına yakın (30 km mesafede) olmasıyla dikkat çekmektedir. · Turizm projelerine Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) desteği alabilme imkanı, bölgenin turizm potansiyelini artırmaktadır. · İskenderun Antakya E71 karayolu güzergahında stratejik bir konuma sahip olması, bölgenin ekonomik ve turistik açıdan önemini vurgulamakta ve karayoluyla da ulaşımı kolay hale getirmektedir. · Yayla ve Gastronomi turizmi harici farklı turizm türleri açısından müsait bir bölgedir. · Halk arasında geçmiş yıllara kıyasla özellikle gastronomi turizmine olan ilginin daha fazla olduğu görülmektedir. · Yaz aylarında havanın serin olması yayla turizmi potansiyelini artırmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> · İlçede sanayinin olmaması nedeniyle genç nüfusun farklı il ve ilçelere göç etmesi, yerli turist sayısının düşük olmasına neden olmaktadır. · İskenderun ve Antakya'daki turizm acentelerinin, Hatay'a özgü turlarında Belen'in tarihi ve turistik yerlerine yer vermemesi, turistlerin ilçeyi ziyaret etme eğilimini azaltmaktadır. · E-71 yolunda yaşanan trafik sıkışıklıkları, bölgeye ulaşımı zorlaştırarak turizm potansiyelini olumsuz etkilemektedir. · İlçede turizm acentesi bulunmamaktadır. · İlçe merkezinde plansız yapılaşma ve görüntü kirliliği oluşmaktadır. · Tur şirketlerinin ve bireysel turistin park edebileceği geniş otopark alanları yapılaşmanın uygun olmayışından kaynaklı bulunmamaktadır.

Hatay ili Belen ilçesinin SWOT analizi incelendiğinde (çizelge 4.3.) turizme ait bir çok değerinin olduğu, gastronomi ve yayla turizminin ön plana çıktığı görülmektedir. İlçe merkezindeki “Seyir Terası” yerli ve yabancı turistin huzur içinde nefes alabileceği manzarasıyla turistik bir mekan haline geldiği anlaşılmaktadır. Yazın yapılan festivaller turizmi canlı tutmaktadır. İlçenin güçlü yönlerinin yanı sıra bazı eksiklikleri de bulunmaktadır. Özellikle, turizm farkındalığının zayıf olması ve doğal ve tarihi yerlerin turizme kazandırılmaması bu eksikliklerin başında gelmektedir. Park yeri sorunu ve trafik sıkışıklığı nedeniyle destinasyon için mevcut bazı tehditler de bulunmaktadır. Doğal ve tarihi yerlerin yeterince korunamaması, restorasyon çalışmalarının ertelenmesi, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) Hatay Kurulu'nda Belen ilçesini temsilen kişilerin olmadığı görülmekte ve tüm bunların ilçe turizmini zayıflattığı anlaşılmaktadır. Zayıf yönleri ortadan kaldırarak güçlü yönlerin turizm için entegre edilmesi adına yapılabilecek bazı öneriler şunlardır:

Turizm farkındalığını artırmak

İlçe halkı, yerel yönetimler ve işletmeler aracılığıyla turizmin önemi ve potansiyeli hakkında farkındalık yaratılabilir. Eğitim programları, seminerler ve kampanyalar düzenlenerek yerel halkın turizme katkı sağlaması teşvik edilebilir.

Doğal ve tarihi yerlerin turizme kazandırılması

Belen ilçesinin doğal ve tarihi zenginlikleri turizme kazandırılabilir. Bu alanların bakımı ve restorasyonu için öncelikli projeler belirlenmeli ve yerel yönetimler ile iş birliği içinde bu projeler hayata geçirilmelidir.

Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) Hatay Kurulu Belen ilçe temsilcisi

Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) Hatay Kurulu'nda Belen ilçesini temsilen kişilerin bulunması Belen ilçesi turizm faaliyetlerini planlamak, koordine etmek ve geliştirmek için önemli bir rol oynayabilir.

Park yeri sorununa çözüm bulmak

Park yeri sorununu çözmek için alternatif park alanları oluşturulabilir veya mevcut park alanları daha verimli bir şekilde kullanılabilir. Ayrıca toplu taşıma sistemleri ve bisiklet yolları gibi alternatif ulaşım seçenekleri teşvik edilebilir.

Trafik sıkışıklığını azaltmak

Trafik sıkışıklığını azaltmak için trafik akışını düzenleyici önlemler alınabilir. Yolların genişletilmesi, trafik ışıklarının optimizasyonu ve alternatif güzergâhların oluşturulması gibi adımlar trafik sorununu hafifletebilir.

Turizm için iş birlikleri geliştirmek

Yerel işletmelerle işbirlikleri kurularak turizm ürünleri ve hizmetleri çeşitlendirilebilir. Restoranlar, konaklama tesisleri ve turistik aktiviteler arasında sinerji oluşturulabilir.

Bu önerilerin uygulanması, Belen ilçesinin turizm potansiyelini artırabilir ve zayıf yönleri güçlendirebilir. Ancak bu süreçte yerel halkın, işletmelerin ve yerel yönetimlerin iş birliği içinde hareket etmesi ve uzun vadeli bir turizm stratejisi oluşturulması önemlidir.

5. Sonuç ve Öneriler

Son zamanlarda turizm geleneksel kitle turizmi kalıplarından uzaklaşarak yeni bir çehreye bürünmektedir. Turist profilindeki değişimle birlikte ortaya çıkan yeni turizm türleri, doğal ve kültürel alanlara olan ilgiyi artırdığı görülmektedir. Türkiye, coğrafi ve kültürel açıdan zengin potansiyeli olan bir yer olup, Hatay ili Belen ilçesi de bu zenginliklerin değerli bir parçasıdır. Yayla turizminin öne çıktığı bu bölge, son yıllarda doğal ve kültürel mirasının keşfedilmesiyle turizm potansiyelini açığa çıkarmıştır. Belen ilçesi Hatay'ın diğer ilçelerine kıyasla turizm açısından daha az bilirse de potansiyeli ortaya çıkarıldığında turizm alanında da adımı duyuracağı anlaşılmaktadır.

Türkiye'deki genel turizm çeşitleri ile Belen ilçesindeki turizmi karşılaştırıldığında; kültürel turizm açısından Türkiye, zengin tarihi ve kültürel mirasıyla önemli bir destinasyondur. İstanbul, Efes, Kapadokya gibi birçok tarihi ve arkeolojik alan ziyaretçi çeker. Belen ilçesi tarihi ve kültürel mirasıyla küçük ölçekte ancak önemli bir potansiyele sahiptir. Kanuni Sultan Süleyman Cami ve Kervansarayı ile Ermeni ve St. Meryem Ana Katolik kiliseleri gibi tarihi yapılar burada bulunmaktadır.

Doğa turizmi açısından değerlendirildiğinde, Türkiye, çeşitli doğal güzelliklere sahip olup doğa turizmi için çeşitli imkanlar sunar. Karadeniz'in yaylaları, Akdeniz'in kumsalları, Ege'nin adaları gibi birçok doğal alan turistlerin ilgisini çeker. Belen ilçesi de Müftüler ve Atık'te bulunan yayla ve mesire alanları, dağlık manzaraları ve temiz havasıyla doğa turizmi için cazip bir destinasyondur. Belen ilçesi, yaz aylarında serin havası ve Güzelyayla ve Soğukoluk'ta bulunan yaylalarıyla doğal turizm için cazip bir destinasyondur. Ancak, yerli ve yabancı turistlerin konforlu bir tatil geçirebilmesi için otel, restoran ve dinlenme alanları gibi tesislerinin yanı sıra yürüyüş yolları ve ulaşım hizmetlerinin de geliştirilmesi gerekmektedir. Bu iyileştirmeler, Belen'in doğal güzelliklerinden faydalanmak isteyen ziyaretçiler için daha çekici hale gelmesini sağlayacaktır.

Gastronomi turizmi açısından değerlendirildiğinde, Türkiye, Türk mutfağı, çeşitliliği ve lezzetleriyle dünya çapında ünlüdür. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yöresel lezzetler ve damak tatları bulunmaktadır. Belen ilçesi, Hatay mutfağının önemli bir parçası olan yöresel lezzetleriyle gastronomi turizmi için çekicidir. Belen Tava, Kömürçukuru Pekmezi gibi yöresel yemekler ve lezzetler turistlerin ilgisini çekmektedir.

Türkiye genelinde turizm çeşitliliğinin daha geniş olduğu ve çeşitli destinasyonlar sunduğu görülmekte iken, Belen ilçesi özellikle eşsiz yaylaları ve tarihi yapılarıyla doğa ve kültür turizmi odaklı olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan araştırmalar ve görüşmelerden elde edilen bilgilere dayanarak, turizme yönelik ilçeye turistik amaçlı turların düzenlenmediği görülmektedir. İlçedeki birçok doğal alanın tarihi ve kültürel değerleri, turizm faaliyetleri için kullanılabilir potansiyele sahiptir. Ancak, kırsal turizm açısından pek çok fırsat mevcutken, yerel halkın ve yerel yönetimlerin bu alanda bilgi ve deneyim eksikliği nedeniyle bu fırsatlar tam anlamıyla değerlendirilememektedir. Bu durum, yerel halkın ve yerel yönetimlerin turizm konusunda bilinçlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Artan ilgi ve talep, kırsal turizm, yerel kültürler ve keşfedilmemiş destinasyonlara duyulan ilgiyle birlikte, bölgede çeşitli kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi halinde artacaktır.

Belen ilçesine sadece 40 km. uzaklıkta bulunan Arsuz ilçesinin deniz-kum-güneş turizmiyle tanınması, Belen ilçesine turizm açısından bir fırsat doğurabilir. Bu sebeple, ilçenin sahip olduğu güçlü yönleri ve potansiyeli yanında günlük gezi-alışveriş turları düzenlenerek turizm getirilerine yeni bir ivme verilebilir.

Belen ilçesi, geleneksel turizm kalıplarının ötesine geçerek yenilikçi turizm anlayışına uyum sağlayabilir. Özellikle doğal ve kültürel mirasını vurgulayarak sürdürülebilir turizm uygulamalarını benimseyebilir. Genç turistlerin bölgeye gelmesini teşvik etmek için kamp, çadır ve karavan alanları ile festival ve şenliklerin sayısı artırılabilir.

Yayla turizmi Belen'in belirgin özelliği haline gelmiş olsa da, ilçenin diğer potansiyel turizm alanlarını da keşfetmesi ve tanıtması önemlidir. Örneğin, tarihi ve kültürel zenginliklerin turizm açısından değerlendirilmesi veya gastronomi turizmi gibi alternatif turizm türlerinin desteklenmesi düşünülebilir.

Belen'de yayla turizmini canlandırmak amacıyla lüks çadırlar eşliğinde "glamping" yapılabilir. "Glamping" doğa severlerin, şehir hayatının karmaşasından uzaklaşma ve doğayla bütünleşme isteğiyle başlayan, destinasyonlarda otel konforunun doğal çevreye taşındığı, lüks konaklama imkanlarının sunulduğu, aynı zamanda yüksek kaliteli hizmet ve yemek içecek

seçeneklerinin sunulduğu bir turizm türüdür. Bu türde, sürdürülebilirlik ön plandadır ve rekreasyonel aktivitelere katılım da mümkündür. Bu deneyim, hem macera arayanlar için hem de dinlenmek ve yenilenmek isteyenler için idealdir. Belen'in yayla turizmini canlandırmak amacıyla alternatif olarak yerli ve yabancı turistlere sunulabilir.

Turizm tanıtımına daha fazla önem verilerek Belen'in potansiyeli ulusal ve uluslararası arenada daha etkin bir şekilde duyurulabilir. Dijital pazarlama, sosyal medya kullanımı ve turizm fuarları gibi etkinlikler bu konuda faydalı olabilir.

Yerel halkın turizme aktif katılımı teşvik edilmeli ve onların turizm hizmetlerinde ve ürünlerinde rol alması desteklenmelidir.

Turist deneyimini geliştirmek için turizm altyapısının iyileştirilmesi ve çeşitli turizm aktivitelerinin sunulması önemlidir. Konaklama tesislerinin ve rekreasyon alanlarının artırılması, turistlerin ilgi çekici etkinliklere katılma ve bölgeyi daha fazla keşfetme fırsatı bulmalarını sağlayabilir.

Yapılan görüşmeler sonucunda yöneticilere, halka, yerel işletme sahiplerine ve turizm alanındaki uzmanlara yönelik belirli öneriler geliştirilmiştir.

Yerel Yönetime Yönelik Öneriler

- Yol düzenlemelerinin yapılması, yolların bakımı ve iyileştirilmesi, temizlik ve çevre düzenlemesi, rekreasyon alanlarının geliştirilmesi ve turistik yerlerde güvenliğin sağlanması gerekmektedir.
- Belen yol üzerindeki park sorunlarının çözülmesi, şehrin görsel kirliliğinin azaltılması turizm açısından önem arz etmektedir.
- Çevre düzeninin sağlanması, işletme tabelalarının tek tip olması, Yerli ve yabancı turistlerin dikkatini çekmesi için ilçe E-71 karayolu üzerinde bulunan evlerin rengarenk boyanması gerekmektedir.
- Kent konseyinin kurulması ve turizm alanında komisyon kurularak aktif olarak çalışması teşvik edilmelidir.
- Belen'e ait bir logo tasarlanarak, kent içindeki aidiyet duygusunun güçlendirilmesi önerilmektedir.
- Yerel halkın ürettiği ürünlerin desteklenmesi için teşviklerin sağlanması gerekmektedir.
- Yerel işletmelerin hijyen standartlarının düzenli olarak kontrol edilmesi teşvik edilmelidir.

- Kömürçukuru ve Atık Mahallelerinde üretim desteğinin sağlanması faydalı olacaktır.
- İlçede gerçekleştirilen incir festivali ve aba güreşi festivallerinin her yıl düzenli olarak yapılması önerilmektedir.
- Yerli ve yabancı turistlerin ulaşabileceği Belen merkezinde “Sokak lezzetleri” adı altında yeni festivaller düzenlenmesi; Belen ilçesinin turizminin kalkınması katkı sağlayabilir.
- Gastronomi ve yayla turizmine ait özel bütçe oluşturulması teşvik edilebilir.
- Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı – Han ve Hamam alanının canlandırılması ve turizme kazandırılması önerilmektedir.
- Belen ilçesi tarihi ve turistik yerlerini konu alan kitapçık basılması faydalı olacaktır.
- Belen ilçesinin turizm alanında tanıtımının daha da fazla yapılması tavsiye edilmektedir.
- Belen’in turizm potansiyelini tanıtmak için etkili bir pazarlama ve tanıtım stratejisi geliştirilmesi gerekmektedir.
- Turizm potansiyeli yüksek bölgelerde örneğin Güzelyayla ve Atık yaylası bölgelerinde altyapının geliştirilmesi için yatırım yapılması önerilmektedir.
- Turizm odaklı altyapı projeleri için fon sağlamak için kamu-özel sektör iş birlikleri teşvik edilmelidir.
- Doğal güzelliklere sahip alanların turistler için çekici hale getirilmesi, bu alanlarda rekreasyon faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla tesislerin ve altyapının daha sağlıklı bir şekilde sağlanması önerilmektedir. Örneğin, yayla turizmini canlandırmak için yürüyüş parkurları, bisiklet yolları ve kamp alanları gibi aktivitelerin desteklenmesi önemlidir.

Sivil Toplum Kuruluşu ve Derneklere Yönelik Öneriler

- Turizmi kalkındırmaya yönelik dernekler kurulması teşvik edilmelidir.
- Turizm alanına yönelik DOĞAKA’dan hibe alınarak hibe destekli projeler üretilmesi önem arz etmektedir.
- Bölgenin turizm potansiyelini ve çekiciliklerini belirlemek için araştırmalar yaparak raporlar hazırlanması gerekmektedir.

- Dernekler, yerel halkın turizmden gelir elde etmesini sağlayacak girişimleri destekleyerek yerel kültür ve geleneklerin turizme entegre edilmesine katkı sağlayabilir.
- Yerel halkın turizm sektöründe istihdam edilmesini sağlamak ve yerel zanaatkarların ile üreticilerin ürünlerinin pazarlanmasına yardımcı olmak, turizm açısından önemli katkılar sunabilir.
- Yerel yönetimlerle işbirliği içinde, yerel festivaller, kültürel etkinlikler ve şenlikler gibi turizmi canlandıracak organizasyonlara destek vermeleri önerilmektedir.

Halk Eğitimi Merkezine Yönelik Öneriler

- Festivalde yöresel lezzetlerin (Belben, pekmez gibi) tanıtımının yapılması teşvik edilmelidir.
- İlçeye özgü unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının canlandırılması ve yaygınlaştırılması için eğitim kurslarının açılması ve halkın etkin katılımının sağlanması önem arz etmektedir.
- İlçenin el sanatlarını tanıtıcı sergilerin düzenlenmesi önerilmektedir.
- Yerel halkın turizm alanında bilinçlenmesine yönelik olarak, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından sunulan “Kırsal Turizm Etkinlikleri” ve işletmelere yönelik “İşletmelerde Hijyen” kurslarının açılması gerekmektedir.
- Yerel halkın turizme entegrasyonunu artırmak amacıyla, turizm sektörüne dahil edilmeleri için eğitim programları sağlanması önemlidir.
- Turistlere yönelik rehberlik hizmetleri, el sanatları atölyeleri veya yerel ürünlerin satışı gibi alanlarda yerel halkın katılımının teşvik edilmesi önerilmektedir.

Konaklama Sektörüne Yönelik Öneriler

- Konaklama olanaklarının artırılması önem arz etmektedir.
- Çalışanların kılık kıyafet konusunda hassasiyet göstermesi gerekmektedir.
- Hijyen açısından dikkat edilmesi, zabıta denetimleriyle hijyen açısından daha duyarlı olmaya teşvik edilmesi ve hijyen sertifika alımlarının teşvik edilmesi önerilmektedir.
- Belen ilçesindeki konaklama tesislerinin çeşitliliğini artırmak ve kalite standartlarını yükseltmek önem arz etmektedir. Bu, otellerin yanı sıra

butik oteller, pansiyonlar, kır evleri veya doğa içindeki konaklama seçeneklerinin çeşitlendirilmesini sağlanabilir.

- Konaklama tesislerinin yerel mimari ve kültürel öğelerle uyumlu tasarlanması ve dekore edilmesi, turistlere otantik bir deneyim sunabilir.
- Konaklama tesisleri, misafirlere yöresel lezzetleri deneme ve yerel mutfağı keşfetme fırsatı sunabilir. Restoranlarda veya kafelerde yerel yemeklerin ve içeceklerin sunulması bu anlamda önemlidir.
- Konaklama tesisleri, online rezervasyon sistemleri ve dijital pazarlama stratejileriyle uluslararası turistlere ulaşabilir ve rezervasyon süreçlerini kolaylaştırabilir.
- Mevsimlere veya özel etkinliklere göre esnek fiyatlandırma politikaları oluşturmak ve promosyonlar düzenlemek, konaklama tesislerinin doluluk oranlarını artırabilir.

Ulaşım Sektörüne (Seyahat Acenteleri) Yönelik Öneriler

- Havaalanının sefer sayılarının artırılması sağlanmalıdır.
- Tur şirketlerinin Belen ilçesinde turistik cazibe merkezleri, yerel ürünler (Belen tava, kömürçukuru pekmezi) ve kültürel deneyimleri bir araya getirerek özel tur paketleri oluşturması, misafirlere tarihi yerleri gezdiren, yöresel yemekler sunan ve el sanatları atölyelerine katılım imkanı sağlayan turlar düzenlenmesini teşvik etmelidir.
- Seyahat acenteleri, dijital pazarlama stratejileri kullanarak Belen ilçesinin turizm potansiyelini ulusal ve uluslararası arenada tanıtmalı; iyi tasarlanmış bir web sitesi, sosyal medya hesapları ve dijital reklam kampanyaları, acentenin ve Belen ilçesinin görünürlüğünü artırarak günübirlik kültür turlarını teşvik etmelidir.
- Seyahat acenteleri, bölgenin kültürel ve doğal zenginliklerini vurgulayan turizm ürünlerini tanıtmalıdır. Örneğin yayla turizmi ve gastronomi turizmini öne çıkaracak turlar organize edebilirler. Bu, yöresel turlar, kültürel etkinlikler veya doğa gezileri gibi özgün deneyimler sunarak turistlerin ilgisini çekebilir.

Yeme-İçme Sektörüne Yönelik Öneriler

- Coğrafi işaretli Kömürçukuru Pekmezi ve “Belen Tava”nın tanıtımının daha iyi yapılması sağlanmalıdır.
- Kişisel ve mesleki gelişim alanlarına yönelik kursların açılması ve halkın katılımının sağlanması önem taşımaktadır.

- Turistlerin diyet ihtiyaçlarına ve kültürel tercihlerine uygun menüler sunmak, dil desteği sağlamak ve yerel yemekler hakkında bilgilendirici materyaller sunmak, turistlerin memnuniyetini artırmalıdır.
- Sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak, yerel ve organik ürünlerin kullanımı, atık yönetimi ve enerji tasarrufu gibi çevresel uygulamaların benimsenmesi gerekmektedir.
- Yöresel yemek festivalleri, yemek pişirme kursları ve tadım etkinlikleri gibi yeme-içme etkinlikleri düzenleyerek turistlerin yerel mutfağı daha yakından tanınması sağlanmalıdır.

Alışveriş Sektörüne Yönelik Öneriler

- Yerli turistin hatıra amaçlı alabileceği hediyelik ürünlerin satılması turistlerin bölgeyi hatırlayacakları özel ürünler bulabilecekleri yerler oluşturulmalıdır.
- Tadımlık ürünler paketi adı altında turistin Belen ilçesindeki lezzetlere ulaşabileceği “Tadım Paketleri” oluşturulmalıdır.
- Yerel pazarlar veya açık hava panayırıları düzenlenmesi, yerel halkın ürünlerini sergileme ve turistlere satış yapma fırsatı sağlamalıdır.
- Turistler için alışveriş turları veya rehberli alışveriş gezileri gibi etkinliklerin düzenlenmesi, alışveriş deneyiminin daha ilgi çekici hale gelmesini sağlamalıdır.

Araştırmacı (Uzmanlara) Yönelik Öneriler

- Alanında uzman kişilerden oluşacak turizmi geliştirme ekibinin kurulması Belen ilçesinin turizm potansiyelini yükseltmek için önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.
- İlçeye yönelik bilimsel araştırma yayın sayısının artırılması amacıyla uzmanlar, Belen ilçesinin turizm potansiyelini değerlendirmek için detaylı araştırmalar yapabilirler. Bu araştırmalar, bölgedeki doğal güzellikler, unutulmaya yüz turmuş el sanatları, kültürel miras, tarihi ve doğal zenginlikler gibi unsurları analiz edebilir ve turizm açısından değerlendirebilir.
- Uzmanlar, Belen ilçesini ziyaret eden turistlerin demografik özelliklerini, seyahat alışkanlıklarını ve tercihlerini inceleyerek turist profilini belirleyebilirler. Bu, bölgeye yönelik turizm ürünlerinin ve hizmetlerinin daha iyi şekillendirilmesine yardımcı olabilir.
- Uzmanlar, turizm sektöründe çalışanların eğitim ve yeteneklerini geliştirmek için eğitim programları ve seminerler düzenleyebilirler. Bu,

yerel halkın turizme katılımını artırabilir ve turizm hizmetlerinin kalitesini yükseltebilir.

Yapılan analizler sonucu, Belen ilçesinin turizm potansiyeli olmasına rağmen mevcut altyapı eksiklikleri, insan kaynakları yetersizliği ve tanıtım çalışmalarının zayıflığı nedeniyle yeterince gelişmediği anlaşılmaktadır.

Yerli ve yabancı turistlerin bölgeye ulaşımını kolaylaştırmak, konaklama ve yemek tesislerini geliştirmek, ayrıca yerel halkın turizm sürecine daha fazla dahil edilmesi gerektiği önem arz etmektedir. Ulaşım ağlarının geliştirilmesi, yerel rehberlerin eğitimi ve tanıtım stratejilerinin geliştirilmesi Belen ilçesindeki turizm potansiyelini daha etkili bir şekilde ortaya çıkarmak için kritik öneme sahip olacağı düşünülmektedir.

Gelecekte Turizm Kalkınma Planlarında kaynak sağlayabilir, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılabilir. Ayrıca Belen'in turizmi üzerine yapılacak akademik çalışmalarda Belen halkının turizme ve turistlere yönelik bakış açıları ile turizmden beklentileri incelenebilir. Belen'in yayla turizmi, kültürel mirası ve ekoturizm potansiyeli, destinasyon markalaşması çerçevesinde özel olarak araştırılabilir. Çalışmanın sınırları dikkate alındığında, farklı bölgelerin turistik potansiyellerini belirlemek amacıyla yapılan SWOT analizleri ile karşılaştırmalı çalışmalar gerçekleştirilerek benzerlikler ve farklılıklar değerlendirilebilir.

6. Kaynaklar

- Ademoğlu, A., ve Şahan, M. (2023). The Effects of Gastronomic Experience and Food Image Towards the Gastronomic Products of Local Tourism on the Intention to Eat Local Foods: The Case of Hatay. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*. <https://doi.org/10.31822/jomat.2023-8-2-129>.
- Akgül, O. (2003). Turistik Ürün Çeşitlendirilmesi Kapsamında Kültür Turizmi: Aphrodisias-Geyre Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Aktepe, C. (2013). Sağlık Turizminde Yeni Fırsatlar ve Türkiye’de Yerleşik Sağlık İşletmelerinin Pazarlama Çabaları. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 171.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arpacı, Ö., Zengin, B. ve Batman, O. (2012). Karaman’ın Mağara Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 59-64.
- Aymankuy, Y. (2003). *Kongre Turizmi ve Fuar Organizasyonları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Abi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2008). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2.Baskı.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Bayer, Z. (1992). *Turizme Giriş*. İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları.
- Bayrak, M. Ç. (2023). Gerede İlçesinin Turizm Potansiyeli. (Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.

- Bilgiç, N. (2009). Antakya-Beylan (Belen) 67 Numaralı Şer'iyeye Sicili. (Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Bişer, F. (2019). 69 Numaralı Antakya- Beylan (Belen) Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç.E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (13. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cole F. L. (1988) "Content analysis: process and application". *Clinical Nurse Specialist* 2(1).
- Cigna, A. A. and Forti, P. (2013). Caves: The Most Important Geotouristic Feature in The World. *Tourism and Karst Area*, 6 (1): 9 -26.
- Climate Data (2023) Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı. URL: <https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/hatay/belen-15346/>, Son Erişim Tarihi: 15.12. 2023.
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları. Çev. Selçuk Beşir Demir*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çakıcı, C. (2019). *Kavramlar ve Örneklerle Genel Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çakır, A.K. (2007). İskenderun-Belen Bölgesi Rüzgâr Enerjisi ve Elektrik Üretim Potansiyeli. (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Çelik, S. (2018). Alternatif turizm. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 193-204.
- Çelik, N., Bahar, O., ve Tatar, S. (2017). Kırsal Kalkınmada Glamping Turizminin Rolü: Club Amazon Bördübet Örneği. *Journal Of International Social Research*, 10 (51).
- Denk, E. (2022). Genel Turizm. *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum*.
- Demirkeser, Ö. (2018). Hatay'ın Belen İlçesinde Yetiştirilen Bazı Şaraplık Üzüm Çeşitlerinde Fenolojik Dönemler ile Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Demirtaş, N. (2017). Kültürel Turizm Konusunda Bir Araştırma: Beypazarı Örneği. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dixit, S., ve Prayag, G. (2022). Gastronomic tourism experiences and experiential marketing. *Tourism Recreation Research*, 47, 217- 220. <https://doi.org/10.1080/02508281.2022.2065089>.

- Doğan, H. Z. (1992). Gençlik Turizminin Psikolojik Temelleri. Gençlik Turizmi Konferans Workshop. *Turizm Bakanlığı, Ankara*.
- Doğan, E. T. (2017). Anadolu Hac Güzergâhı: Antakya Menzili”, *Kadim Akademi SBD*, (1) 2, 109-124.
- Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) (2022). URL: <http://www.tpdco.org/>. Son Erişim Tarihi: 10.12.2022.
- Dziedzoave, D. A. (2010). An Ecolodge At Kakum National Park. (Unpublished Master’s Thesis). *Kwame Nkrumah University of Science And Technology, Kumasi, Ghana*
- Ege, Z. (2008). Av Turizmi. (Editörler: N.Hacıoğlu Ve C.Avcıkurt). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elo, S. ve Kyngäs, H. (2008). “The qualitative content analysis process”. *Journal of Advanced Nursing*, 62, 107-115.
- Ergüven, M. H., Yılmaz, A. ve Kutlu, D. (2015). Turistik ürün çeşitlendirme bağlamında hibrit turizm: Glamping Örneği, *International Journal Of Social Science*, 41: 256 257.
- Er, A. (2015). Belen (Hatay) İlçesinde Yayılış Gösteren Miksomisetlerin (Myxomycota) Araştırılması. (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Erdem, B. ve Girgin, K. G. (2008). Spor Turizmi. (Editörler: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Erdoğan İ. “Personel Seçiminde Mülakat Teknikleri”, *BETA Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul*, s.174, 1994.
- Eryılmaz, B. (2011). Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Samsun’da Kongre Turizmi Olanaklarının Değerlendirilmesi. *Amasya Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, Amasya*.
- Eşmekaya, U. O. (2019). Siyasi Coğrafya Öğretimi Açısından Örnek Bir İnceleme: Belen Geçidi. (Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Genç, M. (2020). Özel İlgi Turizmi. Yayınlanmamış Ders Notu. *Giresun: GRÜ Turizm Fakültesi*.
- Genç, Y.E. (2022). Sürdürülebilir Turizm: Trabzon Destinasyonunda Arap Turizmi ve Sürdürülebilirlik. (Doktora Tezi), İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Gülcan, B. (2010). Türkiye’de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 102.
- Güler, A. Halıcıoğlu, M.B. ve Taşgım, S. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Güzel, Z. T. ve Bozdoğan Sert, E. (2020). Analysing The Land Use Alteration's Impact In The District Of Belen (Hatay) On The Natural And Built Environment By Using Corine Data. *Kastamonu University Journal Of Engineering And Sciences*, 6(2), 73-83.
- Gökçe, F. (2006). Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde SWOT (FÜTZ) Analizi Tekniği: Giresun Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Hatay.
- Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (2008). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Hacıoğlu, N. ve Şahin, B. (2008). *Üçüncü Yaş Turizmi*. (Editörler: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt). Ankara: Nobel Yayınları.
- Hatay İl Kültür Turizm Müdürlüğü. URL: <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-201509/gelenek-ve-goreneklerimiz.html>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.
- Hatay Valiliği. (2014). Hatay Kültür Envanteri (Cilt 1-2).
- Hazar, A. (2014). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hughes, H. (2000). Art, Entertainment and Tourism. *Oxford: Reed Educational and Professional Publishing*, s.13.
- Işıl, A. (2022). Osmanlı Döneminde Konya – Adana – Belen Arası Hac Ve Ticaret Yolları İle Güzergah Üzerindeki Hanlar Ve Kervansaraylar. *Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- İlban, M.O. Köroğlu, A. ve Bozok, D. (2008). Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Gönen Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 105-129.
- Kara, R. (2014). Mut (Mersin) İlçesinin Turizm Potansiyeli. (Yüksek Lisans Tezi), Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Karaman, S. ve Tetik, N. (2008). Golf Turizmi (Editörler: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karaman, S., Demirkol, Ş. ve Şahin, S. (2008). İnanç Turizmi (Editörler: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kasap, A.A. ve Gökçen, F. (2008). *Bir Endüstri Olarak Golf*. Ankara: Türkiye Golf Federasyonu Yayınları.
- Kayıkçı, S. (2014). İskenderun-Kırıkhan-Belen (Hatay) Arasındaki Bölgenin (Orta Amanoslar) Florası. (Doktora Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Kazemiyeh, F. Sadighi, H. and Chizari, M. (2018). Investigation of rural tourism in East Azarbaijan province of Iran utilizing SWOT model and Delphi technique. *J. Agr. Sci. Tech.* 18, 1-13.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.

- Kılıncı, N. (2020). Kahramanmaraş İlinin Turizm Potansiyeli. (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Kıncal, R. Y. (Ed.) (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Kivela, J. ve Crotts, J.c. (2005). Gastronomy tourism, *Journal of Culinary Science Technology*, 4:2-3, 39-55, s.42.
- Kozak, N. (2012). *Genel Turizm Bilgisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kozak, N, Kozak, M.A. Ve Kozak, M. (2013). *Genel Turizm İlkeler Kavramlar (5. Baskı)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Koroğlu, A. ve Güleç, B. (2008). Gençlik Turizmi. (Editörler: N. Hacıoğlu Ve C. Avcıkurt). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kurt, H. M. (2023). Batı Karadeniz Bölgesi'nin Deniz Turizm Potansiyeli, Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak
- Miles, B. M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Source Book*. California: Sage Yayınları.
- Milli, B. (2023). *Anadolu Ajansı*. 16.04.2026 tarihli "AA Görsel Hk." konulu Anadolu Ajansı e-posta bildirimini.
- Müderrişoğlu, F. (1994). Bir Osmanlı Türk Şehri Olarak Belen.
- Nazik, L. (2008). Mağara Turizmi. (Editörler: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Nufusu (2026). Yıllara Göre Belen Nüfusu URL: https://www.nufusu.com/ilce/belen_hatay-nufusu Son erişim tarihi: 02.01.2026
- O'sullivan, D., ve Jackson, M. (2002). Festival Tourism: A Contributor to Sustainable Local Economic Development. *Journal of Sustainable Tourism*, 10, 325- 342. <https://doi.org/10.1080/09669580208667171>.
- Özpay A. G. (2017). Türkiye'de İnanç Turizmine Yeni Bir Örnek: Kutsal Balıklı Göl (Malatya). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3): 937-951
- Öztaş, K. ve Karabulut, T. (2006). *Turizm Ekonomisi Genel Turizm Bilgileri (2.Basım)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Pekin, F. (2011). *Çözüm: Kültür Turizmi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Piercy, N. ve Giles, W. (1989). Making SWOT Analysis Work. *Marketing Intelligence And Planning*, 7, 5-7.
- Polat, F. (2022). Erzurum'un Kültür Turizm Potansiyeli ve Yerli Turistlerin Buna İlişkin Algıları Üzerine Bir Çalışma. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Rinschede, G. (1992). Forms of religious tourism, *Annals of Tourism Research*, 19, 51-67, s.52.
- Özdemir, N. B. (2023). Isparta Destinasyonunun Alternatif Turizm Potansiyelinin Paydaşlar Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Sezgin, O. M. (1995). *Genel Turizm Turistik Kavramlar; Ekonomi, Pazarlama, Turizm Mevzuatı, (1. Baskı)*. Ankara: Tütübay Yayınları.
- Sönmez, Ö. C. (2014). Hatay, Belen Boğazı'nda Bulunan Rüzgar Enerjisi Santralının Süzülerek Göç Eden Kuşlara Etkileri. (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Sürme, F. B. (2023). Tarihi Kapadokya Bölgesi Niğde İli Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Turizm Algısının İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Mair, J. (2015). The role of events in creating sustainable tourism destinations. 54, 247-262. <https://doi.org/10.4324/9781315796154>.
- Rubish, M., Choriş, M. ve Zelenska, L. (2020). Gastronomic Tourism as a Means of Activation Tourist Destinations, 61-66. [https://doi.org/10.31339/2313-8114-2020-1\(13\)-61-66](https://doi.org/10.31339/2313-8114-2020-1(13)-61-66).
- Saarinen, J., Moswete, N. ve Monare, M. (2014). Cultural Tourism: New Opportunities Heritage Sites. *Tourism Management*, 16(5), 361-365.
- Süslü C., Eryılmaz G. ve Demir E. (2021). Arsuz Turizm Potansiyelinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, (1), 210-235.
- Strickland-Munro, J.ve Moore, S. (2013). Indigenous involvement and benefits from tourism in protected areas: a study of Purnululu National Park and Warmun Community, Australia. *Journal of Sustainable Tourism*, 21, 26 - 41. <https://doi.org/10.1080/09669582.2012.680466>.
- Şafak, İ. (2008). Türkiye'deki Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri. *S.D.Ü Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 134.
- Şahin, H. (2022). Kastamonu Doğal Mirasının Turizm Potansiyeli ve Sürdürülebilir Doğa Turizmi İçin Bir Yol Haritası. (Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Şenol, F. (2008). *Kamp ve Karavan Turizmi (Editörler: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt)*. Turistik Ürün Çeşitlendirmesi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Şeyhanloğlu, H. Ö. ve Kınır, S. (2021). Ağrı Destinasyonunun Alternatif Turizm Potansiyeline İlişkin Yerel Paydaşların Bakış Açısı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 619-634.
- Thompson, M., Prideaux, B., McShane, C., Dale, A., Turnour, J., ve Atkinson, M. (2016). Tourism Development in Agricultural Landscapes: The Case

- of the Atherton Tablelands, Australia. *Landscape Research*, 41, 730- 743. <https://doi.org/10.1080/01426397.2016.1174839>.
- T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) (2016). *Başarılı Projeler Kataloğu 2014-2016*: Hatay.
- T.C. Belen Belediyesi (2023). Şehitler Abidesi. URL: <https://belen.bel.tr/sehitler-abidesi/>, Son Erişim Tarihi: 10.12.2023.
- T.C. Belen Kaymakamlığı (2023). URL: Kanuni Sultan Süleyman Cami. URL: <http://www.belen.gov.tr/kanuni-sultan-suleyman-merkez-camii>, Son Erişim Tarihi: 10.12. 2023.
- T.C. Belen Kaymakamlığı (2023). Kanuni Sultan Süleyman Hamamı. URL: <http://www.belen.gov.tr/kanuni-sultan-suleyman-kurtulus-hamami>, Son Erişim Tarihi: 17.12.2023.
- T.C. Belen Kaymakamlığı (2024). Müftüler Piknik Alanı. URL: <http://www.belen.gov.tr/muftuler-mahallesi-piknik-alani>, Son Erişim Tarihi: 10.01.2024.
- T.C. Belen Kaymakamlığı (2023). Kanuni Sultan Süleyman Kervansarayı. URL: <http://www.belen.gov.tr/han-kanuni-sultan-suleyman-kervansarayi>, Son Erişim Tarihi: Aralık, 2023.
- T.C. Belen Kaymakamlığı (2023). Tarihçe. URL: <http://www.belen.gov.tr/tarihce>, Son Erişim Tarihi: 10.11.2023.
- T.C. Belen Kaymakamlığı (2023). Belen Yayla Şenlikleri Kapsamında Etkinlikler Düzenlendi. URL: <http://www.belen.gov.tr/belen-yayla-senlikleri-kapsaminda-etkinlikler-duzenlendi>, Son Erişim Tarihi: 20.12. 2023.
- T.C. Hatay Valiliği (2024). Yayla Turizmi. URL: <http://www.hatay.gov.tr/yayla-turizmi>. Erişim Tarihi: 15.02. 2024.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2023). Konaklama İstatistikleri. URL: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201120/konaklama-istatistikleri.html>, Son Erişim Tarihi: 11.12.2024.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu (2025). Belen Tava, URL: <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/10323> Son Erişim Tarihi: 03.09.2025
- T. C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu (2025a). Belen Tava. URL: <https://ci.turkpatent.gov.tr/Files/GeographicalSigns/b8c9c64a-04a0-4357-bc1b-37a4fe911712.pdf> Son Erişim Tarihi: 03.09.2025
- T. C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu (2025b). Belen Kömürçukuru Pekmezi (Külepekmezi). URL: <https://ci.turkpatent.gov.tr/Files/GeographicalSigns/82c7405a-af05-4b41-bd57-2d657ef91ad0.pdf> Son Erişim Tarihi: 03.09.2025

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2024). Turizm İstatistikleri. URL: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>, Son Erişim Tarihi: 10.03.2024.
- Theobald, William F. (2005). *Global Tourism. Third Edition, Elsevier, Burlington*, 5-6.
- Türkiye Kültür Portalı (2023) Hatay Yöresel Kıyafetleri. URL: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/kulturatlası/hatay-yoresel-kiyafetleri>, Son Erişim Tarihi: 07.11.2023.
- Tunç, A. ve Saç, F. (1998). *Genel Turizm Gelişimi ve Geleceği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tütüncü, Y.E. (2013). Uluslararası Eğitim Gezilerinin Turizm Aktivitesi Olarak Değerlendirilmesi: Önlisans ve Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Uçkun, G. ve Türkay, O. (2003). Alternatif Turizm Türlerinin Sürdürülebilirliği. *Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı*, 324.
- Ulucak, E. M. (2000). Turizmin Turistik Yörelerdeki Sosyo-Kültürel Yaşama Etkileri ve Fethiye Yöresinde Bir Uygulama. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ural, A., Kılıç, İ. (2013). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. *Ankara, Detay Yayıncılık*.
- Usta, Ö. (2008). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Usta, Ö. (2011). *Genel Turizm*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Uyar, H. ve Zengin, B. (2015). Gastronomi Turizminin Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Değerlendirilmesi Bağlamında Gastronomi Turizm İndeksinin Oluşturulması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17): 355-376.
- Uygur, M. S. ve Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 30-49.
- Ünal, M. (2017). Hatay-Belen 2015 İlkbahar Dönemi Süzülen Kuş Göçü, (Yüksek Lisans Tezi), Ömer Halisdemir Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Xavier, G. (2004). Is Heritage An Asset Or A Liability. *Journal Of Cultural Heritage*, 5, 301-309.
- Varlıbaş Uyku Sarayı (2024). Galeri. URL: <https://www.varlibasuykusarayi.com/galeri/>, Son Erişim Tarihi: 15.01.2024.
- Yelken, F. (2009). Belen – Topboğazı (Hatay) Arası Yol Yapım Çalışmaları. (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, S. (1997). Üçüncü Yaş Turizmi ve Bunun Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1-2, 77-78.
- Yıldız, T. (2022). Antalya İli Kaş İlçesi Kırsal Turizm Potansiyeli ve Geliştirme Stratejisinin Belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yin, R. (2014). *Case Study Research: Design And Methods*. London: Sage.
- Zou, Y., Meng, F., Bi, J., ve Zhang, Q. (2021). Evaluating Sustainability of Cultural Festival Tourism: From the Perspective of Ecological Niche. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 48, 191-199. <https://doi.org/10.1016/J.JHTM.2021.06.009>.

7. Ekler

EK-1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

İskenderun Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı Öğrencisi Yeliz SEVİM'in Doç. Dr. Nihat DEMİRTAŞ'ın danışmanlığında yürütülmekte olan, "Belen (Hatay) İlçesinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Katılımınız gönüllük esasına dayanmakta olup dilediğiniz an görüşmeyi sonlandırma hakkına sahipsiniz. Elde edilecek veriler yalnızca akademik amaçlar için kullanılacak olup üçüncü kişiler ile paylaşılmayacak, gizli tutulacaktır. Katılım ve desteklerinizden dolayı teşekkür ederiz.

Yeliz SEVİM

Doç. Dr. Nihat DEMİRTAŞ

A. Belediye temsilcisi

1. Turizm açısından Belen'i değerlendirebilir misiniz?
2. Belen'in turizm potansiyelinin gelişiminde bölgenin alt yapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
3. Belen'in mevcut turizm potansiyelinin ilçeye katkıları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Belen'de geliştirilmesi gereken turizm çeşidi/çeşitleri nelerdir?
5. Belen'de turistlerin eğlenebilecekleri yerler var mıdır? Varsa bu yerler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
6. Belen'in turizm konusunda sorunları var mıdır? Varsa Belen'in turizm konusunda yaşadığı sorunları aşmak için neler yapılabilir?

B. Sivil toplum kuruluşu ve dernekler

1. Turizm açısından Belen'i değerlendirebilir misiniz?
2. Belen'in turizm yönünden zengin bir potansiyeli var mıdır? Varsa hangi turizm potansiyelleri ile ön plana çıkmaktadır?
3. Belen'in yatırım ve tanıtım ihtiyacı olan turizm faaliyetleri nelerdir?
4. Belen'in turizm konusunda sorunları var mıdır? Varsa Belen'in turizm konusunda yaşadığı sorunları aşmak için neler yapılabilir?

C. Kaymakamlık

1. Turizm açısından Belen'i değerlendirebilir misiniz?
2. Belen'in turizm yönünden zengin bir potansiyeli var mıdır? Varsa hangi turizm potansiyelleri ile ön plana çıkmaktadır?
3. Belen'in yatırım ve tanıtım ihtiyacı olan turizm faaliyetleri nelerdir?
4. Belen'in turizm konusunda sorunları var mıdır? Varsa Belen'in turizm konusunda yaşadığı sorunları aşmak için neler yapılabilir?

D. Halk Eğitimi Merkezi

1. Belen'e ait el sanatları var mıdır? Varsa değerlendirir misiniz?
2. Belen'e ait bir giyim tarzı var mıdır? Varsa değerlendirir misiniz?
3. Belen'e ait halk dansları var mıdır? Varsa değerlendirir misiniz?
4. Belen'e ait otantik yaşam tarzı var mıdır? Varsa değerlendirir misiniz?
5. Belen'e ait dini veya folklorik ritüeller var mıdır? Varsa değerlendirir misiniz?
6. Bunların dışında belirtmek istediğiniz görüşünüz var mıdır?

E. Konaklama sektörü

1. Belen turizm destinasyonu olarak cazip bir yer midir? Cazipse neden cazip hangi özelliklerinden dolayı cazip bir yerdir? Cazip değilse neden turizm açısından cazip bir yer değildir?
3. Belen'de konaklama olanaklarının yeterliliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Belen'de geliştirilmesi gereken turizm çeşidi/çeşitleri nelerdir?

E. Ulaşım (Seyahat Acentesi / Turist Rehberi)

1. Belen seyahat acentelerinin programında yer almakta mıdır? Varsa hangi özellikleriyle ön plana çıkmaktadır?
2. Belen turizm destinasyonu olarak için cazip midir?
3. Belen'in ulaşım olanaklarının yeterliliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Belen'in turizm yönünden gelişmesi hakkında neler yapılabilir?

G. Yeme içme sektörü

1. Belen'in mutfak kültürünü değerlendirir misiniz?
2. Belen'in mevcut yeme içme potansiyelinin ilçeye ne tür katkısı (sosyal, ekonomik vb.) vardır?
3. Belen'in turizm yönünden gelişmesi hakkında neler yapılabilir?

H. Alışveriş sektörü

1. Belen'de turistlerin alışveriş yapabilecekleri yerler var mıdır? Varsa bu yerler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Belen'e özgü ürünlerin ilçeye ne tür katkısı (sosyal, ekonomik vs.) vardır?
3. Belen'in turizm yönünden gelişmesi hakkında neler yapılabilir?

I. Uzman görüşü

1. Belen'in turizm potansiyeli hakkında değerlendirmeleriniz nedir?
2. Belen'in turizme ait kaynaklarını nasıl değerlendirilebileceği hakkında görüşleriniz nedir?

Hatay'ın Tarihi Geçidi

BELEN

Uzman Öğretmen Yeliz SEVİM
Dr. Nihat DEMİRTAŞ

Editör: Dr. Gamze ERYILMAZ

